

ñaki Gerenabarrena: "Arabarrak izango gara arabarrok izan gura duguna"

E u s k a l H e r r i k o A s t e k a r i a

ARGIA

Parrandan, Lanean, Lotan

GAUA

Igor Jauregi:

"Futbolean arrakasta konstantziak ematen du"

30. URTEA

ikastaldia

Udako Euskal Unibertsitatea

BIARRITZ

uztailaren 1etik 5era
Biarritzeko Lycée Hotelier

- FISIKA saila
"Energia berriztagarriak"
uztailaren 1etik 5era
- HISTORIA saila
"Euskal arrantzen historia Ternuatiak bolantetara"
uztailaren 1etik 5era
- KLIMATOLOGIA ETA METEOROLOGIA saila
"Euskal Herriko Klimatologia eta Meteorologia"
uztailaren 1etik 5era
- PSIKOLOGIA saila
"PNL eta sinesmenak"
uztailaren 1etik 5era
- SEXOLOGIA saila
"Nire plazerra eskaintzen"
uztailaren 1etik 5era
- NATUR ZIENTZIAK saila
"Gaurkoan bai menu berezia!"
uztailaren 1etik 5era
- KAZETARITZA saila
"Euskal hedabideen erronkak: hizkuntza txikiak komunikabideetan. Gatazken tratamendua kazetaritzaren ikuspegitik"
uztailaren 1etik 5era
- MUSIKA saila
"Ahotza: hitz egin, kantatu eta komunikatu"
uztailaren 1etik 5era
- NAZIOARTEKO IKERKETARAKO EUSKAL LANTALDEA: GAIN
"Irailak 11: egia eta gezurak. Balantzea urtebetera"
uztailaren 1etik 4ra

ARGIBIDEAK

WEB-GUNEAK: www.ueu.org

Baiona: Jacques Laffite kanika, 11.
Tel. 05 59 25 60 56
e-posta: ueu@wanadoo.fr

Eibar: Otaola hiruak, 1.
Tel 943 82 14 26
e-posta: j.akademikoak@ueu.org

Bilbo: Erribera, 14, 1. D. Tel. 94 679 05 46
e-posta: gestioa-idazkaritza@ueu.org

Iruñea: Joakin Beunza, 13 bis, 1. ezk.
Tel 948 36 25 63
e-posta: nafarroa@ueu.org

Matrikula egiteko epea: maiatzaren 20tik aurrera. Maiatzaren 20tik ekainaren 14ra bitartean %15 merkeago; ekainaren 15etik aurrera prezio arrunta.
UEUkideek ordaindu behar dutenaren %15eko deskontua izango dute.

IRUÑEA

uztailaren 15etik 26ra
Larraona ikastetxea

ARTEA ETA KOMUNIKAZIOA

- ANTZERKILARITZA saila
"Mugimendua: oinarritzko urratsetatik langintza koreografikora. Dantza teatralizatua, teatroa dantzan I-II"
uztailaren 15etik 19ra: I
uztailaren 22tik 26ra: II
- MUSIKA saila
"Dantza-tailerra: dantza garaikideak eta munduko dantzak"
uztailaren 22tik 26ra

GIZA ETA GIZARTE-ZIENTZIAK

- ANTROPOLOGIA saila
"Baserría, mito eta errealtate artean"
uztailaren 15etik 19ra
- EKONOMIA saila
"Ekonomia sozialaren erronkak kapitalismo globalean"
uztailaren 15etik 19ra
- FILOSOFIA saila
"Panoptikoa 1787-...: kartzela eta kontrol sozialaren oinarritzapena"
uztailaren 15etik 19ra
- HIZKUNTZALARITZA saila
"Euskararen erabilera: arazoak eta konponbideak"
uztailaren 15etik 19ra
- ITZULPENGINTZA / LITERATURA sailak
"Intxauraren eskola: ipuinak irakurri, idatzi eta itzuli"
uztailaren 22tik 26ra
- PSIKOLOGIA saila
"Zahartzaroan oroimena nola trebatu"
uztailaren 16etik 17ra
- PSIKOLOGIA saila
"Pertsona arteko komunikazio egokia: aurkezpen eraginkorra"
uztailaren 22tik 26ra
- SEXOLOGIA saila
"Bazen behin ume bat..."
uztailaren 15etik 19ra
- SEXOLOGIA saila
"Gizonak eta matxismoa: sexismoari aurre egiten"
uztailaren 22tik 26ra
- SOZIOLOGIA saila
"Etorrikin eta euskaraz: hizkuntza integrazio sozialerako bide"
uztailaren 16etik 18ra

- SOZIOLOGIA saila
"Emakumea eta egunerokotasuna"
uztailaren 22tik 26ra

- ZUZENBIDEA saila
"Pornografiaren birdefinizioaren beharra, legalki eta sozialki"
uztailaren 16etik 18ra

- EUSKO KULTUR GAIK
"Euskal kultura eta identitatea"
uztailaren 22tik 26ra

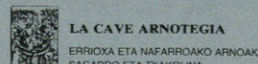
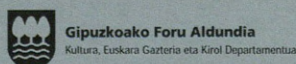
- SUKALDARITZA
"Filosofia, Sukaldaritza eta Gastronomia"
uztailaren 16tik 19ra

- YOGA
"Yogaren hiru arloak: bidea, meditazioa eta zerbitzua"
uztailaren 15etik 19ra

- ZINEMAGINTZA
Euskal Zinema: "oraingoz izan gabe"
uztailaren 22tik 26ra

ZIENTZIAK

- FISIKA saila
"2. legea, Optika eta Astronomia"
uztailaren 22tik 26ra
- INFORMATIKA saila
"Web-gune dinamikoaren programazioa"
uztailaren 15etik 19ra
- KIMIKA saila
"Eguneroko kimika"
uztailaren 22tik 26ra
- MATEMATIKA saila
"Ibilalditxoak kriptografian zehar"
uztailaren 15etik 17ra
- NATUR ZIENTZIAK saila
"Bi isurialde, bi nekazaritza, ala bakarra?"
uztailaren 15etik 19ra
- NATUR ZIENTZIAK saila
"Euskal Herriko abere-arrazak"
uztailaren 22tik 26ra
- NATUR ZIENTZIAK saila
"Pirinioetako ibilbide naturalistikoa (Aspetik Pinetara)"
uztailaren 15etik 21era
- OSASUNA saila
"Bihotz-patologia akutua. Bihotz-biriketako berpiztea"
uztailaren 15etik 19ra

Argazkia: Alberto Elozegi
Discinua: antza S.A.L.

DANI BLANCO

■ Aurten jarriko da "Euskal Y"aren lehen harria 12

ALBERTO ELOSEGI

■ Herri aldizkariak: Hamarkada batean gertatutakoen tesia 16

INIGO AZKONA

■ Labayru ikastegia: Derioko hiru abadek piztutako sua 38

ALBERTO ELOSEGI

■ Zirkoa: Familiako negozioaren amaiera 40

ORRIZ ORRI

Gora Pro Nobis	4
Asisko Urmeneta	5
Oihartzunak	

POLITIKA

Euskal Politikaren Termometroa	6
Elkarriaketa: Iñaki Generabarrena.	
Mikel Asurmendi	9

EKONOMIA

Aurten jarriko da "Euskal Y"aren lehen harria.	
Daniel Udalaiz	12

EUSKARA

Hamarkada batean gertatutakoen tesia.	
Katixa Garate	16

GIZARTEA

Ordu txikitako bizitza.	
Nagore Irazustabarrena	18
Hari@ eta Gure Agenda eguneroko izar.	
Auria Etxeandia	28
Elkarriaketa: Igor Jauregi.	
Estitxu Eizagirre / Ixiar Eizagirre	33

KULTURA

Euskal Kulturaren Ezpalak	36
Derioko hiru abadek piztutako sua.	
Onintza Enbeita	38
Familiako negozioaren amaiera.	
Gontzal Landa	40
Orain dela 30 urte	
Pilar Iparragirre	43

ASTIA HARTUTA

Argitalpenak	46
Agenda	49
Bizia	50
Ihesi	51
Denbora-pasak	55

IRITZIAK

Politika: Maixux Rekalde	8
Kultura: Txema Blasco	35
Azkena: Pello Zubiria	58

Eusko Jaurlaritzako Kultura Sailak
diruz lagundutako aldizkaria

Gipuzkoako Foru Aldundia

Kultura, Euskara, Gazteria eta
Kirol Departamentua

Argitarapen honen edizioak laguntzaile:

kutxa
zuri esker
gracias a ti

gizarte ekintza
obra social

REGALIZAZIOA ORAIN

GURE
JARRERA,
LEGALIZAZIOTIK
HARATAGO
DOA...

ERAKUNDEEK
DROGAK DOAN
BANA DITZATELA,
ALEGIYEAAH.

AKESKOGI

Jabetza: KOMUNIKAZIO BIZIAGOA, S.A.L.
 Lehendakaria: Joxe Mari Irazusta
 Zuzendaria: Pello Zubiria.
 Zuzendari ordea: Xabier Letona.
 Idazkaritza Teknikoa: Ixabel Bereziartua.
 Produkzioa: Berdaitz Goia.
 Erredakzioa: Mikel Asurmendi, Katixa Garate, Nagore Irazustabarrena, Onintza Irureta, Izaskun Jauregi.
 Sustapena: Kike Amonarriz.
 Argitalpenak: Bego Zuza.
 Harpidetzak: Edurne Urruzmendi.
 Bezeroen harrera: Olatz Korta.
 Publizitatea: Iñigo Txintxurreta, Aloña Sorraluze.
 Administrazioa: Marijo Aiertza, Mari Karmen Loiarde.
 Argazkiak: Alberto Elozegi.

HELBIDEAK

GIPUZKOA: Industrialdea, 15. 20160 Lasarte-Oria. Tel.: 943 37 15 45. Faxak: 943 37 34 03 (erredakzioa)/943 36 10 48 (komertziala).

IPARRALDEA: Xalbardin baita.

64122 Urruña. Tel.: 559 47 60 00.

Faxa: 559 47 60 01.

NAFARROA: Gazteluko Plaza 44, 3.eskuina. 31001 Iruñea.

Tel.: 948 22 22 85.

POSTA ELEKTRONIKOA:

Erredakzioa: kazeta@argia.com

Komertziala: komertzial@argia.com

INTERNETEN:

www.argia.com

LEGE GORDAILUA: NA 80-1963.

ISSN: 0213-909X.

BATZORDE PAREKIDEA: 72562 E.

INPRIMATEGIA: Antza, S.A.L.

INFORMATIKA: A.S.P. Koop. Elk.

Urtebeteko harpidetza:

Hego Euskal Herria	104 euro
Ipar Euskal Herrian	126 euro
Espainia	104 euro
Beste atzerriak	133 euro
Airez	208 euro

KOMUNIKAZIO BIZIAGOA, S.A.L.
 Ametzagaina Taldeko partaidea da

GREBA

Espainiako Gobernuak dekretuz ezarritako langabeziaren erreformaren aurka, ekainaren 19rako zegoen greba deialdiarekin bat egin genuen ARGIA eta SAREKO ARGIA argitaratzen dituen Komunikazio Biziagoa S.A.L.eko langileok.

Komunikazio Biziagoa S.A.L.eko langileak

■ Garrincha, Kubako "Granma International" egunkarian

- Irudian: gerra.
- Prezioa agertzen da... baina ez iraungitze data.

Hiruko Txikian

LOTSAGALDUEN SUKALKIA

Zozoen asegai. Ustez, bizi dugun hau Charles Chaplinen "Garai modernoak" filman aurkezten zitzaigun gizarte eredu hartatik urrun dago. Hango ekoizpen mota, itxuraz ez da egunekoa, zeinean langilearen adimena omen da oinarri. Hori esaten zaigu handik eta hemendik. Baina edozein mailako agintaritzan bertsio ofizialek duten eragina ikusirik, nago ez ote gaituen guk nahi eta uste baino gehiago mundu hark bizi. Frantziako bozkak. Paso egiten dutenen kopurua gora. Kontserbadoreen indarra gora, eredu alternatiboak ia desagerrarazteraino. Herrigintza, komunikabideek

ezkutatua. Gutxi batzuen kontrolpeko telebista, ororen bilgune. Eta hala ere, inor gutxi aitortuko dizu bere porrota. Gurean, Iparraldean, AB genuen elkar-gune Batasuna sortu aurretik. Bertsio ofizialak, indartsuenak, AB Batasunaren eszisiotzat aurkeztu eta gizarteratu du, inpunitate osoz eta lotsagabeki irain krudel zuzenez hornituta. Eta iritzi ustel horrek bidea egin du jada gure artean, edozein mozolok bere betekadak gora egin eta zure gainean botako baitizu irauligailu bat bailitzan. Aspal-dian idatzi bezala, Batasuna ez da Aralar, AB Batasuna ez delako ●

◆ JOXE MARI OSTOLAZA

T E R M O

TXANPONA

IRUZURGILEAK ETA ALFERRAK

Gizarte prestazioen erreformaren aurkako greba orokorrerako deialdiak Espainiako presidentearengan, Aznarrengan, frankista batek hartuko lukeen erantzuna sorrarazi du, eskuinik muturrenekoenaren gizon batena. Langabeei eraso die, gizartean babes gutxien daukatenei. Eta alferrak eta iruzurgileak direla leporatu die. Aznarren esanetan, langabeek ez dute lan egin nahi eta gainera altxor publikoari iruzur egiten diete. Aznar jaunak ez du esaten Espainiako Estatuko langabeen zati handi batek, 240.000ek, ez duela inolako prestaziorik jasotzen. Ez du esaten prestazioa kobratzen duten 52 urte gorakoek Lanbide Arteko Gutxieneko Soldata baino gutxiago jasotzen dutela (331,65 euro hilabetean). Ezkutatu egiten du jornalari andaluzek eta extremadurak gutxiago kobratzen dutela; ez dira hilabetean 190 eurotara iristen. Eta batez ere ezkututzen du prestazioa jasotzen dutenak lehenago kotizatu dutelako (batzuetan 15' urtez gutxienez) jasotzen dutela. Hau da, merezitako kopuru ekonomikoa jasotzen dutela eta ez dela Gobernuak emandako limosnarik. Iruzur egiten dutenak eta atzetik joaten ez zaizkionak badaki Aznarrek non dauden: enpresarien, bankarien, lur-jabeen eta politikarien artean eta bere alderdian. Iruzurgile izateaz gain, beraiek dira alferbakarrak.

◆ DANIEL UDALAITZ

ESPERO ZEN BEZALA, JACQUES CHIRAC JAUN ETA JABE

JACQUES Chirac presidentek guztiz libre ditu eskuak datozen bost urteetan Frantziako politikan egin eta desegiteko. Frantziako Legebiltzarreko ganberaren aulkien herena zentro-eskuineko diputatuez beteak izanen diren bitartean, ezkerrek aulkien herena hartuko du. Alderdi komunistak talde parlamentarioa osatu ahal izanen du, baita François Bayrouren UDF zentroko alderdiak ere. Jean-Mari Le Penen Front Nationalak ez du diputatu bakar bat lortu. Ipar Euskal Herriko diputatuak, bestalde, eskuindarrak dira: Jean Grenet baionesa eta Daniel Polou urruñarra, bigarren honek Michele Alliot-Marieren hautatuaren aulkia hartuko duelarik. IV. barrutian -eusko-bearnesa- zentro-eskuinak eutsi dio aulkiari -Jean Lassalle diputatua izaki Frantxua Maitia sozialistaren kaltetan-; alta, Iparraldeak Michel Intxauspek betetzen zuen aulkia galdu du. Abstentzioa izan da bigarren itzulian ere protagonista. Boz emaitzen ia %40k ez zuen botorik eman, eta ia %5ak baliogabe eta zuri bozkatu zuen.

PSE ERAGINA HANDITU NAHIAN BERE 25. URTEURRENEAN

HERRITARREN askatasuna, udal demokrazia eta autogobernu osoa ardatz hartuta, ekimen politikoa berreskuratu nahi du PSE-EEK bere 25. urteurrenean. Horretarako PSOErekiko autonomia handiagoa bilatuko dute Patxi Lopez eta Jesus Egigurenek, euskal gaiei dagokienean PSE-EEK behar duen protagonismoa izan dezan. Kataluniako federazioa litzateke PSEren erreferentzia garrantzitsuenetakoa, bai pentsamolde zein Ferrazekiko funtzionamenduari dagokionez. Bi oztopo bide daude zeregin horietan: bata, PSC bezain indartsua ez izatea; bestea, Euskal Herrian gertatzen dena guztiz erabakiorra dela Madrilén gobernatu nahi duenarentzat. Dirudienez, oraingoz PPK denbora

baterako dena ondo lotua du Madrilén, eta, ahalgin mediatikoen gaintik, PSOEek ere dena ondo lotua du PSE-EErekiko.

EZUSTEKORIK EZ ITOIZKO URTEGIAREN EPAIAREKIN

BEDERATZI bat hilabete barru hasiko ei da betetzen Itoizko urtegia, Entzutegi Nazionalak berau betetzeko legezko arazorik ez dagoela ebatzi ondoren. Ez dirudi ebazpenak inor ezustean hartu duenik, eta urtegiaren aurkako tarte juridikoa bere amaierara iritsi dela esan liteke, nahiz eta teorikoki bidea ez den guztiz agortu. Nafarroako agintariek beti izan dute argi urtegia bere osotasunean beteko zela eta asmatu dute. Beste gai askorekin bezala, legea beraientzat ez dela arazo erakutsi dute, uneren batean

B A H E A

- Bitxia izan da Manuel Jimenez de Parga Espainiako Auzitegi Konstituzionalak Espainiako Diputatuen kongresuan botatakoa: "Legebiltzarra bere denboratik kanpo dagoen erakundea da". Legebiltzarra baino, diputatuek haren korridoreak erabiltzen dituztela iritzi publikora komunikabideen ("XXI. mendeko benetako boterea") bidez iristeko.
- Jose Maria Aznar: "Batasunako arduradunen aurretikoak kontuan ez izatea amnistia indarrean jartzea litzateke, eta Konstituzioak hori debekatu egiten du (...) Pertsonalki,

ESPERANTZA IZPI BAT

Bilbon izan zen euskal gizartea ordezkatzeko duten eragile soziopolitikoaren gehiengoa. Jende eta sentsibiltate ugari nahasian kalean behera, Alderdi Politikoen Legearen aurkakotasuna azalduz. Oraingo hori da guztia. Ikusi behar Bilbon bildutakoek aurrerantzean zer eratako dinamika eragiteko gai diren, baina epe laburrean bederen ez bide dago esperantza handiegietarako tarterik. Uda gainean da -ikusi behar hotza ala beroa- eta uda ondoren udal eta foru hauteskundeetarako lasterketa irekia izango da guztiz. Eta jadanik, denak Batasunaren ilegalizazioa noiz gauzatuko zain.

legea oztopo bada ere berau aldatzeko inolako arazorik ez dagoelako, orain txarra eta desegokia dena biharko ona eta egokia bihurtuz.

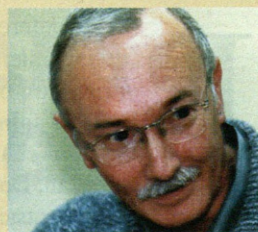
JON ABRILI ORDAINARAZITAKO PREZIO GOGORRA

EUSKARAZKO komunikabideetan eta era batera ala bestera abertzaleen kontrolpean diren medioetan izan du oihartzun maila bat Jon Abril kazetari beratarraren auziak. Estatuko botere mediatiko nagusien menpe diren medioek kazetarien aurkako erasoak daudenean antolatzen dituztenekin konparatuta oihartzun nemiñoa. Indar harreman mediatikoen beste erakusle bat izan da. Prezio handia ordaindu behar izan du Abrilek espetxe arriskua ginetik kentzeko. Epaileei baino, Estatuari interesatu zaio-

na. Auziaren nondik norakoak aztertuta, zaila da beste erabateko interpretaziorik egitea.

EUSKARAREN ERABILERA: ERREALITATEA ETA IPARRA

SEI elkarteak euskararen erabilaren IV. kale neurketaren emaitzak aurkeztu ondoren datuen azterketarako tarte zabala geratzen da aurrera begira. Datuetan argiak eta itzalak ageri dira, egileek aitortzen duten legez, baina seguruenik errealitatearen izaera den bezalakoa agertzen du, eta ez nahi litzatekeena. Datuetan argi gorriren batzuk ageri badira ere, iparraren gakoetako batzuk non diren ere azpimarratzen dira. Ezaguna da hizkuntzaren ezagupenak ez dakarrela berez erabilpena, baina praktikan egiaztatzeak ere kalte baino mesede egingo du.

■ Gorka Martinez.

IZPIAK

Gorka Martinez HBko Mahai Nazionalako kidea izan zena hil da bihotzekoak jota. Urteetan nazioarteko ardura desberdinak bete zituen Martinezek. Halaber, KASeko bozeramaileetakoa ere izan zen. Azken urteetan bi aldiz espetxeratu zuten, bata Mahai Nazionalarekin, eta bestea Baltasar Garzonek epailearen aginduz 18/98 sumarioa dela eta

Jose Elorrieta ELAko idazkari nagusiaren ustez, autodeterminazioa herri kontsulta bidez etorriko da, baina ez litzateke denbora gehiegirik galdu behar egungo legeetan bere egokitzea bilatzeko, prozesu hori errealitatean gauzatzearekin egingo baita. Jaime Mayor Oreja PPko buruzagia argia izan da Espainia eta Euskal Herriaren etorkizun hurbilarekiko, nagusiki euskal gizartearen borondatearekiko. Berdin da euskal gizartearen borondatea zein den: "Beste gehiengo politiko bat ere badagoe-lako, eta hori Espainiako gehiengoa da".

■ J. M. Oreja.

Batasuna ahalik eta azkarren debekatua izatea nahiko nuke".

- Juan Mari Juaristi, EAJko GBBko presidentea: "Tolosaldeko herri txiki-tan, ezker abertzaleak planteatzen duenaren kontra azaltzen denak badaki ondorioak izango dituela. Hori gehiegitan gertatu da; baserriak, autoak, kamioiak erre, mehatxuak... Iritzi ezberdina izateagatik. Jarduera horiei nola deitu, faxista ez bada?"
- Xabier Arzalluz, EAJko buruzagia: "Euskal Herria independentziaren bidean jartzeko ordua da; dena den, hauek nire usteak dira, gero alderdiko batzarrek erabak behar dute".

Bake Konferentziaren behin-behineko ebaluaketa

Bake Konferentzia prozesua azken txanpan sartu da jadanik, datorren urria arte luzatuko baita. Prozesua oso mamitua dago eta gizarteari horrela agindu zitzaionez, orain arte egindako lanaren ebaluaketa publikoa egingo du Elkarri, ekainaren 22an, Donostiako Kursaal Aretoan.

Joan den urteko otsailean hasi zen Bake Konferentziaren proiektu edo egitasmoak, egitasmo guztiak bezala, hasiera eta bukaera izan behar ditu. Hasiera-hasieratik martxoan bukatzeko asmoak ziren, baina PSE-EE alderdiaren Kongresua hilabete horretan ospatzekoa zenez, ekainera arte luzatzea erabaki zen. Prozesuan parte hartu duten alderdiek eta talde moderatzailea bat etorri ziren PSE-EEri aukera bat eman behar zitzaiola adostean; honela, Kongresutik aterako zen zuzendaritza berria Bake Konferentzian parte hartzeko era egokiagoan egongo zelakoan. Eta horrela izan da, aipatu alderdiak parte bizia hartu baitu, bere iritziz eta ekarpenez, guztiak aberastuz.

ORAIN, Bake Konferentzia amaitzeko eredia finkatzean, alderdi politikoak, talde moderatzailea eta antolatzaileak elkarriketa saioetan ari zirela, Batasunak iraila arte luzatzea proposatu zuen, erakunde hori legez kanpo jartzeko ahaleginak direla eta, Bake Konferentzian parte hartzeko gaitasuna nabarmen muga diezaiokeelako. Berrit bat etorri dira indar guztiak eta urria arte luzatzea erabaki da.

Alde positibo ugari ikusten diot Bake Konferentziaren luzapenari. Lehenik eta behin, orain arte egindako lana gizarteari azaltzeko eta bere iritzia eta ekarpenak jasotzeko beta emango duelako. Moderatzaile taldeari bere lanean jarraitzeko aukera emango diolako. Gatazken konponbideetan adituak diren Ipar Amerikako zenbait erakundek, Bake Konferentziaren lanari lagunduko diolako. Azkenik, PP eta UPN alderdiei orain arte egindako lanaren emaitza hurbiltzeko aukera emango diolako. Alderdi hauek ez dute Bake Konferentziarekiko jarrera positiborik azaldu orain arte eta benetako konponbidera iristeko beharrezkoa da alderdi guztien partaidetza.

Lau proiektuk osatzen du Bake Konferentzia prozesua: Hitz bat, Liburu bat, Dossier bat eta Orri bat. Lehenengo hiruak osatu eta zabaldu dira. Laugarrenaren, hau da, "Orri" bat proiektuaren lehen zirriborroak, ekainaren 22an aurkeztuko dira eta honekin batera Bake Konferentzian parte hartu duten alderdi bakoitzaren idatzizko balorazioa.

Azpimarragarria izan da, eta da, gizartearen partaidetza, bere laguntza eta kolaboraziorik gabe ezinezkoa bihurtuko bailitzake hau guztia gauzatzea. Bake Konferentziaren hel-

burua bakearen aldeko akordio zabala lortzea izanik, akordio horretan gizarteak ere parte hartzea nahi zen. Nolabait, indar politikoen artean beharrezkoa den eztabaida, hiritarren mailako gogoeta eta proposamenekin osatzea. Horretarako "Berdintasuna" hitzarekin ia milioi bat orri zabaldu ziren baita ehun mila Parte-hartze Koaderno ere. 5.000 lagunek euren iritzia, ekarpen eta proposamenak bidali dituzte. Material honekin guztiarekin "Dosierra" osatu da non, batez ere, gizartearen aberastasuna agertzen den.

ERA berean, "Liburua" eratzeko antolatu ziren ekintza eta mahai-inguruetan gizartearen partaidetza ezohikoa izan zen: gainezka egon ziren areto gehienak eta bertan, ekintza horietan, egindako galdera eta proposamenek marka guztiak hautsi zituzten. Eta honi guztiari 52.000 lagunen sinadura eta sei eurotako

aportazioa gehitzen badiogu, are gehiago esan genezake, Bake Konferentziaren egitasmo honek gizartearen multzo zabalaren babesa jaso duela (Orain bertan milaka lagun partaidetza txartelak banatzen ari dira, urria arteko luzapena ahalbidetzeko).

Beraz, hasieran nion bezala, Bake Konferentzia prozesua ez da hemen bukatuko, eta urria arte jarraituko duenez, beste ekintzen artean, Bake Konferentziari buruzko informazioa zabaltzen jarraituko dugu Euskal Herriko hiri eta herrietan. Gizarteak parte bizia hartu du proiektu honetan eta gauzak nola doazen ezagutzeko informazioa jasotzeak merezi du ●

Maixux Rekalde
Elkarriko kidea

"Alde positibo ugari ikusten diot Bake Konferentziaren luzapenari. Lehenik eta behin, orain arte egindako lana gizarteari azaltzeko eta bere iritzia eta ekarpenak jasotzeko beta emango duelako"

ALBERTO ELOSEGI

I Ñ A K I G E R E N A B A R R E N A

Eusko Jaurlaritzako Nekazaritza eta Arrantza sailburua izatetik EAJren Araba Buru Batzarreko (ABB) lehendakaria izatera pasa zen urte honen hasieran. Aldaketa hori izan dugu abiapuntu Arabako politikaz jarduteko jeltzide eta EAEko legebiltzarkide honekin.

“ARABARRAK IZANGO GARA ARABARROK IZAN GURA DUGUNA”

JOSEBA OLALDE

■ “Alderdien aparatuak beharrezkoak dira, kontua da aparatuek zer-nolako funtzionamendua duten, normalki ez dute jendeak uste dutena”.

Bere jardueran izandako aldaketaz galdetu diogu Iñaki Gerenabarrenari. Ea zer suposatzen duen gobernu funtzioetatik alderdiaren aparatura pasa izateak, “aparatu” hitza beharbada ez duela gustuko aditzera emanez: “Ez pentsa. Nahiko ortodoxoa naizela esan ohi dut, alderdiaren aparatua esatean ez dut berean interpretazio gaiztorik ikusten. Aparatuak beharrezkoak dira, kontua da alderdien aparatuek zer-nolako funtzionamendua duten, normalki ez dute jendeak uste dutena”.

■ **Sailburu izatetik ABBko lehendakari izatera pasa zara. Zertan eragin du horrek zuzen?**

Aldaketak alde onak eta txarrak izan

ditu. Gobernuan izateak gauza garrantzitsuak egiteko tresnak eskaintzen dizkizu, adibidez, aurrekontu bat duzu eta hainbat gauza egin dezakezu. Aldiz, zure sailean ari zarenez, ez duzu zeurea ez den esparruetan sartu behar, eta nik politika gus-

□ **“Baliteke, bertako erakunde nagusiak PPren eta PSOEren esku direnez geroztik Arabako beste irudi bat agertzea”**

tukoa dut. ABBra etorrita, Arabako bizitza soziopolitiko orokorra gertuagotik segitzen hasia dut nolabait.

■ **Nolakoa da Arabako sozietatea eta bertako egoera soziopolitiko?**

Betidanik eta beti legez, Arabako sozietate konplexua eta politikoki oso plu-

rala da. Araba lau zatitan banatu daiteke soziopolitikoki: PP, PSOE eta EAJ-EAk hiru herenak hartzen dituzte, gaineratiko alderdiek beste laurdena berriz. Hori dela-eta, bertako politika alderdien arteko akordioaren arabera funtzionatu eta garatu behar da ezinbestean, ez dago aukera politiko nagusirik.

■ **Lizarra-Garaziko Akordioak Gasteizko Udaleko eta Arabako Foru Aldundiko gobernuen galtzea ekarri zizkiola euskal nazionalismo moderatuari esaten da. Bat al zatoz baieztapen honekin?**

Inola ere ez. Arabako politika ezagutu behar da hori esateko. Hasteko, gogoratu behar da guk bertako erakundeetan gobernatu izan genuela, batetik, orduan PP eta UA banatuak zirelako, eta bestetik, PSE-EErekin akordio bat izan genuelako. Gu ez gara Araban gehiengo inoiz izan. Hori aitortu eta onartu behar dugu eta gauzak oinarri horretatik azaldu. Dena esatera, duela hiru urteko udal eta foru hauteskundeetan eman ziren emaitzak ez

ziren Lizarra-Garaziko Akordioaren porrotaren ondorio. PSOEek eta PPK hartu zuten jokabide politikoa zela medio, Araba beste indar korrelazio bat eman zen eta gu kanpoan geratu ginen. Baina guk geuk gure porrota propioa izan genuen, botoak galdu genituen gure erruz.

■ Araba hizpide

“17 urteren ondoren, Lurralde Historikoen Legea aztertu beharko litzateke”

Ibarretxe lehendakariak EAEn kontsulta bat eginez gero, Araban ere modu bereko bat egingo dutela adierazi du orain gutxi UA alderdiko Pablo Mosquerak. Zer balorazio egiten duzu asmo horretaz?

Pablo Mosquerak gustukoa du horrelakoak esatea, baina guk, abertzaleok, ez diegu inolako beldurrik horrelako adierazpenei. Azken finean, arabarrak izango gara arabarrok izan gura duguna. Une batean, Araban kontsulta bat izan zen -Gernikako Estatuaren berrespena- eta arabarrok EAEn egoteari baietz esan genion. Eta berriz ere kontsulta bat egingo balitz, ziur naiz, arabarrok EAEn jarraituko dugula. Nik ez diot inongo beldurrik galdera hori egiteari.

■ **Zein neurrian ez ote da EAJ ordaintzen ari Lurralde Historikoen Legea sinatu izana?**

17 urteren ondoren lege hori aztertu beharko litzateke berriz ere, bere alde onak eta txarrak baititu.

■ **Zein dira alde onak nahiz txarrak?**

Alde ona lurraldeen deszentralizazioa bera da, hainbat gauza konpontzeko tresna propioak izan ditugulako. Araba, adibidez, ekonomikoki hazi egin da. Alde txarren artean, berriz, indibidualistagoak bihurtu izana dago. Arabarrok,

gipuzkoarrok nahiz bizkaitarrok, beharbada, identitate komunago bat finkatzeko aukera galdu dugu.

■ **Eusko Legebiltzarrak eta Jaurlaritzak fiskalitateari dagokionean botere gehiago izatea hobetsiko zenuke?**

Non eta nola gerta beti ere. Gauza batzuk hobekiago bideratzen dira deszentralizaziotik, baina nortasun komun hori bideratuko lukeen politika bat hobetsiko nuke, eta horretarako Jaurlaritzari eskumen handiagoak emango nizkioke.

■ **Arabarrek onetsiko al lukete hori?**

Uste dut baietz. Adibidez, arabarrok zuberotarrekiko ezberdinak gara aspektu askotan, ados, baina berdintasunak ere baditugu, eta horiek bultzatu behar ditugu. Euskaldunok gure diferentziak mantendu behar ditugu euskal nortasuna finkatzuz.

■ **Non da Trebiño Araban integratzeko koska?**

Madrilen eta Gaztela eta Leongo erkidegoan.

■ **Bizi dugun gatazka politikoa beste parametrotan emango balitz errazago litzateke koska hori gainditzea?**

Horrela espero dut. Demagun gatazka politikoa konpontzen dela, demagun diot, autodeterminazio eskubidea onartzen dela, Euskal Herriarentzat eskubide hori onartuko balitz, Trebiñorentzat ere onartzea litzateke zentzuzkoena ●

JOSEBA OLALDE

■ **“Gu ez gara akordio batera iritsiko ez Batasuna ez PP ezta PSE-EEekin, hauek Eusko Jaurlaritzak herri normalizazioa eta bakerako ezarritako egitasmoari bizkarra ematen dioten bitartean”.**

■ **Zeintzuk izan ziren erruak?**

Adibidez, Laudion, Amurion eta Errioxa aldeko herri batzuetan hartu genituen udal mailako erabakiak ez ziren egokiak izan. Horren adibidea da, herri askotan Europako hauteskundeetan botoak irabazi genituela, Udaletxetan eta Batzar Nagusietan, berriz, galdu genituenean. Zigor moduko bat jaso genuen udal hautagai zerrendak burutzean. Arabako Foru Aldundia 200 bat botogatik galdu genuela gogoratu behar da ere bai.

Zure galderari erantzunez, baliteke gainontzeko lurraldeetako herritarrek uste izatea Arabako sozietateak ez zuela Lizarra-Garaziko Akordioa bermatu, baina beste lurraldeekin alderatuz ez zela ezberdintasun handirik izan esango nuke. Litekeena da ere, bertako erakunde nagusiak

PPren eta PSOEn esku direnez geroztik Arabako beste irudi bat agertzen dela.

■ **EAEko azken hauteskundeetan EA-JEA koalizioak lortu zuen boto gehien Araban. Ibarretxe lehendakariak darman politika Arabako egoera soziopolitikotik EAEko beste bi eskualdeetatik baino hurbilagoa delako izan al daiteke?**

Nik ez nituzke gauzak zuk planteatzen dituzun legez planteatuko. Egia da sektore askotan zalantzaren bat dagoela, sektore hauek EAEko hauteskundeetan zein egitasmo aurkeztu genuen ikusita ea gauzak gelditzen ari ote diren galdetzen dute. Baina, zer-nolako gauzak esan genituen gogorarazi nahi nuke, baita berauek betetzeko azaldu genuen modua ere. Guk ez genuen esan urte batean arazo guztiak konponduko genituela, bai-zik eta arazoak gure proiektuaren hiru

□ **“PSOEekin akordio bat lortzea oso zaila da, ia ezinezkoa. Arabako PSE-EEren gaurko joera ikusita, ez dut uste ezer lortu dezakegunik ere”**

puntu nagusien arabera bideratuko ditugula. Hasteko, Gernikako Estatutuaren egoera aztertu eta bere aukerak landuko genituela esan genuen. Horren ostean, beste marko batera iristeko posibilitatea ere landuko dugula, eta azkenik, konpromisoa hartu genuen herriak erabaki dezan zein proiektu politiko nahi duen. Hiru oinarri horiek betetzen ari direla esango nuke. Batetik, laster, Autogobernuaren Batzordeak emango dituen emaitzak ikusi eta aztertuko ditugu, uztaillean edo iraillean osoko bilkura oso garrantzitsua burutuko da horren zioz. Artean, lehendakaria hasi da kontsulta baten aukera aipatzen. Gauzak ibili behar diren legez dabilta nire ustez, astiro-astiro eta kontuan hartuta legealdia lau urtekoa dela.

■ **Arabako politikara itzuliz, ABBko lehendakaria izendatzean bertako Foru Aldundia eta Gasteizko Udala berreskuratzea helburu duzula esan zenuen. Egungo egoera politikoan instituzio horiek eskuragarriak ikusten dituzu?**

Bai, posiblea ikusten dut.

■ **Gatazka politikoa oraingo parametroetan ematen den bitartean eta oraingo indar korrelazioarekin nola berreskura ditzakezue?**

Oraingo indar korrelazioa nahi-ko mugikorra da. Inork ez zuen pentsatuko aurreko EAEko hauteskundeetan EAJ-EA koalizioak horrenbeste aulki aterako zuenik, inork ez; nik neuk behintzat ez. Ez nuen pentsatzen Araban irabaz genezakeela ere, ezta EAE mailan irabazi genuen moduan irabaztea. Beraz, alderdi batzuek zigorra jasoko dutela pentsatzen dut. Adibidez, PSE-EEK izan duen jokaera ikusita, ez dut uste hurrengo udal hauteskundeetan aurrekoetan izan zituzten emaitzak errepikatuko dituztenik, ezta PPren politika orokorra nahiz kudeaketa txarra ikusita, honek orduko emaitzak errepikatuko dituenik ere. Jendea konturatzen ari da alderdi popularra ez dagoela arazok bideratzeko politika bat sustatzearen alde, egoera txartzearen alde baizik.

■ **EAJ ikusten al duzu garaile?**

SUSTRAI ASKOTARIKO GASTEIZTARRA

40 urte. Gasteiztarra. Gurasoak ere gasteiztarrak. Bizkaitar, gipuzkoar, nafar eta arabar izan ditu aiton-amonak, hegoaldeko lurralde bakoitzeko bat. Gurasoek ez zekiten euskaraz. Markinako aitonarengatik jaso zuen euskara apurra. Izaskun Arruek etxean antolaturiko Olabide ikastolan ibilitakoa. Emaztea gernikarra izaki bizkaiera moduko bat egiten du. Basoko ingeniari teknikaria. ABBko lehendakaria eta legebiltzarkidea. Politika grinaz bizi du.

Ziur naiz irabaziko dugula.

■ **Bakarrik edo EArekin koalizioan?**

Gu saiatuko gara EArekin joaten, errazago irabaziko baitugu.

■ **Demagun indar bozkatuena zaretela. Zein alderdirekin negoziatuko zenukete aldundia gobernatzeko?**

Hori emaitzen arabera ikusi beharko da. Ikusi beharko da, esaterako, PSE-EEK

JOSEBA OLALDE

■ **"Baliteke gainontzeko lurraldeetako herritarrek uste izatea Arabako sozietateak ez zuela Lizarra-Garaziko Akordioa bermatu, baina beste lurraldeekin alderatuz ez zen ezberdintasun handirik izan".**

galerak dituen edota IU-EBk botoa hobetuko duen. Halaber, ikusi beharko da Batasunak aurkezterik izango duen edo ez. Hori oso inportantea izango da. Arabako Batzar Nagusietan Eusko Legebiltzarrean dugun gehiengoa lortu genezake. Baliteke ere ETAK tregoa bat agintzea, eta hartara Batasunak egingo lukeena ikusi beharko genuke. ETAK indarkeriari uko eginez gero, Araban posible da Batasunarekin akordio bat lortzea.

■ **Demagun ez dela horrela. Gaineratiko lurralde historikoetako aldundietan EAJ-EAk PSE-EEren laguntza izan dute. Arabako PSE-EEekin posible ikusten al duzu akordio bat lortzea?**

PSOekin oso zaila da akordio bat lortzea, ia ezinezkoa. Arabako PSE-EEren gaurko joera ikusita, ez dut uste ezer lortu dezakegunik. Gu ez gara akordio batera iritsiko ez Batasuna ez PP ezta PSE-EEekin, alderdi hauek Eusko Jaurlaritzak herri normalizazioa eta bake-rako ezarritako egitasmoari bizkarra ematen dioten bitartean. PSE-EEK bere jarrera aldatuko balu egoera berria aztertuko genuke. Eta horrela balitz, albisteak ez litzateke guk PSE-EEekin akordio bat lortu dugula, sozialistek beren jarrera aldatu dutela baizik.

■ **Demagun Batasuna legez kanpo gelditzen dela eta PSE-EEK Eusko Jaurlaritzaren egitasmoa onartzen duela.**

Hasteko, edozein alderdirekin akordio bat egingo balitz EAE mailan egingo litzateke, guk EBBk markatzen duen ildoaren barruko politika burutzen dugu EAEn. EBBk nahiz Eusko Jaurlaritzak irakurketa bera egin dute Eudelen akordioaz, hori argi eta garbi utzi nahi dugu. Hau da, Alderdi Politikoen Legea eta Batasunaren legez kanpo uzteko asmoa aniztasunari egindako eraso da, eta bere hiru-garren puntuaren arabera ezin dugu akordio politiko batera iritsi pluraltasun horren aurka dagoenarekin. Beraz, Batasuna edo edozein alderdi politiko legez kanpo uzten duen legea sostengatu dutenekin ezinezkoa izango dugu akordiorik lortzea oraingo egoera politikoa mantentzen den bitartean.

◆ MIKEL ASURMENDI

Datorren irailetik aurrera ekingo diote AHTren fase geoteknikoari. Oraingoan, Anoeta-Urnieta zatiko azterlanak eta zundaketa geoteknikoak egingo dituzte. Gauzak horrela AHTren kontrako Asanblada egitasmoa geldiarazteko oposizioa eta mobilizazioak indartzen hasi da.

AURTEN JARRIKO DA "EUSKAL Y"AREN LEHEN HARRIA

Espainiako Gobernuak eta Eusko Jaurlaritzak aurreikusi baino bederatzi urte geroago izango da, hori bai, baina ziur aski datorren irailean emango diote "Euskal Y" planari edo Abiadura Handiko Trenaren egitasmoari obrak berak hasi aurretiko azken bultzada, garai horretan gauzatze-ko asmoa baitute fase geoteknikoa deritzona. Administrazioako erabakiei gagozkiela, Sustapen Ministerioak apirilaren 9an iragarri zuen "Euskal Y" eraikitze-ko proiektua idazteko lehen lanak esleitzeko lehiaketa. Bestalde, Espainiako gobernu-

□ Fase geoteknikoari 1,8 milioi euroko aurrekontua izendatu diote eta hilabete batzuetan gauzatze-ko planifikatu dute

ko GIF erakundeak, hau da, burdinbideetako azpiegiturak gestionatzeko eta estatuko abiadura handiko burdinbideak eraikitze-ko ardura duen organismoak, eskatuak ditu, Anoeta-Urnieta zatiko AHTri dagokionez, lekuan bertan egin beharreko azterlanak eta zundaketa geoteknikoak. Datorren irailetik aurrerako lana izango da, 1,8 milioi euroko aurrekontua izendatu diote eta hilabete batzuetan gauzatze-ko planifikatu dute. Lan horri segida emateko, GIF erakundeak hainbat kontratu hitzartuko ditu, seguerenik, "Euskal Y" eraikitze-ko proiektua idazteko. Gure informazioen arabera, 90 milioi euro inguruko inbertsioa eskatuko du egitasmoa idazteak.

Alvaro Amann Garraioetako sailbu-

■ "Euskal Y" eraikitze-ko proiektua idazteko, gure informazioaren arabera, 90 milioi euro inguruko inbertsioa behar da.

INGO AZKONA

INIGO AZKONA

■ EAE guztian barrena darabilte proiektuaren erakusketa, herritarrek egitasmoaren alderdi positiboez jabe daitezen.

rutik hasita, Eusko Jaurlaritzako ardura-dunak ere gogoz ari dira egitasmoa jendaurrean azaltzen: EAE guztian barrena darabilte proiektuaren erakusketa, herritarrek egitasmoaren alderdi positiboez jabe daitezen. AHTren kontrako Asanblada, berriz, oposizioko mobilizazioak indartzen ari da egitasmoak betean hartzen dituen euskal herrietan, zeren uste baitute, gauzatuz gero, kalte ekologiko eta sozial larriak izango genituzkeela. Asanblada herrikoi horren iritziz, "inposizio hutsa" da AHTren proiektu hori. Horregatik, AHTrentzako azterlan geoteknikoak lekuan bertan galarazteko deia egin du. Era berean, ezezko ofiziala emateko eta lanen garapena oztopatzeko eskatu die egitasmoarekin ikuskizun duten udalei.

AMANNEN IRITZIZ, "LATZA IZANGO DA INGURUMENENKO INPAKTUA". Alvaro Amann Eusko Jaurlaritzako Garraioetako sailburuari egindako elkarrizketa bat argitaratu zen joan den apirilaren 14an Gipuzkoako egunkari batean. Orduko adierazpenetan aitortu zuenez, ekologiaren ikuspegitik ezin bideratuzkoa da AHTren egitasmoa, baina, hala ere, geroztik iragarri duenez, aurten bertan jarriko da Irunen AHTren obretako lehen harria. Nolanahi ere, honelaxe zioen aipatu elkarrizketa horretan: "Latza izango da ingurumeneko inpaktua; ez naiz hasiko bistakoa dena ukatzen... Aitortzen dut, orain arte egin dudana bezala, izugarria izango dela eragina, baina onartu beharra daukagu, zeren kostu baino etekin gehiago izango baitu herritarrentzat..."

Sailburuaren adierazpen horiek eta antzeko besteren batek, hala nola, "AHT gabe, Euskadi bazterturik geratuko da" dioenak, AHTren kontrako Asanblada herrikoiaren erantzun gogorra ekarri dute. Talde horren iritziz, Amannek, betiere manipulazio hutsaren mesedetan, horrelakoxe adierazpenen bidez ezkutatu nahi ditu proiektuaren eragin

□ Fase geoteknikoa oztopatzeko eta ezezko ofiziala emateko eskatu diete AHTren kontrako Asanbladak egitasmoak hartzen dituen Udalei

sozial negatiboak. AHTren kontrako Asanbladaren ustez, "funtsik gabeak, hutsalak, demagogikoak eta bidegabeak" dira Eusko Jaurlaritzako sailburuaren hitzak. Taldeak dio tinko baieztatu behar dela, ekologia hondatzeaz gainera, lurraldeen arteko oreka eta berdinta-

sun soziala ere hautsiko dituela Abiadura Handiko Trenak. Ekologiaren suntsitzea eta ezberdintasuna dira, bada, taldearen iritziz, AHTk ezaugarritzen duen garapenaren bereizgarriak.

Talde herrikoi horren ustez, hainbat ondorio sozial izango lituzke AHTren egitasmoa gauzatzeak. Lehen, ingurumena suntsitzen duten politiken garaipena, hots, naturak berak ezartzen dituen mugak aintzat hartzen ez dituen politikarena eta ekologia suntsitzeak, lehen-txeago edo geroxeago, bizimodu sozialaren hondamena ere berekin izan ohi duela are nekezago onartzen duen politikarena. Bigarrena, garapen itsu eta iraunik gabea oinarritutako garraioen sustapena, zein izango bailitzateke inpaktu sozial eta ekologiko handiko azpiegitura erraldoien ugalketa (autobideak, AHT eta superportuak). Hirugarrena, lurraldearen antolamendu orekatu eta deszentralizatuaren suntsitzea, AHTk zona makrourbanoak indartuko baititu eta lurraldeen arteko desorekaren iturri izango baita. Laugarrena, ezberdintasun sozialen areagotzea, baliabide ugari xahutzen duen garraioa eta sozialki diskriminazio handia sortzen duena jarriko baita abian. Alde horretatik, Eusko Jaurlaritzaren burdinbideetako planeko hipotesien arabera, "Euskal Y" garraioaren barruan, eta betiere herrialdeetako talgoen tarifei gagozkiela, 14 eta 19 euro inguru balioko luke Donostiatik Bilborako bidaiak. Bien bitartean, "askoz kostu handiagoa dute ibilaldi

DANI BLANCO

■ AHTren kontrako Asanbladak manifestazio eta ekitaldi ugari antolatu ditu, proiektuak ekarriko dituen ondorio kaltegarriak azpimarratzeko asmoz.

■ AHTk ez ditu gutxituko errepideetako kamioiak eta garraioak

AHTren kontrako Asanbladak erabat baztertzen ditu, hala EAEko Joan Jose Ibarretxe lehendakariak, nola Frantziako Akitaniako presidentek, AHTren aldeko lobbya sortzeko eta sustatzeko azaldu dituzten argudioak. Arduradun politiko biek adierazi zuten, kamioien zirkulazioa eta merkantzien garraioa murriztuko litzateke AHT abian jartzearekin. Asanbladaren iritziz, gezur eta amarru hutsa da argudio hori. Erabateko baieztapen horren segidan, taldeak gaineratzen du merkantzien zirkulazio-bolumen handiagoa erakartzea edo bereganatzea dutela helburu zehatz AHT sortzeak eta azpiegitura handi horri lotuta Euskadi-Akitania Plataforma Logistikoa garatzeak; bestela esanda, bidesareekin, burdinbideekin eta portuekin ikuskizun duten garraioen ahalik eta fluxu handiena biltzea, alegia. Beraz, AHTren egitasmoak eta burdinbide berri horri lotutako plataforma logistikoez ez lukete orekatuko eta galgatuko garraioaren bolumen totala, eta, azken batean, ezta murriztuko ere. Aitzitik, indartu egingo lukete merkantzien era guztietako joan-etorria, eta, ondorioz, hazi egingo lirateke garraioaren sistema orokorrak sortzen dituen kalte ekologikoak eta sozialak..

EAEko instituzioak, Eusko Jaurlaritza eta foru aldundiak, errepideetako plan bat diseinatzeko ari dira, AHTren osagarri-edo, eta 4.500 milioiko gastua aurreikusi dute hurrengo hamarkadarako. Asanblada herrikoien iritziz,

"neurri gabeko eskizofrenia desarrollistaren" emaitza besterik ez da plan hori. Gipuzkoako Foru Aldundiak baieztatuakoa arabera, gaur egun 38.000 ibilgailuk zirkulatzen dute egunero Irungo mugetatik, eta posible da egun bakoitzeko 42.000 ibilgailu gehiagoko zirkulazioa ezartzea. Egitasmo eta kopuru horien argitan, Asanbladak iritzien dio AHTk ez duela balioko errepideetako garraioak sortzen dituen arazoei aurre egiteko.

Asanblada herrikoien ustez, ondoko mezu hau da zabaltzen erkidegoko Amann sailburua: "Burdinbideei, errepideei eta terminaleri esker, kontinenteko garraio plataforma handi bat izango da Euskadi". Horregatik, AHTren egitasmoari estu-estuan lotuta, merkantzien garraioa azpiegituren plan zabal bat definitzen dihardute arduradun politikoek. Egitamua barrukoa da, besteak beste, Gipuzkoako Merkataritzako Ganbarak sustatutako Jaizkibelgo superportua, baita AHTren korridorean barnako plataforma logistiko intermodalen sarearen konfigurazioa ere (100 hektarea inguruko lurra hartuko omen du plataforma bakoitzak). AHTren kontrako Asanbladaren aburuz, hori guztia erantsi behar zaio lehengoari, inguru naturaleko eta sozialeko eragina zenbatekoa izango den neurtzeko garaian, eta, era berean, horrexek guztiak egiaztatzen du "instituzioen garraio eta azpiegituretako politikaren izaera suntsitzailea eta gerorik gabea" ●

DANI BLANCO

Asanbladak. Egitasmo hori buru egitea, dio Asanbladak behin eta berriro, ez da herritarren bizimodua hobetzeari uko egitea, guztiz bestela baizik. Bizi baldintzak

□ **AHT egitasmoa aurrera aterako balitz gero eta indartsuago ezarriko litzateke modelo soziokultural kontsumista eta berdintzailea**

luzeek" abiadura handiko trenetan.

AHT-REN AURKA EGITEA EZ DA BIZIMODU HOBEARI UKO EGITEA. AHT egitasmoa aurrera aterako balitz, honako bosgarren eragin sozial hau ere nabarmenduko litzateke: gero eta indartsuago ezarriko litzateke modelo soziokultural kontsumista eta berdintzailea. Merkantzien garraioen garapen izugarriari esker, dagoeneko etengabe ari dira gertatzen ekonomia globalizatuaren hedapena, nazioz gaindiko enpresen produkzioaren eta banaketaren gorakada eta fenomeno bi horien ondoriozko jardura

produktibo tradizionalen nahiz tokian tokiko identitate kulturalen deuseztatzea. Azkenik, beste hauxe izango litzateke seigarren eragin soziala: demokrazia hutsalik hutsalenean funtsatzen diren politikoen jokamoldearen onspena, zeren, esan beharrik ere ez dago, batere informazio argirik eman gabe eta inolako eztabaidarik eta parte-hartze sozialik onartu gabe ezarritako proiektua izango bgenukeela

Horrenbestez, ekologian, lurraldean, gizartean, ekonomian, kulturen, etikan eta politikan izango genituzkeen ondorio kaltegarriak erreparratu die AHTren kontrako

hobetu behar dira, baina sortzen diren arazoei konponbidea eskatzen dutela jakinik, beharrak ahalik eta modu autonomoenean eta gertuenean ase behar direla onartuz, kultura propioa, egitura ekonomikoak, sozialak eta politikoak berdintasunez garatzera jo behar dela jabe izanik eta bakoitzaren ingurumenarekin bat eginez aurreratu behar dela asumituz ●

◆ **DANIEL UDALAITZ**

BetErriKo LibURua SaRiA

Joseba Sarrionandiaren "Lagun Izoztua"

- Denboran eta espazioan zehar bidaia luze bat egiteko gonbitea.
- Ezohiko egitura du oinarrian eta atzera-aurrerako jauzi ugari, elkarren artean uztartutako hiru narrazio ezberdin.
- Hizkuntza aberatsa, deskribapenetan iruditeria bikaina. "Lagun Izoztua" lan eder zoragarria da.

Beterri-Aizondo
Gerora Bidean

Gipuzkoako Foru Aldundia
Kultura eta Euskarako
Departamentua

Josebaren arreba
Mariaje Sarrionandia,
honen alaba Irene eta
Elkar argitaletxeko
arduradun Xabier
Mendiguren Elizegi,
Andoaingo Urigain
Kultura Etxean, saria
jaso ondorenean.

**Beterriko liburuaren 14.
zenbakia kalean da! urte
osoko harpidetza-saria:
10 €**

BetErriKo LibURuaren
harPidedun izaN naHi dut

EpaiMaHAi OrokoRreko
KiDe iZan nAhi dUt

Deiturak
Izena Jaioturtea
Helbidea
Herria Posta kodea
Harremanetarako telefonoa
Posta elektronikoa
Jaioterrria eta lurraldea
Kontu korronte zenbakia

BitartEan
hald
eSkutik

Beterriko Liburua literatur
aldizkaria etxean jaso nahi
baduzu, edo Epaimahai
Orokorreko kide izan nahi
ezkero, bidali ondoko orritxo
zure datuekin:

MANUEL LARRAMENDI
KULTUR BAZKUNA

- Doktor Huizi 15-1. esk.,
20140 ANDOAIN

- 44. posta kutxa, 20150
AMASA-VILLABONA

943-300732 / 943-696450

(Harpidetzaren kasuan bete behar da)

15 urtetan herri aldizkariak izugarri ugaritu dira. Euskarazko argitalpen horiek aztertu ditu Idoia Camachok joan den hilean aurkeztutako doktorego tesian. 9 aldizkari oinarri hartuta, 1989-1999 bitarteko ibilbidean barneratu da.

HAMARKADA BATEAN GERTATUTAKOEN TESIA

Herri aldizkarien loraldia izan du aztergai Idoia Camacho Markinak. 1989 eta 1999 bitartean herri aldizkariak izandako garapena aztertu du, "Herri aldizkarien funtzioa euskara normaltzeko prozesuan" izeneko tesian. Maiatzaren 30ean

ren: Ondarroako "Arranondo", Tolosako "Galtzaundi", Uribe Kostako "UK" (eta haren aurreko "Bizarra Lepoan"), Irungo "Irunero", Durangoko "Eraz", Zuiako "Herrietan", Arrasateko "Arrasate Press", Orioko "Karkara" eta Aretxabaletako "Aretxagazeta".

Epe horretan hainbat herri aldizkari sortu ziren, euskara sustatzeko helburuarekin. Egun ordea, aldizkari horiek kalitatearen aldeko apustua egin dute, euskaraz izatearekin ez baita nahikoa, tesiaren egileak ondorioztatu duenez. Normalizazio prozesuan oso lagungarriak izan direla adierazi du Camachok. "*Bere esparruan euskara kokatu dute, genero desberdinak eta gai asko landu dituzte. Euskara oso aberatsa dela erakutsi dute, ez dela*

betiko gauzetarako soilik erabiltzen".

EDUKIAK ATALETZ ATAL.

Herri aldizkarien edukien gaineko azterketa egin du batez ere. Eta aldizkari gehienek atal berdintsuak izan ohi dituzte: erreportajeak, elkarrizketa, laburrak, irakurleen gutunak, iritzia, kirolak, kultura, lehia-

keta, agenda eta aspaldiko kontuak. Orokorrean, sinatu gabeko testuak ageri ziren 90eko hasieran, baina denbora pasa ahala, kolaboratzaileen testuak ugaritu dira, gehientsuenak iritzizkoak dira gainera.

Aldizkariak jorratutako gaiak dagoeneko, eskualdeko informazioa jasotzen dute batez ere, baina Camachok aztertu duen epearen amaieran, zera antzeman daiteke: esparrua zabaltzeko; zinema, musika, kultura gaiak maiz dituzte hizpide. Gai izarrek gizarte eta kultura gaiak dira, horiek hartu izan dute leku gehien. Normalean nahiko lotuta daude gaiak gaurkotatzen, hastapenetan ordea herriko iraganeko gertakizunak askotan jorratzen zituzten.

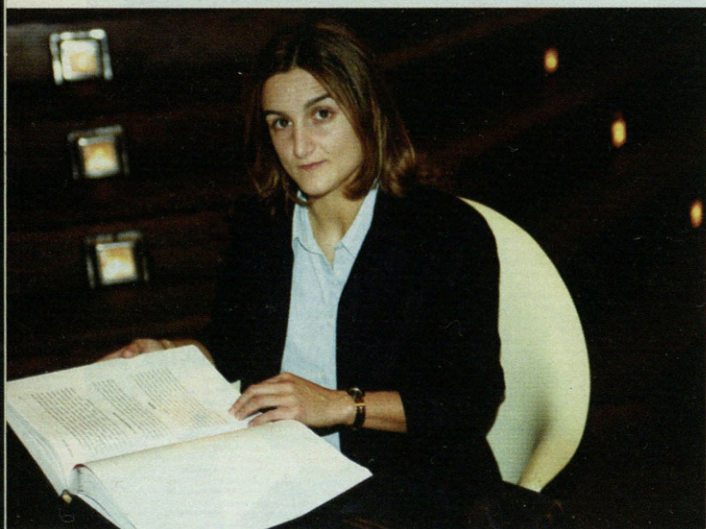
Iturriak ez dira askotan aitatzen, dena den, iturri erabilienak ez instituzionalak dira, alegia, herritarrek dira iturri nagusia. Udalak berri askoren iturburu dira, baina erakundeak bigarren mailako iturria direla ondorioztatu du tesiaren egileak.

Erabilitako genero gehienak informatiboak dira, baina interpretazio generoak ere jorratzen dituzte, erreportajea eta elkarrizketa kasurako. Horrek edukia aberastu eta herritarrengana hurbiltzen du, ikertzailearen aburuz.

Ikerlanaren arabera, interes orokorreko gaiak jorratzen dituzte aldizkariak eta mota guztietako irakurleei zuzenduta daude. Gainera, denborak aurrera egin ahala, aniztasun handiagoa sumatzen da gaietan: herritarren bizitza, euskara, herriko taldeak, musika, literatura.

Edukia ezezik, diseinua ere aldatu da eta hobera. Aldizkariak erabiltzen duten hizkuntza hobea da eta kalitate handiagoko irudiez lagunduta agertzen dituzte testuak.

Camachok dioenez, herri komunikabideek ez dute aprobetxatzen zerbitzu informazioa emateko daukaten potentziala. Zerbitzu informazioa agendari lotua

INGO AZKONA

■ Idoia Camachok lau urte eman ditu tesia egiten.

aurkeztutako tesia egiten lau urte eman ditu Camachok. Ez da erronka makala, euskaldun berria dela eta Kazetaritzako 2. mailan euskara ikasten hasi zela jakinda. Gainera laudiarra izaki, nahiko urrun gertatzen zitzaion herri aldizkarien mundua.

Bederatzia aldizkari aukeratu zituen lehenik, edukien azterketa egiteko ondo-

Euskara sailaren babeslea:

Usurbilgo Udala

*Goizetik gauera
aurrera euskara!*

dago batez ere, eta bere ustetan, kontaktu, telefono, ordutegi eta bestelakoen berri eman beharko luke gehiagotan.

Zuiako udalen "Herrietan" agerkariaren esperientzia ez dator bat azaldutako ondorioekin. Agerkari hau elebiduna da (beste guztiak euskarazkoak dira), eta hasieran testuak euskaraz eta gaztelaniaz ematen bazituen ere, gaztelaniazkoak gailendu dira. Hizkuntza jokamoldeak aztertzeko hautatu zuen Idoia Camachok hain zuzen ere aldizkari hau.

ARO BERRIA. Aldizkariaren nortasuna aldatu da, aro berri baten atarian daude. Camachok aztertutako epean ez zeuden eskualde mailako astekari eta egunkariak ("Goienkaria", "Anboto", "Egunero"). Horrexegatik atal bat gehitu dio azterlanari. Enpresa ikuspegia indartzen ari dela nabarmendu du tesiaren egileak. Ez aldizkari guztietara, baina profesionaltasuna iristen ari da eta azken emaitzan nabaria da bere ustetan.

Teknologia berrien ekarpena ere izan du aztergai. Autoedizioa erabiltzen hasi zirenean eman omen zuten benetako aurrerapausoa. Aldizkariak Internetera jauzi egitean, idatzizkoaren bertsio hutsa paratu dute. Horrek ez du abantailarik ekarri, jende gehiagorengana iristen da, baina jendeak nahiago du paperezkoa esku artean izan, ikerketaren arabera. Hala ere, badira hainbat web gune aldizkariak gain hainbat zerbitzu eskaintzen dituztenak, foroa, iritzia emateko aukera, eguneroko agenda... Azpeitiko www.uztarria.com eta Donostiako www.bagera.net esaterako.

Herri aldizkariak hedabide txikiak direnez elkarren artean hartu-emanak izateko eta harremanak sendotzeko balio izan du Euskara Elkartearen Topaguneak. Hala ere, Camachoren ustetan, herri aldizkariak begira egiten du lan eta ez gizarteari begira. Eta eurak gizarteratzen egin beharko luke lan.

Herri aldizkariak buruzko informazioa sakabanatuta dagoela ikusita, datutegi bat paratu du www.saregunea.com helbidean. Bertan Euskal Herriko herri aldizkariaren zerrenda ageri da, bakoitzaren sorrera data, zabalkunde eremua, maiztasuna, helbidea, telefonoa, web gunea eta posta elektronikoa zehaztuz.

Orain tesia argitaratuko ote dioten zain dago Camacho

◆ KATIXA GARATE

Arturoren kaiera

EBPN BILBON

Bilboko Udalak Euskara Biziberritzeko Plan Nagusiari ekitea onartu du. Plana idazten hasiko dira eta bukatutakoan herritarrei jakinaraziko zaie, euren ekarpena egin dezaten. Urte amaierarako plana onartzea aurreikusten du Udalak.

Administrazioa euskalduntzeaz gain, merkataritzan, kaleko karteletan, aisia sustatzeko asmoa du planak. 50.000 euskaldun inguru daude Bilbon (%14); Donostiako kopuruaren paretsua da.

JUSTIZIAKO EUSKARA PLANGINTZA INDARREAN

Espainiako Auzitegi Konstituzionalak atzera bota du Estatuak Justizia arloa euskalduntzeko dekretua bertan behera uzteko hartutako erabakia. Lazko ekainean onartu zuen Eusko Jaurlaritzak Justizia administrazioa euskalduntzeko dekretua. Espainiako Gobernuak haren aurkako helegitea aurkeztu zuen eta Auzitegi Konstituzionalak plangintza geldiarazi zuen. Orain erabakia berrikusi du Auzitegiak eta indargabetu egin du. Beraz, plana martxan da berriro.

IV. KALE NEURKETAREN EMAITZAK

Iaz Euskal Herri osoko 173 herritan egin zuen SEI elkarteak Euskararen Erabileraren IV. Kale Neurketa eta bertan bildutako datuak jakinarazi ditu. Kaleran helduek izandako elkarriketetatik %12 izan ziren euskaraz. Gazteen kasuan %14koa izan zen kopurua eta haurren kasuan %17koa. Duela lau urte egindako III. Neurketan hazkundea puntu batetik gorakoa izan zen, oraingoan ordea 0,7koa; hazkundea mantsotu egin da beraz. Lurraldeei dagokienez, Bizkaian eta Gipuzkoan egin du gora bakarrik; Nafarroan eta Iparraldean mantendu egin da eta Araban behera egin du puntu bat.

BAGARE, DESAGERTZEKO ZORIAN

Gasteizko euskaltzaleen bilgune den Bagare euskal tokiak kinka larrian dago. Lapurketa eta iruzur batengatik, haren biziraupena arriskuan da. Hori dela-eta kanpaina bat abiatu dute 60.000 euro biltzeko asmoz.

Urrea

MOTXILA BETE EUSKERA

■ Zaldibiko Udalak "Motxila bete euskara" ekimena antolatu du. Ekitaldia berritzailea da. Zaldibiko toponimia herritarrei ezagutarazi nahi die bi ibilbide proposatuz. Ekainaren 30ean eta irailaren 22an Zaldibiko parajeetan zehar txangoa egingo dute eta herritarrek eskualdeko toponimoen berri izango dute. Bide batez, ikusi eta ikasi ahal izateko.

■ Osasunbideak Doneztebiko osasun etxeke mediku euskalduna ordezkatzeko mediku erdalduna igorri du. Doneztebiko eta Elgoniagako herritarrek aldaketaren berri ematen duen gutuna erdara hutsan jaso dute gainera, herritarren hizkuntz eskubideak eta legeak ezartzen dituen betebeharrak errespetatu gabe.

Ikatzak

Servicio Navarro de Salud
Osasunbidea

ORDU TXIKITAKO BIZITZA

Urteko gaurik laburrena gainean dugu. Asteburu honetan, eguzkiaren argia desagertzearekin bat, San Juan suak piztuko dira. Batzuk festaren bidez saiatuko dira gaua luzatzen. Oraindik ikasten ari direnek kafe gaindosia erabiliko dute azken azterketarako falta diren ordu ilunak luzatzeko. Beste batzuei, ordea, nahigabe ere luzatuko zaie iluntzetik goizalderako tartea. Gauetz lan egiten duen askori, esaterako. Edo lo egiteko arazoak dituztenei. Gehiengoak, urte osoan bezala, lo gozoan eta ametsetan emango ditu eguzkiaren argitasunik gabeko orduak. Gure gaurko lana gaua modu ezberdinetara bizitzea izango da, lo hartzen dugunean esnatzen den munduko protagonistak ezagutzea. Lana beti lan, baina badaezpada, festa gogoz piztu ditugu autoko motorra eta argiak. Eta Gasteizerako bidea hartu dugu eguzkiaren azken izpiak desagertzearekin bat.

Testuak: Nagore Irazustabarrena

Iritsi gara Gasteizera. Gauak irentsiko ote gaituen beldur-edo, geuk ere zeozer irentsi beharko genukeela pentsatu dugu lehenik. Euskaldun zintzoen modura afari legea egin behar dugula, alegia. Jatetxerako bidean uda giroa nabari da dagoeneko: musikariak kalean, tenperatura atsegina... Pêle Mêle dioen kartela dugu parean; iritsi gara, beraz, jatetxera. Ezkontzea modan omen dago berriro. Ezkontzak ez dakit; despedidak behintzat bai. Jatetxea zapaldu orduko dozena erdi bat koadrila topatu baitugu, ezkontzearen lagunei bizitzako unerik garrantzuenak pasazten. Senargai bat untxi arrosaz mozzorrotuta dago, besteari Heidiren antza hartu diogu, baina ile urdinarekin. Neska talde horretan badirudi bi direla ezkontzekotan, bata erlez jantzi baita eta bestea lorez. Gutxienez koadrila solidarizatu

egin da nolabait eta denek antena pare bana daramate buruan.

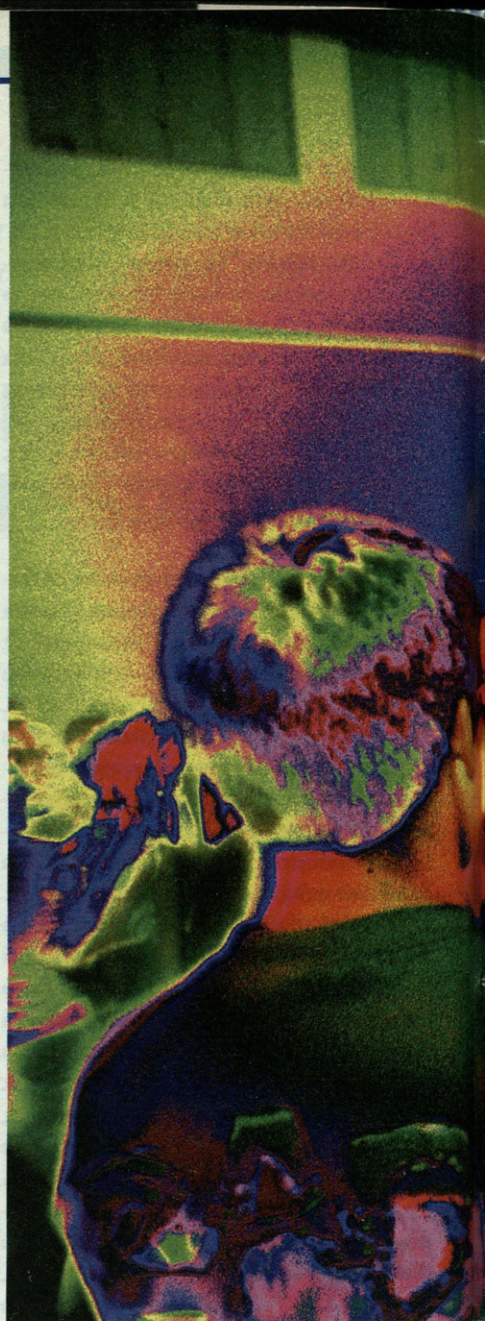
Dagokigun mahaian eseri eta zer afaldu erabakitzen dugun bitartean, Jose Antonio Larderas jatetxeko arduradunak Pêle Mêle frankizia bat dela esan digu, Espainiako Estatuan zabaldua dagoena, baina Gasteizko hau dela Euskal Herriko bakarra. Duela lau urte zabaldu zutenetik, formula arrakastatsua izan da, toki gutxi baitago kantatzeko, dantzatzeko edo nahi denerako askatasuna ematen duena. Horregatik jendeak ospakizun berezietarako jotzen du hona. Oraintxe Euskal Herri guztiko jendea dago, 100dik gora bezero har ditzakeen jangelan: untxi arrosa oñatiarra da eta erle eta lore koadrila bizkaitarra.

Baina hasieratik hona aldaketak egon direla aitortu digu. Hasieran, kate honetako

gainerako jatetxeetan bezala, nazioarteko sukaldea eskaintzen zuen jatetxeak: janari mexikarra, argentinarra. Baina Lanerasen esanetan, "euskaldunoi janari horrek nekatu egiten gaitu. Karta aldatu behar izan genuen, jendeak legatza, azpizuna edo txorizoa sagardotan nahi duelako".

Afaltzen hasi eta orduan erreparatu diogu gure mahaian dagoen telefono beltzari. Mahai guztietan bat dago eta aldamenean jatetxeko plano bat, gainerako telefono guztien zenbakiekin. Jatetxeko edozein mahairekin hitz egin dezakegu beraz. Gainera telefonoa hartzen duenak ez du ezagutzen deia jatorria. Erabilgarria ote? Landerasek duela bi hilabete bertan despedida egin zuten senar-emazte irundarrak telefonoari esker ezagutu zirela kontatu digu. Gure aldameneko mahai-ko neskak behintzat jo eta ke ari dira,

DANI BLANCO

hariaren bestaldean "lagun" berriak egi-
ten. Gure mahaikoak ere pare bat aldiz jo-
du: proposamen interesgarriak ez.

Tolin izeneko kantari bilbotarra zuze-
nean ari da eszenatoki gainean. Bere z-
animorik behar ez duten bezeroak anima-
tzen ditu bertara hurbil daitezen. Nora iri-
tsiko ote da Tolin? Izan ere, eszenatoki
berean hasi omen zen Raul ezaguna kan-
tari. Hiru hilabetez aritu zela esan digute.

Iritsi da postreko ordua. Txokolatez-
ko tarta falikoa mahai gainean, tonto-
rean nata dariola, nola ez. Koadrila osoa
"jan dezala, jan dezala" oihuka. Andregai
gaixoa ostrukarena eginez, burua lurpean
sartu nahian, alegia. Eta ez ezkontzeko
gure arrazoen zerrenda, gainezka. Ondo-

ren, lasaitasun erlatiboa eta jatetxeko
dekorazio bitxian erreparatzeko parada.
Irudiz betea dago jangela, zonalde bere-
ziak ditu gainera: espetxea, submarinoa...
Guri Alien erraldoi baten azpian afaltzea
egokitu zaigu. Ripley konplexu kezka-
rria garatzen ari garen unean, proposa-
men berri bat luzatu digute: bertan gera-
tuz gero striptease bat ikusteko aukera
izango dugu. Jatetxeak ez du zerbitzu hau
zuzenean kontratatzen, baina bezeroek
eskatuz gero, bertan egiteko baimena
dute. Badirudi aldameneko mahaiko nes-
kei aukerak ez diela ilusio berezirik egin
eta alde egin dute, belarriak bero-bero,
baina bakarrik (beste batean, agian). Eta
irakurleak barka beza nolabaiteko zen-

tsura hau, baina geuk ere bide bera hartu
dugu. Ekainean egunsentia presaka dator
eta guk hala joan behar dugu Bilbora, han
beste ikuskizun bat baitugu zain.

ASIER BILBAOREN LAGUNAK.

Bilboko udaletxe atzeko aldapan gora
abiatu gara, eta arnas estuka, gure hurren-
go helmuga adierazten duten neonezko
hiru letrak topatu ditugu: Key. Duela
hamar urte hartu zuen Asier Bilbao
taberna eta ordutik bere ikuskizuna ber-
tan eskaintzen du 33 urteko bediar honek:
ostiral eta larunbatetan, 01:00 eta
03:00etan. Baina Asierrentzat gau bere-
zia da gaurkoa, "Mis amigos..." izeneko
lehen diskoa aurkeztuko baitu, hain justu

DANI BLANCO

DANI BLANCO

bere lagunez inguratutik. Atean topatu dugu bera, dagoeneko makilatuta baina oraindik kaleko arropa soinean. Barrura sartu gara ikuskizunak zein publiko mota erakartzen duen jakitera: denetik. Adin guztietako jendea topatu dugu, orientazio sexual guztietakoa eta jazkeran ere denetik ikus daiteke, franelazko koadrozko alkandoratik hasi eta leopardoazko soinekoraino.

Minutu gutxi batzuk zain egon ondoren, Joseba Solozabalek aurkeztu du takioen gainean handiago dirudien Asier txikia. Ileordea laranja kolorekoa du, soinekoa distiratsu eta gainetik lehen abestiarekin bat egiten duen bolante txuri, gorri eta berdedun kapa. "Ireki bihotza maitia neretzako..." ezaguna ari da kantatzen, nahi duenean letra aldatuz eta horrekin publikoaren algarak eraginez. Kanta amaitu da, baina Asier ez da erraz isilduko. Bere hizkera azkar eta biziarekin, Aznar eta Le Penengandik hasi eta La Otxoaraino, inor gutxi utzi du larrutu gabe. Hurrengo abestirako lagun bat deitu du Asierrek eszenatokira. Duela bi ordu eskas Tolin, Gasteizen entzun dugun kantaria, nora iritsiko ote zen galdetu diogu gaure buruari. Bada, oraingoz Bilbora. Tolin bera baita mexikarrez jantzita Asierrekin rantxera bat kantatzen ari den hori! Jantzi eta lagun berriak atera ditu ondoren eszenatokira: Pako se villarra, Nacho Bustamante, Mara Sacai... Kristina Bazquezekin batera Eurovision-eko arrakasten pot-pourri-a eskaini ondoren, denak bate-

DANI BLANCO

ra bildu dira eta, musikari eskerrak emanaz, ABBaren abesti ezagunarekin eman diote amaiera ikuskizunari.

DJ-AK TXOZNAN. Baina guk oraindik ezin diogu amaierarik eman gau honi. Goizaldeko 04:00ak dira oraindik eta egutegiak dio 06:29ak arte ez dela eguzkia irtengo. Baina zer egin dezakegu ordu hauetan? Diskoteka asko orain hasiko da jendea betetzen. DJak, technoa garunean sartuta, go-goak, fokoak... eta soldata erdia barran utzi behar kontsumizio bakoitzeko. Beste aukera bat herriren

DANI BLANCO

■ Goian ezkerrean Gasteizko jate-txean topatutako senargai eta andregaiak euren despedidan dantzaz. Alboan solidaria koadrila, ezkongaiarekin erridikuloa konpartitzen. Hauen azpian gure aldameneko hirukotea, telefonoaren beste aldean zer topatuko. Eta azkenik, postrea, inolako komentariorik behar ez duena.

DANI BLANCO

bateko festak izan daitezke. Santuz santu garamatzan udako erromesaldia abian da eta ez zaigu oso gaitza gertatuko txoznaren bat topatu eta bertan duela 20 urteko kantu mitikoak, dagoeneko klasiko bihurtu den txoznetako soinu kalitate kaxkarrez entzutea. Eta tarteko zeozer aukeratuko bagenu? Dekorazioa, argiztapena eta soinu kalitatea zaintzen dituen txozna bat, dantzarako musika jarriko duten disko jartzaileekin. Aritz Usandizaga hernaniarrarengana jo dugu edo, hobe esanda, Aritz Sound Systemengana. Disko jartzaileek izen artistikoak izaten

DANI BLANCO

DANI BLANCO

DANI BLANCO

■ Goian, eskuineko argazkian, Bilboko Key taberna. Honen alboan, Tolin eta Asier Bilbao rantxeratan. Eskuineko irudian, adin guztietako publikoa algara eta txaloka. Alboan, Asier eta bere lagunak ikuskizunaren amaieran: Asierren atzean Tolin, aurrean Kristina Bazquez, honen alboan Nacho Bustamante eta ezkerrean Mara Sacai.

■ Asier Bilbao, tabernaria eta Dragqueen

“Zure burua biluzteko gai bazara, erraza da besteak biluztea”

Dragqueenez jantzita azaltzen zara, umorea erabiltzen duzu, kantatu egiten duzu... nola definituko zenuke ikuskizun hau?

Kontua denetik ukitzea da. Oso garrantzitsua da umorea rekin eta morboarekin jokatzera, morboarekin batez ere.

■ **Zure ikuskizunak bertako ukitu bat du, euskarazko abestiak, kapa zuri-gorri-berdea...**

Nire ustez mundu guztia da nazionalista. Arazoa mundu guztia soilik nazionalista balitz izango genuke. Guztioi geure lurra gustatzen zaigu gehien, munduko txarrena izanda ere. Nazionalista izatea, zurea defendatzea ondo dago, baina besteak baztertu gabe. Askok gustatzen zait gure herriko ukitu batekin irtetea, baina gero ez dut arazorik flamenkaz jatzeko. Berdin-berdin gustatzen zaizkit Benito Lertxundi, Oskorri, Egan eta Espainiako kopla edo Beatlesak.

■ **Zure ikuskizunean, Aznar eta Le Pen kritikatu dituzu.**

Ez zait muturreko jendea gustatzen. Eta biek muturreko politika egiten dute. Gauzek ez dute zertan zuriak edo beltzak izan. Grisa tonu perfektua da.

■ **Norbere buruaz eta inguruaz barre egiteko gaitasun handia beharko da horrelako ikuskizun bat egiteko, ezta?**

Zure burua biluzteko gai bazara, orduan errazagoa da besteak ere biluztea.

■ **Eta publikoa ez al zaizu haserretu inoiz horregatik?**

Bateren batek erantzun gogorren bat bota izan du, baina, jendeak zertara datorren jakin behar du. Nik dakidala inor ez dator engainatuta, eta otoitzera datorrenak Begoña hor dauka, goraxeago eskuinera. Jendea ez dator hona epelkeriak ikustera; nahiko gogorrak gara, horretaz kontziente gara eta hori da saldu nahi duguna.

■ **Publikoa nolakoa da? Gaur ikusten duguna bezain anitza al da beti?**

Horrela da beti, oso anitza. Hor ikusten dituzu mutiko homosexual taldetxoak, lesbiana koadrila, despedidak, bikoiteak, senar-emazteak... adin guztietakoak gainera. Eta taberna beteak egoten da, hortan ez dugu kexatzerik.

■ **Ikuskizunean La Otxoaren satellite espioia aipatu duzu. Zer dela eta?**

Lehen esan dizut ez zaizkidala muturrak gustatzen eta norbait izarra ez denean, baina baietz uste duenean, eraso

egin behar zaio, berak beste guztiak erasotzen dituen bezalaxe. Niretzat inor ez da ukiezina, Arzalluzi barre egiten badiot, berdin egingo diot La Otxoari edo, beharrezkoa balitz, bere familiako edozeini. Berak ospea du, guk artea.

■ **Zure lehen diskoa aurkeztu duzu, eta Key-n soilik jarri duzu salmentan. Nolatan animatu zinen diskoa egitera?**

Legalki erregistratua dago eta nik nahi dudana tokietan edo salmenta puntuek nahi dutenetan saldu nezake. Baina ez dut banatu nahi, neuk saldu nahi dut, nirea delako. Gogoa neukalako egin dut, ez saltzeagatik edo diruagatik. Oso lan pertsonala egin nahi nuen, baina beti ere nire inguruan ditudanekin batera. Nik ez dut pentsatzen munduaren zilborra naizenik.

■ **Zure ikuskizuna ez duzu soilik Key tabernan eskaintzen, igandetan Gasteizko Loon-en aritzen omen zara...**

Keyren antzeko lokal bat da. Ez da gay lokal bat, mundu guztiarentzako zabaldu zuten duela 5 bat hilabete. Araba bertako jendea aritzen da. Eta garaia da haiek kontuan har ditzazuen. Araba ahizpa kontserbadorea iruditzen zaigu, ahizpa inozoa, baina ez da horrela, han oso jende ausarta mugitzen da.

■ **Keyren erreferentzia gay giroko lokalen atalen barruan topa daiteke Interneten, baina zure publikoaren artean denetik dagoela esan dugu.**

Duela 10 urte hasi nintzenean gay giroko toki modura zabaldu nuen, ruta jakin baten barruan. Ez dut, noski, ezer ukatuko orain, baina ez dut inongo gay giroko gidatan azaldu nahi. Ez zait iruditzen lokalei

etiketak jarri behar zaizkienik. Aire egokitua ipini behar zaie, ez jende egokitua.

■ **Gauetz lan egiten duzu. Zer esan nahi du horrek?**

Lan egiteko gaua munduko gauzarik txarrena da. Pertsona bera ez da taberna batera mentalitate berdinarekin joaten egunez ala gauetz. Gauetz jendea exigenteagoa da. Ez du berdin balio egunez poteatzeak edo gauetz kopak hartzeak. Eta gainera gaua gaua da, gauza askotarako laguntzen du, baina lanerako ez dago txarragorik.

■ **Baina zuk gaua hautatu duzu lanerako...**

Nik egiten dudanak ez du tokirik arratsalde. Gauak bildu egiten zaitu, gaua lagun duzu eta horrela errazagoa da moztortzea. Pentsa, ni, aurpegi honekin, egun argiz, denen aurrean agertuko banintz... izugarria! ●

baitituzte. Berea Jamaikan egiten diren Sound System izeneko festetatik jaso zuen duela 5-6 urte, lan hauetan hasi zenean. Festa hauek furgoneta batean soinu ekipoa hartu eta auzoz auzo antolatzen dira. Eta Aritzek antzeko zerbaitegiten du bere diskoak eta ekipoa gainean hartu eta festaren batera abiatzen den

bakoitzean. Bere emanaldi bat aurkeztu duen esku orrian ragga-funk-disco-breakbeat-house beltza jartzen duela irakurri dugu. Berak “musika beltza” hitze-kin definitzen du. Bere herriko San Juan jaien txanda da orain eta, azken bost urtetan bezala, Molotoff irratiak txozna “ezberdina” prestatu du. Txozna beraren

itxura zaintzeaz gain, goizaldera arte musika estilo ugari entzuteko parada eskaintzen du formula honek.

Luze aritu gara Aritzekin eta zerua argitzen hasia da. Autoan sartu gara berriro ere geratzen diren aukeren inguruan hausnarketa sakonean aritzeko. *After hours*-en bat gertu ba al dugu? Bes-

■ Aritz Sound System, disko jartzailea

“Oraindik aurreiritzi ugari dago musika mota batzuen inguruan”

Zer behar da disko jartzailea izateko?

Gogoia. Euskal Herrian musika estilo batzuk gutxi entzuten dira, alde horretatik oso mugatuak gaude. Niri gustatzen zaidan musika ez da normalean irratietan, tabernetan, kontzertuetan... entzuten. Baina gainerakoek musika hori ezagutu dezaten nahi dut. Hori behar da musika jartzeko, musika gustatzea eta musika hori zabaltzeko nahia.

Gero, teknikoki oso gauza gutxi behar da. Mundu honetan standarda biniloa da, eta nik badakit CDa erabiltzeagatik, jende askok bigarren mailakoa kontsidera nazakela. Gaizki ikusia dago hori. Nik ez diot horrelako garrantziarik ematen. Entzuten denari, bafleetatik ateratzen denari ematen diot garrantzia.

■ Zein estiloko musika jartzen duzu?

Estilo ezberdinak nahasten ditut nik, eta hori ez da batere ohikoa. Disko jartzailea normalean estilo batean zentratu ohi da, techno, house... oso erritmo markatuak dira, nahasketak egiteko erraztasuna ematen dutenak. Hor beste eztabaida bat dago, musika estiloena. Non dago estilo batetik besterako muga? Geroz eta zailagoa da bereizten, nahasketarako joera gero eta nabarmenagoa baita. Nik jartzen dudanari musika beltza esaten diot, estilo horiek guztiek oinarriak beltzek egindako musikan dituztelako.

■ Toki ezberdinetan aritzen zara, tabernetan, festetan...

Disko jartzaile batzuek sesioa aurrez prestatuta eramaten dute. Ondo iruditzen zait aurretiko lan hori, eskaini nahi duzun garbi izatea. Baina nik ez dut inoiz horrelakorik egiten. Disko mordoa hartuta joaten naiz eta entzuleen arabera, tokia- ren arabera, giroaren arabera musika bat edo bestea jarriko dut. Ez dakit nongo gaztetxean edo txoznan, agian jendea ez dago ohituta zuk jarriko diozun musikara. Ez da gauza bera herriko festetan musika jartzea edo edozein ostegunetan aritzea, ez da gauza bera gaueko 23:00etan edo goizeko 03:00etan hastea.

■ Txoznak aipatu dituzu. Badirudi DJak diskotekekin lotzen ditugula eta txoznetan aldiz beti musika berbera eta kalitate kaskarrez entzutera ohituta gaudela.

Nekatuta nengoen txoznetan musika berdina entzuteaz. Duela bost urte hasi ginen Hernaniko San Juanetan Molotoff irratia ipintzen duen txoznan beste musika batzuei ere aukera ematen. Apustua musika zabalagoaren alde egin genuen, baina baita soinu kalitatearen eta txoznaren beraren espazioa eta itxura zaintzearen aldekoa ere.

■ Esperimentua ongi atera al da?

Sekulako arrakasta izan du.

■ Eta beste tokietan hasi al dira horretan?

Txoznetan musika jartzeko Pasai Antxotik, Elorriotik... deitu izan didate. Txoznetan aukera zabaltu behar da. Eta jendeak eskertzen du, gehiengoak behintzat.

■ Eta gainerako gutxiengoak zer dio?

Oraindik aurreiritzi ugari dago musika mota batzuen inguruan. Rocketik kanpo dagoen edozer, musika elektronikoaren kutsua badu, jendeak berehala bakailu bezala eta, beraz, gizarte eredu batekin identifikatzen du. Behin mutil bat etorri zitzaidan goizeko hiruretan, sekulako atxurrarekin, “zuen musikak jendea desmobilizatzen du” esanez. Jendeak sinplifikatzera jotzen du. Eta oso sailkapen errazak egiten ditu: rocka ona da, gogorra, alternatiboa, errebindikatiboa, gazte musika... Musika elektronikoa bakailua da, desmobilizatzailea, drogatzerat bultzatzen duena eta, beraz, txarra. Musikak ez du inor drogak hartzerat bultzatzen.

■ Disko jartzaileen munduan zer aldatua badago, beraz.

Aurkezpena esaterako. Karteletan beti jartzen dute zein musika talde arituko den eta zein estilo lantzen duen. Ondoren “DJak” jartzen dute, besterik gabe. Eta nik jartzen dudana musikak eta ez dakit zein diskotekek DJak jartzen duenak ez dute zerikusirik. Gero, jende askok gu bere musika jartzeko gaudela uste du, batzuk euren diskoa eskutan dutela etortzen zaizkizu hura jartzeko eskatuz. Jendea ez da konturatzen horrek min handia egin dezakeela. Gauza asko dago aldatze-

ko, baina ni pozik nago orokorrean oso harrera ona izan dudalako, jendeak jartzen dudana musikaz galdetzen didalako.

■ Dirurik ematen al du honek?

Hor status ezberdinak daude. Nire kasuan ez du dirurik ematen. Eta ez dut horregatik egiten, baina garbi daukat musika jartzearen truke diru sari bat egon behar dela, gastuak estaltzeko gutxienez: toki batetik bestera mugitu behar duzu, soinu ekipo bat behar duzu, ez dira batere merkeak eta gainera asko sufritzen dute... Gustukoa izanda ere, lan gogorra da. Gaueko orduetan ari zara, horrek dakarren guztiarekin.

■ Eta zer dakar horrek?

Nik askotan goizeko zazpitan bukatu eta, bi ordu lo eginda lanera joan behar dut. Arriskutsua da gainera, gauean bizio asko baitago. Festa, musika eta droga elkarrekin doaz. Droga ez da txarra, egiten duzun erabilpena da arazoa. Baina zuk gustura egon behar duzu, bestela hori zuk jartzen duzun musikan nabaritu egingo delako. Arriskutsua da eta gauzak oso garbi izan behar dituzu ●

ALBERTO ELOSEGI

tela, non gosaltu genezake? Bat-batean bide bazterrean argiak ikusi ditugu. Zer ote da? Kontrola? Anbulantzia? Hirugarren alternatibarentz bultzatu gaitu horrek

(eta geure aurpegi nekatuak ispiluan ikusteak), etxeranzko bidea hartzerat, alegia. Gure pentsamenduak iluntzen hasi dira eguna argitzearekin bat. Zenbat kilo-

metro egin ote ditugu gaur gauean? Eta istripuren bat izan bagenu? Eta autoak su hartu izan balu? Orduan gaua oso beste-lakoa izango litzateke ●

■ Aitziber Etxaiz, irrati esataria

“Ez dut ‘kontaizkidazu zure arazoak’ tankerako saio bat egin nahi”

Hainbat lokal bisitatu ditugu gau honetan. Baina hainbatek ziur uda honetan ostatu bat faltan botako duela. Ez da ohiko ostatua, uhinetako ostatua baizik, “Morfeoren Ostatua”. Izen hori baitu orain arte, eta berriro irailetik aurrera, Euskadi Irratian gauero 00:00etatik aurrera Aitziber Etxaiz kazetari altsasuarra arduradun duen saioak. Sakanako Belexe irratian 2 urte eman ondoren, duela urtebete hasi zen Aitziber Euskadi Irratian, eta joan den irailean ekin zion “Morfeoren Ostatua”ri.

■ Zein eduki lantzen duzu gaueko ordu horretan?

Lau kolaboratzaile ditut eta biziki eskertu nahi diet kolaborazio hori: Mila Aierbe astrologoa, Juan Ramon Macuso filosofiaz aritzen dena, Luis Mari Unanue musikaz eta Agurtzane Hormaza sexuaz. Gainera, aktualitateko gai bat jorratzen dut, 30-40 minutuko elkarrizketa luzeetan. Gure saioan lasai gaude, ez dugu presarik eta horrek sakontzeko aukera ematen digu. Pertsonaia ezagunen bat edo beste ere elkarrizketatzen dut gainera, modu berezi samarrean.

■ Goizeko magazineta aritua zara. Gauez beste tonu bat beharko da, ezta?

Zu lasaia zaude eta zure gonbidatuari ere lasai egoteko esaten diozu. Batzuetan ez dago ezer esan beharrik, gauak berak lasai hitz egiteko, erlaxatzeko bidea ematen baitu. Baina aldi berean entzulea esna mantendu behar duzu. Tonu lasai eta xuabea bai, baina tarteka irri batzuk ere egin behar dira, edo txiste errazen bat bota, entzulea lokartu ez dadin. Gauza bera musikarekin. Ezin duzu erabat lasaia jarri. Trikitixa, heavya ez dugu jartzen, pop rock inguruan gabiltza.

■ Entzuleekin zein harreman dago?

Hasieran beldur nintzen, bat-batean sortu zen saioa zen, franja horretan Euskadi Irratian ez zegoen saiorik. Baina hilabete hauen buruan koadrila bat biltzea lortu dugu. Badira betiko-

ak, badakizu nongoak diren, ezkonduak ote dauden... eta berriak daude, pixkanaka engantxatzen direnak.

■ Euskaldunak horrelako gauzetan parte hartzeko nahi-ko itxiak garela esan ohi da... Ordutegi horretako Espainiako irratiak hartu, esaterako, eta jende askok deitzen du euren intimitateak eta arazoak kontatzeko.

Nik ez nuen nahi “kontaizkidazu zure arazoak eta egin dezagun negar elkarrekin” tankerako saio bat. Bestetik, banekien euskaldunok ez garela horrelakoak. Jendeak deitzen du baldin eta goxokiren bat jartzen badiozu. Aitzakia behar dute, liburu bat, disko bat... Lehiaketan parte hartzeko deitzen dute eta bide batez aspertuta baldin badaude, aspertua daukela esango dizute. Baina ez dute euren desgraziak kontatzeko deitzen. Sortzen baldin bada, atenditu egin behar duzu, noski, errespetu handiz, baina ez da normalean horrelakorik izaten. Psikologoa-rena ez dut egiten. Eta ez nuke nahi horrelako saioa izatea gainera, ez nuke nahi “Morfeoren Ostatua” horretan erortzerik.

■ Gaueko entzulea berezia al da?

Lanean daudenak entzuten dute eta deitu ere bai. Badira etxeko emakumeak, ezin lorik hartu eta irratiia pizten dutenak. Eta autoan ere askok entzuten dute. Esatari eta entzuleen arteko feedback handiagoa dago gauez. Feedback hori ahalik eta goxoena eta aberatsena izan dadin saiatzen naiz. Garrantzitsua baita bakarrik dagoena bakarrik ez dagoela sentiaraztea.

■ Koadrila bat osatzen duzuela esan duzu. Ezagutzen al dituzu pertsonalki?

Ez dut bat bera ere fisikoki ezagutzen. Xarma galduko luke. Entzuleak euren modura imajinatzen zaituzte, zuk entzulea modu batera imajinatzen duzun bezalaxe. Esaterako, Leitzako Maria Jesus nolakoa izan daitekeen imajinatzen dut eta hark ere seguraski imajinatuko du ni nolakoa naizen. Irrati esatariok gure “intimite” hori mantendu beharko genuke ●

ALBERTO ELOSEGI

DONOSTIA

Ekainaren 28tik Uztailaren 7ra, Gipuzkoako plazan

- Euskal eta erdal nobedadeak
- Euskal musika
- %10eko beherapena

EUSKADIKO LIBURU GANBARA

**Bizi
irakurriz!**

Gauez dena ez da festa eta iluntasunak ohiko arriskuak areagotu egiten ditu. Suhiltzaileen eta osasun larrialdi zerbitzuetan dihardutenen gaua ezagutu nahi izan dugu. Arriskua eta erantzukizunaren pisua daramate uneoro gainean, baina pazientzia eta aspertzeko gaitasuna ere badutela erakutsi digute.

ARRISKUA ETA PAZIENTZIAREN ARTEAN

DANI BLANCO

DANI BLANCO

DANI BLANCO

■ Urolako suhiltzaile parkean, Iñaki Telleria izan dugu solaskide eta, besteak beste, filmetan ikusi ohi ditugun tubo horiek erabilgarriak direla esan digu, bai denbora aurrezteko, bai eskaileretan istripuak ebitatzeko.

Iluntzean iritsi gara Azpeitiara. Iñaki Telleriak hartu gaitu Urolako suhiltzaileen parkean. Beste bi lankiderekin batera gaua bertan emango du, euren beharra ez dagoen bitartean behintzat. Kamioi gorri distiratsuak geldirik daude teilatupean eta suhiltzaileak ere lasai daude, itxuraz. “Askotan zeharo aspertuta zaude, baina ezin duzu segundobakar batez non zauden ahaztu” dio Gipukoako suhiltzaile profesionalen artean bateranoenetakoa den Telleriak (32.a bere kaskoak adierazten duen bezala). Orain sirenak joko balu, filmetan ikusi ohi ditugun tubo horietako batetik irrist egin, 28 kiloko ekipoa soinean jantzi eta minutu batean, kamioiak errepidean egongo lirarteke, sirena eta guzti.

Sua arerioa dela dio Telleriak, eta ez etsaia, “suak beti garbi jokatzen baitu”. Eta hala ere, gauak euren lana zailago bihurtzen duela aitortu digu. Sute batean euren lana nolakoa den jakiteko Ron Howard-en “Backdraft” (gaztelaraz “Llamaradas”) ikustea gomendatzen du. Film horri elementu garrantzitsu bat falta zaiola dio, baina elementu hori sartu izan balute filma egiterik ez zela posible izango: “Kea besterik ez da ikusten”. Sute gogor batean suhiltzaile bakoitzak 4-5 kilo galdu ditzake. Baina euren lana ez omen da heroiaarena egitea. Autodiziplina handia behar da. Suhiltzaileen buruak pentsatu egin behar du, besteak hark agindutakoa bete. “Tresneriaren luzapena gara nolabait, kate baten zatiak eta hotz jokatuta behar dugu”. Profesionaltasunez

jokatzen dute, lanean daudenean sentimenduei ez diete tokirik uzten eta arriskuak oso kalkulatuak daude. “Drama apaltzen zarenean iristen da, dena amaitzen denean” dio Telleriak, “agian hildako bat besotan ateratzea egokitu zaizu eta adrenalina bere tokira itzultzen denean, uniformearen gainetik pertsona azaltzen da. Sekulako bakardadea sentitzen duzu orduan, parkera bueltatu, kamioiak gasoilez eta urez bete eta berriro dena garbi eta prest utzi behar duzunean”.

Hala ere, suhiltzaileek euren lanaren zatirik handiena zain ematen dute. Ordubete inguru eskaintzen diote egunero, kamioiak eta tresneria guztiak prestatzen, gimnasioan ere ordu eta erdi inguru aritzen dira, tarteka taktika eta maniobren praktikak egiten dituzte parkean bertan eta lan burokratiko apur bat ere badute. Gainerakoan zain egotea besterik ez dute egin behar. Horregatik parkeko tresna guztiak ikusteko aukera izan dugu, haize botileta-

tik hasi eta 30 metroko eskailera duen kamioiraino. Tartean, ur ponpak, hodiak, ultrasoinuen bidezko desinfektatzailea, uholdeetan erabiltzeko txalupa...

LARRIALDIAK. Gauerdian utzi dugu suhiltzaile parkea eta, errepidea bustita dagoenez, mantso-mantso abiatu gara Donostiara, Arantzazuko Ospitaleko Larrialdi Zerbitzura (dutena baino lan gehiago ez genieke eman nahi). Hauek ez dute aspertzeko denbora askorik izaten eta erizain batek esan digunez, “aukeran, nahiago dugu aspertu”. Duela egun batzuk jakinarazi dira EAEko Osasun Larrialdi Zerbitzuetako datuak. Ospitaleko larrialdi zerbitzuek 840.000 lagun jaso zituzten iaz Araba, Gipuzkoa eta Bizkaian, eta larrialdietako koordinazio zentroek 261.000. EAEko biztanleen erdia pasa zen, beraz, larrialdietatik.

Atetik sartu eta zelariek aulkia edo ohatila jarriko diote pazienteari eta behar duen tokira eramango dute. Diagnostikoa egitea ez da euren lana, baina urteko esperientziak lagunduta, sarritan atetik sartu orduko asmatzen dute arazoa non dagoen. “Pertsona bat sartu eta nekatuta dagoela esango dizu, baina zuk seguru dakizu bihotzekoa dela”.

Harreran datuak eman ondoren, pazienteak bisitaren arrazoiak azaldu eta mediku batek egoera arina, moderatua ala larria den erabakiko du. Horren arabera paziente batek lehentasuna izango du edo itxaron gelan zain egon beharko du. Arantxa Aguillo medikuaren esanetan, “hau da larrial-

DANI BLANCO

■ Donostiako Arantzazu Ospitaleko larrialdi zerbitzuko sarrera.

dietako lanik garrantzitsuenetakoa eta ezin duzu akatsik egin”.

Pasiloan aurrera egin eta eskuinera dauden box-etan atenditzen dituzte pazienteak edo, beharrezko kasuetan, eskuinera dauden susperketa geletan. Larrialdi zerbitzu honetan %20ko ingresu portzentajea dute, hots, bertara etortzen den 5etik bat ingresatu egiten dute.

Medikuek txandatan egiten dute lan, tarteka 14, 17 edo 24 orduko guardiak eginez. Gaur 24 orduko guardia luzean harrapatu ditugu. Egia da mediku adjuntuek 6 orduz lo egiteko aukera dutela eta egoiliarrek 4 orduz, baina hori euren beharrik ez badute izaten da. Erantzukizun handia dute medikuek eta lan gogorra da euren. Aguillok dionez, *“azala egina daukazula uste duzu, dena ikusia duzula eta orduan trafikotik istripu batean zauritutako 18 urteko bi gazte datozkizu oso larri eta ezin duzu ezer egin. Hiltzen bazaizkizu, horra kanpora irten eta senitartekoei esan behar diezu. Horrelako egunetan etxera iritsi, sofan etzan eta klinexak hartzen dituzu”*. Baina ekipo tekniko ona dutela dio eta jende prestatua lanean. *“Hori oso garrantzitsua da”*.

Umorerako tartea ere izaten dute. Ordu asko ematen dituzte elkarrekin larrialdietako langileek eta konfiantza dute. Kasuak hain larriak ez direnean umore beltza ere badutela aitortu digu eta *“batzuetan beharrezkoa da, gainera”*. Datozen egunotan bahintzat umorea beharko dute, San Joanak baitatoz. Egun horiek, San Sebastianekin batera, eromena izan ohi direla esan digute. *“Koadrila osoak etortzen dira, hau euren zirkuituko hurrengo taberna balitz bezala”*. Eta okerrekin ez omen dira intoxikazio etili-koarekin datozenak, mozkorrak eta zauri

■ Gaueko lana eta osasuna

Gauetz lan egiten duten hainbat pertsonengana hurbildu gara orriotan. Baina guk pentsatu baino gehiago dira beti edo txandaka gauetz aritzen direnak: taxistak, okinak, tabernariak, segurtasun agenteak, fabrikariak, gaueko txanda dutenak... Gipuzkoan, esaterako 50.000 langile inguru dira, populazio aktiboaren %17.

Arazo fisiologikoetarako arrisku handiagoa dutela diote medikuek. Orokorrean alterazio biologikoak ekartzen dituzte gaueko ordutegira egokitzeak, langilea bere ohiko aktibitate-atseden zikloa iraultzera behartuta baitago. Elkadurari dagokionez, gaueko ordutegietan janari azkarrera jo ohi da maiz. Denbora gutxi eskaini ohi zaio jateari eta orduz kanpo egin ohi da gainera. Euskadiko CCOO sindikatuak burutu-

tako txosten baten arabera, eguneko txanda finkoa duten langileen artean %6,6k du ultzera. Gaueko langileen artean %35ekoa da ultzera dutenen portzentajea. Lo arazoak ere ohikoak dira gaueko langileen artean, bai kantitateari (ordu kopuruari) bai kalitateari dagokionez. Eta horrek erredukzio fisiko erabatekoa ez izatea ekartzen du.

Baina gauak ez du soilik langilearen osasuna kaltetzen, haren bizitza sozialean ere eragin baitezake. Ingurukoekiko kointzidentzia faltak familia eta gizarte harremanak zaildu egiten ditu. CCOOen aipatu txostenak datu esanguratsua azaleratzen du zentzu honetan: txandakako eta gaueko langileak, eguneko ordutegi erregularra dutenak baino hiru aldiz gehiago dibortziatzen dira ●

edo kolperen batekin datozenak baizik. *“Hemengo mediku gehienak gazteak eta emakumezkoak dira eta koadrila guztia ‘a ze medikua tokatu zaizun!’ eta horrelakoak esaten entzun behar izaten dituzu”*. Baina orokorrean, jasotzen duten paziente kopurua kontuan harturik ez omen da liskar handirik sortzen. Gainera ezin dute inor behartu bertan ingresatzea, epailearen agindupean ez bada.

Gure solasaldia eten du beste mediku batek, paziente agresibo bat etorri omen da ertzainez inguraturik. Baina lasaigarriak eman dizkiote eta ez dirudi arazorik sortuko duenik. Geroxeago mediku bat atenditu berri duen pazienteaz aritu zaigu, *“aneurisma”* hitza esan duela uste

dugu. Erditzeko zorian zegoen emakume haurduna ere sartu da, senarra atzetik zuri-zuri zuela, baina kasu hauek beste zerbitzu batean atenditzen dira. Gau lasaia izan da gaurkoa. Atzo adibidez lau susperketa izan omen zituzten.

Alde egin baino lehen, ilusio handia egiten zigun zerbait erakutsi digute: George Clooneyren eskuetan hainbeste aldiz ikusi izan ditugun desfibriladoreak. Eta filmetako miraria egiaz gertatzen ote den galdetu dugu. Bihotz-gelditzea fibrilazioak eragin badu, bai. Pazienteak ez du arnasik hartzen, bihotza geldirik du, ez du pulsurik. Baina bi plakak soinean jarri eta gorputzak salto egitearekin bat esnatu egiten omen da, benetan ●

URDUÑA

ERDI AROKO HIRIA, GEROARI BEGIRAKO HIRIA

Bizkaiko hiri bakarra, hirigune historikoa, XII. Mendeko harresiak

URDUÑA
UDALA

FORU PLAZA 1 • Tel: 945 383003 • FAX: 945 383445

Maiatzaren 7tik - Irailaren 1ra

hiria eta memoria

la ciudad y la memoria

ERAKUSKETA

Andra Mari Parrokia (Urduña)
Tel: 658 741488 (talde adostuak)
e-mail: expo@ciudaddeorduna.com

Ordutegia:

Astelehenetik Larunbata arte: 10etatik - 19ak arte
Igandeetan: 14etatik - 20ak arte

Batzuek gauez lan egiten dutela esan dugu, beste batzuk parrandan gogor saiatzen dira, baina badaude beste arrazoi batzuegatik gaua esna ematen dutenak. Lo hartu ezin dutenak esaterako. Edo lo gehiegi egiten dutenak. Baina azkenean populazioaren gehiengoak gaua lotan ematen du. Lo eta ametsetan.

BATEK EZIN LO HARTU, BESTEAK LOARI EZIN EUTSI

Loaren gaixotasunen artean ohi-koena da insomnioa. Gure organismoak beharko lukeen erreku-perazio energetikoa lortzen ez duenean ematen da eta beraz, ez da lo egiten dugun ordu kopuruaz ari, loaren kalitateaz baizik.

Kasu batzuetan insomnioa lo hartzeko unean agertzen da. Beste batzuetan loa mantentzea da arazoa eta gaixoa behin eta berriro esnatzen da gauean zehar. Azkenik insomnio terminala deritzona ere badago; kasu hauetan lotan hasteko arazorik ez dago, baina gaixoa gauean esnatuko da eta ezingo du berriro lorik hartu.

Arrazoi ugari eragiten du arazo hau: behin-behineko kezka edo arazo pertsonalek; depresioa edo mania bezalako arazo psikiatrikoek; ultzera, enfisema eta bestelako gaixotasun organikoek; hainbat sustantzien efektuak; apnea bezalako arnas erritmo arazoek; edo ez-borondatezko hanka mugimenduek (mioclonus).

Sendagai ugari dago merkatuan insomnioa tratatzeko, baina lehenago beste neurria batzuekin saiatu arte gaixoak ez luke horretara jo behar. Hona hemen insomnioaren aurka har daitezkeen neurrien zerrenda:

- ✓ Soilik beharrezkoa den ordu kopurua lo egin.
- ✓ Lo egiteko ordutegiak ezarri eta zorrotz jarraitu.
- ✓ Ohea lo egiteko soilik erabili (eta

ez irakurtzeko, telebista ikusteko, irratia entzuteko...).

✓ Benetako logura izan gabe ez sartu ohean.

✓ Tenperatura, argia eta kanpoko soi-

✓ 20 minutu baino gehiagoko siestarik ez egin.

LO ARRISKUTSUA. Batzuek lo egiteko arazoak badituzte, beste batzuek

aldiz, ez dute euren burua esna mantentzea lortzen. Bat-bateko lo atakeak izateari narkolepsia esaten zaio. Pazienteak ezin du bere logura larria kontrolatu eta horrek egoera arriskutsuetara bultza dezake.

Duela gutxi, AEBetako Standfordko Unibertsitateko S. Nishimo eta Herbeheretako Leidengo Unibertsitateko G. J. Lammers doktoreen ikerketa lanei esker, narkolepsia, neurri batean behintzat, hipokretina izeneko sustantzia baten gabeziak sor dezakeela jakin ahal izan dugu. Sustantzia honek, besteak beste, gosea edo organismoak kontsumitzen duen energia kopurua kontrolatzen du.

Aurkikuntza honek narkolepsiaren tratamenduan bide berriak zabal ditzake, baina gaixotasun honen inguruan oraindik hainbat galdera dago erantzuteke.

AMETSETAN.

Azkenean, gehiago edo gutxiago, hobeto edo okerrago, baina denek egiten dugu lo. Eta, berdin, denek egiten dugu amets. Gauero gainera. Batzuek amaren sabelean ere amets egiten ote dugun eztabaizatzen dute. Eta animaliek ere, hemen ez dago eztabaidarik, jarduten dute ametse-

■ Gehiago edo gutxiago, hobeto edo okerrago, baina denek egiten dugu lo eta, beraz, guztiok jarduten dugu ametsetan.

nuak lo hartzeko egokiak ote diren kontrolatu.

✓ Ez sartu ohean gehiegi jan eta edan ondoren, edo gosez eta egarritz.

✓ Kafe, te, kafeinadun freskagarri edo alkoholik ez edan eta ez erre ohera sartu aurretik.

□ Denek egiten dugu amets. Gauero gainera. Batzuek amaren sabelean, dagoeneko amets egiten ote dugun ere eztabaidatzen dute

tan, etxean katua edo zakurra duen edozeinek ederki dakien bezala (zenbatetan ikusi ditugu negarrez, amets gaiztoak balituzte bezala?).

Ez dugu gure loaldi guztia ametsetan pasatzen. Une jakinetan egiten ditugu, loaren REM (Rapid Eyes Movement) fasean hain zuzen. Fase hau errepikatu egiten da gauean zehar eta horregatik ohikoena gaueko amets bat baino gehiago izatea da.

Ametsak misterioa eta jakinmina piztu dute betidanik, eta ez dira gutxi izan ametsak interpretatzeko saiakera eta teoriak sortu dituztenak (Freud eta Jung kasu). Amets batzuek zentzua dute, beste batzuek, ordea, ez dute ez hanka eta ez bururik, zeharo absurdoak iruditzen zaizkigu. Baina denek transmititzen dute informazioa. Gakoa informazio horren interpretazioan datza.

Han eta hemen ametsetan ager daitezkeen sinboloen zerrendak topa ditzakegu, gure ametsen zuhaitz bat, elurra, itsasontzi bat, koba bat edo dena delakoa azaltzeak zer esan nahi duen argitzen dutenak. Baina sinbolo horien esanahia berbera al da guztiontzat?

Garbi dagoena da bakoitzaren ametsak lotura estua dutela gure bizikizunekin. Esna gaudenean bizi dugunak nolabait gero amestuko duguna baldintzatzen du. Eta alderantziz ere gerta daiteke, hots, gaueko ametsak hurrengo goizetik aurrera eragingo digula (esnatzen garen umorean, esaterako, edo ametsen gurekin gaizki portatu den norbaitekin gero izango dugun portaeran). Azkenean, oso pertsonalak

□ Amets guztiek transmititzen dute informazioa. Gakoa informazio horren interpretazioan datza

■ Bi teoria ametsen interpretazioan

Sigmund Freud (1856-1939)

✓ Ametsak gure inkontzientean dauden haurtzaroko desio instintiboak betetzen dituzte irudimenean.

✓ Norbaiten edo zerbaiten ideia ametsetan beste irudi batek ordezkatzeko du zeharka. Freudek "desplazamendu" deitu zion honi.

✓ Ametsen interpretazioaren bidez errepresioa ezabatzea lortzen da, eta horrekin arazoak konpontzen dira psikiatra austriarraren arabera.

✓ Freudentzat ametsen sinboloak esanahi finkoa dute.

Carl Jung (1875-1961)

✓ Jungek ez die horrenbesteko garrantziarik ematen haurtzaroko desioei gure inkontzientearen formazaila gisa.

✓ Elementu ezberdinen bat-etortze esanguratsuari "sinkronizitate" esaten zion psikiatra suitzarrak.

✓ Ametsak inkontziente kolektiboa dute oinarria eta, errepresioa ezabatzea lortzen denean ere, ametsak eta fantasiek dira.

✓ Sinboloen esanahia "erlatiboki finkoa" da, inoiz ez da berdina.

dira ametsak eta, horregatik zaila dirudi ametsak interpretatzeko teoria orokorren eraginkortasuna frogatzea. Baina gauza bat dago garbi: gure ametsengandik ikasi nahi badugu amets horiek

gogoratu behar ditugu eta horretarako, goizero, esnatu bezain pronto, papera eta boligrafoa hartu eta lehenbailehen gogoratzen dugun guztia idaztea baino metodo hoberik ez da asmatu ●

ARGIA ren eskutik

OSKORRI

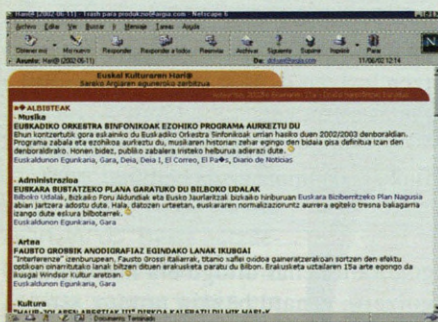
VIZCAYATIK ... BIZKAIARA

Laguntzaile:

 euskaderratia
  euskadigaztea
  radioeuskadi
  radiovitoria

Osatuagoa, erabilgarriagoa eta unean unekoa. Horrelakoa da Sareko Argia berria. Euskal Kulturaren Hari@ eta Gure Agenda ardatz bihurtuz eta egunerokotasunaren muga hautsiz, web guneak informazioa, zerbitzuak eta aisia uztartzen ditu.

HARI@ ETA GURE AGENDA EGUNEROKO IZAR

■ Euskal Kulturaren aktualitatea jasotzen du Hari@ buletinak.

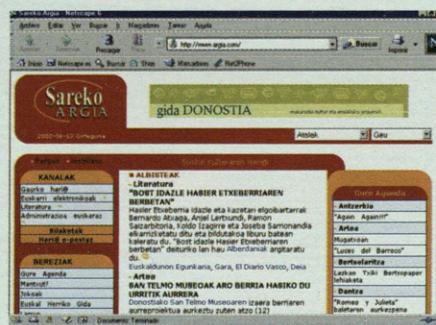
Orain dela ia bost urte hasitako ibilbidean beste urrats bat eman du Sareko Argiak. Lehen, 1997ko udazkenean izan zen, astekariko eduki batzuk on line ipini zituen. Orduetik hona, era guztietako edukiak sarean ipintzeaz gain, aktualitateak gero eta indar handiagoa hartu du Sareko Argian. Duela gutxi, berriz, Euskal Kulturaren Hari@ eta Gure Agenda, Sareko Argiaren ardatz eta atari bihurtu dira.

AKTUALITATEA. Goizean goiz hasten gara Sareko Argian lanean, egunkari, herri aldizkari, komunikabide elektroniko eta bestelako buletinak goitik behera miatzen, euskal kulturaren aktualitatearen bila. Hemendik jasotako berriekin osatuko dugu Hari@, pape-

□ **Goizero 2.000 harpidedunek jasotzen dute Hari@ beraien etxe edota lantokiko posta elektronikoan**

rean nahiz euskarri digitalean argitaratutako berrien bilduma eskaintzen duen buletin elektroniko. Buletina sarean ikusteaz gain, harpidetza bidez ere posta elektronikoan jaso daiteke hala nahi izanez gero. Goizero, 2.000 harpidedunek jasotzen dute Hari@ beraien etxe edota lantokian.

Maiatzaren amaieratik osatuago datorkigu Hari@ berria, albisteez gain, adierazpen, iritzi eta aldizkari ofizialetako deialdiak jasotzen baititu. Guztiak euskal kulturaren ingurukoak eta Hari@k dituen atalen arabera sailkatuak: administrazioa, antzerkia, artea, bertsolaritza,

■ Sareko Argiako web gunea.

dantza, euskalduntze alfabetatzea, euskarri elektronikoak, hizkuntzalaritza, irakaskuntza, irratia, kultura, literatura, musika, normalizazioa, prentsa, telebista, unibertsitatea eta zinema. Atal horietan ere oinarritzen dira kanalak. Mementoz, "Literatura", "Euskarri elektronikoak" eta "Administrazioa euskaraz" kanalak ditugun arren, laster etorriko dira gehiago. Izan ere, Hari@ko atal guztiak kanal bihurtzea da gure hurrengo erronketariko bat.

Hauetan, gaiaren inguruko berriez gain, Interneteko loturak agertzen dira eta baita gai horren inguruko zerbitzuak

□ **Informazioa bidaltzeaz gain, nahi adina aldiz zuzendu daiteke. Honela, Gure Agendan dagoen informazioa azken ordukoa dela ziurtatzen dugu**

ere. Esaterako, Literatura kanalean, albisteez gain, argialetxe, idazle, literaturako web gune edota sarean irakurri daitezkeen liburuetarako loturak aurki daitezke. Azken finean, literaturan interesa duenarentzat sarean aurki ditzakeen baliabideetarako sarbide edo laguntza litzateke Literatura kanala. Gauza bera "Euskarri elektronikoak", "Administrazioa" edo etorkizunean etorriko diren gainontzeko kanalen kasuan ere.

Horretaz guztiaz gain, bilatzaileak orain arte argitaratu diren berriak kontsultatzeko aukera eskaintzen digu. Nahi duenak, testu libreko bilaketa zabala egin dezake edota nahi adina findu: adibidez, literaturari buruz, komunikabide batek

■ Gure Agendan Euskal Herriko ekitaldiak biltzen dira.

argitaratu dituen iritzi guztiak aurkitu nahi izanez gero, robotak Hari@n argitaratu diren 8.000 albisteetan bilatuko du eta eskatutakoaren arabera eskainiko ditu emaitzak.

Euskal Herriko kultur ekitaldiak bil-tzen dituen Gure Agendako ekitaldien berri ere ematen dugu Sareko Argiako atarian. Dena den, egun horretarako aurreikusitako ekitaldi guztien aukeraketa txiki bat baino ez da bertan ageri dena.

■ 1997an www.argia.com sortu zen.

Izan ere, www.gureagenda.com helbi-dean, Euskal Herrian egun bakoitzerako aurreikusita dauden emanaldi asko eta asko biltzen dira: erakusketak, kontzertuak, antzerki emanaldiak...

Kultur eragileek informazioa bidali dezakete horretarako prestatu den formularioa erabiliz. Modu honetan, automatikoki sarean ikusiko da eragileek bidalitako informazioa. Edozein pertsona edo erakunde izan daiteke Gure Agendako agente, baldin eta kultur ekitaldiak antolatzen baditu.

Informazioa bidaltzeaz gain, bidalitakoa nahi adina aldiz zuzendu daiteke. Honela, dagoen informazioa azken ordukoa dela ziurtatzen dugu. Adibidez, kontzerturen bat bertan behera gelditu bada, agenteak informazio hori aldatu dezake, Agendako erabiltzailea horren jakitun eginenez. Memento honetan, 100 kultur eragiletik gora ari da Gure Agenda edukiz betetzen.

DOKUMENTAZIOA. Egunerokotasun eta oraingotasunaz gain, dokumentazio asko eta asko aurki daiteke Sareko Argian. Esaterako, Zeruko ARGIA eta ondorengo ARGIAk emandako informazio asko kontsultagarri dago. "Elkarrizketak 1963-98" atalean, adibidez, beneta-

■ 1999an, komunikabide autonomo bihurtu zen.

ko bitxiak aurki daitezke: The Clash taldea, Donostiara 1981ean etorri zenean egindako elkarrizketa, Oteizari Arantzazuko lana bukatu ondoren egindakoa edota Vicente Ameztoyri, "Euskadi Sioux" aldizkariaren kaleratzea zela-eta, 1976an egindakoa.

"Gure Mendea"k, XX. mendean gertatutakoaren bilduma eskaintzen digu. Iraganari begirada bat da, gizartea aldatuz nola joan den ikusteko tresna aproposa: urtez-urte gertatutakoak, garaiko

■ 2000ko bertsioa.

hemeroteca zatiak, pertsonaia ospetsuen profilak eta abar jasotzen baitira.

ZERBITZUAK ETA AISIA. Informazio edukiez gain, aisiak ere badu bere tarte Sareko Argian. Horren erakusle da jokoan atala. Atal horretan zibertribial txapelketa bat jolas dezakezu edozein txokotan dagoen beste edonorekin, edota bakarrik ere entretenitu zaitezke, gurutzegrama edota letrazoparen bat eginez.

Kike Amonarrizen eguneroko txistek eta "Mantxut" atalak une lasai bat igarotzeko aukera eskaintzen dute. Zazpiak Batman kolektiboak jasotako loku-zioekin barre pixka bat egin dezakezu eta

■ Ibilbidea

Duela bost urte, 1997ko abenduan, hasi zuen ARGIA astekariak sareko ibilbidea, astekariko eduki batzuk on line ipini zituenean.

✓ 1998an pixkanaka, euskarri elektronikoa zituen zerbitzu eta edukiak ipini zituen martxan. Horien artean, CD-ROM ean argitaratu ziren elkarrizketak. Garai horretan ipini zuen martxan bere lehen kanala: Sagardoarena.

✓ 1999an Euskal Kulturaren Hari@ eguneroko zerbitzu bihurtu zen eta astekariko edukiak on line jarri ziren. Sareko Argia, komunikabide autonomo bihurtu zen.

✓ 2000an egunerokotasunaren ildotik jarraituz, egunkari digital eta Interneteko atari baten ezaugarriak hartu zituen, Gure Mendea eta astekariko bilatzailea gaineratu zituen.

✓ 2001ean Gure Agenda sortu zen. Horrekin, egunerokotasunari beste bira bat eman zitzaion eta unean unekoaren kontzeptura hurbildu zen.

✓ 2002an: Euskal Kulturaren aktualitatea, Hari@ eta Gure Agenda, Sareko Argiaren ardatz bihurtu dira ●

herri eta gazte hizkera ezagutzeko aukera ere izango duzu foroetan erabiltzaileek egindako ekarpenei esker. Nahi baduzu, Asisko Urmenetak web gunerako propio sortutako postal bat bidal dezakezu, norbait zoriontzeko, gonbidatzeko edota agurtzeko. Mantxuteko postalez gain, postal gehiago ere baditugu bidaltzeko zain, "Postalak" atalean.

Denborapasarako daude ere Sagardotegiak 2002 edo Euskal Herriko Gida.

Aisia, zerbitzuak eta informazioa, uneoro eta etengabe berriturik. Hori da Sareko Argiako lan taldearen helburua, euskal kulturaren iraganeko eta oraingo berriak eta edukiak eskaintzea ●

◆ AURIA ETXEANDIA

P E R F I L A

Baloiar adina eragiten dio buruari Igorrek. Ingeles filologian aritutakoak, futbol hizkerari ere zukua ateratzen dio, galderei erantzuterakoan baloia kanpora bota gabe, batzutan zelai erdian jarritz. Taldeko jokoa bizi du, eta zelai barruan arerioaren hankak besterik ikusten ez omen diren arren, zelaitik kanpo ere Realeko kideak ditu lagun minenetakoak. Mundua baloi bat ez delako, bizitzan gauza gehiago lantzea gustatzen zaio. Eta munduko berri edukitzea ere bai, asteburutako gosaritan, kruasanarekin batera egunkaria kafesnetan bustiz.

Testuak:

Estitxu Eizagirre / Ixiar Eizagirre

Argazkiak:

Alberto Elozegi

Igor Jauregi

“Futboleant arrakasta konstantziak ematen du”

- **Jaio:** Tolosan, 1974. urtean.
- **Futbolaria:** erdilari eta atzelaria.
- **Taldeak:** Tolosa, Hernani, Gasteizko Aurrera, Eibar, Real Sociedad.
- **Ikasketak:** Ingeles filologia.

Beheko mailatan asko jokatu duzu, ez zara lehen mailara goizetik gauera iritsi. Egin zure ibilbidearen balorazioa.

Nire ibilbidea arraro xamarra izan da. Normalean, lehen mailara iristen den jendea gaztetatik aritzen da talde horretako beste kategoriatan. Ni 24 urterekin iritsi nintzen Realera, urte dezente dira horiek, eta lehendik hirugarren mailan lau urte paseak nituen, Tolosan eta Hernanin. 22 urterekin hirugarren mailan egonda, oso zaila ikusten da gorako bidea. Azken pausoak oso azkar eman nituen. Urte eta erdiren buruan pasatu nintzen Bigarren B eta Bigarren A mailetara, eta azkenik lehen mailara.

Bide ezberdinak dira eta denoi berdin kostatzen zaigu gora iristea. Baina gaztetatik zure burua Realean ikusteak beste perspektiba bat galarazten dizu. Ni, adibidez, 24 urtera arte futbolaz kanpoko beste hamaika jardueratan aritu naiz: ikasten, lanean pentsatzen... eta hurbilagoa zaizu beste jendearen bizitza eta pentsamoldea. Horrek lagun diezazuke bizitzako zenbait mementotan.

■ **Zer alde dago lehen mailatik behe-ragokoetara?**

Dudarik gabe, joko kalitatean ezberdintasuna badago mailen artean. Bestalde, komunikabideetan eta gizartean lehen mailari ematen zaion garrantzia izugarria da. Hartu duen estatusa ikaragarria da, eta askok uste du bere goren puntua jo duela eta aurrerantzean behera egingo

duela. Gaur mugitzen diren interes ekonomiko eta politikoak ikusita, kirola baino gehiago da. Enpresa bihurtu den futbolak halako garrantzia hartu du, talde politiko batzuentzat oso interesgarria dela bertako taldeak kontrolatzea.

Presioa ere askoz handiagoa da lehen mailan. Igandero zelaira ateratzean sekulako zama sentitzen duzu. Esperientziarekin ohitzen joaten zara, baina zelaira ateratzean gauza asko etortzen zaizkizu burura, begira daukazun 30.000 pertsonen zer pentsatuko duten, esaterako.

■ **Lehen mailatik berriro Eibarrera joan zinen, klubak utzita. Ondoren, berriro igo zinen lehen mailara. Zeren arabera hartu ziren erabaki horiek?**

Erabaki hori Toshackek hartu zuen. Etorri zenean ez ninduen gehiegi ezagutzen eta bera etorri aurretik lesionatuta egon nintzen. Ikusi zuen ni baino jokalaria aproposagoak bazituela taldean, eta Eibarrera joan nintzen. Ondoren, Eibarraren egiten ari ginen lana ikusita, bera izan zen berriro ekarri ninduen.

■ **Toshackek nortasun eta indar handia izan du Realaren barruan...**

Aurreko etapetan jende askoren errespetua irabazi du. Eta azken garai honetan ere izan du boterea gauzak ikusten zituenaren arabera egiteko.

Entrenatzaile bakoitzak bere izaera dauka, bere entrenamendu modua eta jokalariekin harremanak izateko bere modua.

“Jokalarien arteko komunikazioa zelaian islatzen da. Orain arte ez zaie gauza horiei garrantziarik eman, baina landuko dira”

BIZITZAREN PASARTEA

Orain konturatzen naiz erabaki batek zenbat baldintzatzen duen etorkizuna. Eta uste dut erabaki horrekin asmatu nuela. Duela urtebete aukeratu behar izan nuen Espainiako talde batera joan, edo Eibarren geratu. Iker Sarriegi izan zen baloratuarazi zidana hemen zer dudan. Buruari hamaika buelta eman ondoren, pentsatu nuen: 28 urterekin hara joan, 3 urterako... eta han geratzen banaiz? Badaezpada, hemen geratu naiz.

Nik ezagutu dudan Toshack azken etapa honetakoa izan da, eta beste kideek nahiko aldatua ikusi dute. Nire uste apalean entrenamenduetan ez zuen ilusio handirik transmititzen, eta hori jokalaria nabaritu egiten du. Uste dut bera egon den azken aldi honetan gauzak ez direla oso ongi atera.

■ **Iazko denboraldian entrenatzaile pilo ederra pasatu da Realetik, formula sekretua nork izango ote zuen konprobatzeko. Taldearentzat ona al da hainbeste aldaketa?**

Talde batek egoera egonkor xamarra behar du ziur sentitzeko. Hainbeste aldaketa ez dira positiboak. Baina egun futbola oso mementoko kontua da, eta mementoan gauzak ez badoaz ongi, aldatu egiten dira. Dudan jartzen dut kasu askotan, gauzak hobetzeko irtenbidea entrenatzailea aldatzea ote den. Baina errazena hori da, ez dituzu 22 jokalaria botako! Entrenatzailea aldatzen duzu, eta ea zer gertatzen den... Ikusi da azken entrenatzaile hauekin emaitza onak lortu direla.

■ **Zein dira futboleko zure ezaugarriak**

Ez naiz sekula teknikoki gehiegi nabarmendu. Talde lanari aportatzen diot gehiena, oreka bat mantentzen saiatzen naiz. Kontzentrazio mailari eusteko gai naiz, eta hori ere garrantzitsua da.

Defentsan egiten dut ondoen lana. Erdilari jokatu dudanan ere, defentsa lanak egiten dituen erdilari izan naiz. Azken partidetan atzelari jokatu dut, eta ez dago lehen-egiten nuenarekiko ezberdintasun handirik. Orain aginte edo erabakitze-ko aukera gehiago daukat. Atzean dagoenak ordenatzen baitu taldea, berak ikusten

duelako nola dauden kokatuta kide denak.

■ **Harmailetatik erraz ateratzen dira akatsak, eta kokapenetan dauden hutsuneak... Zelai barrutik nola ikusten da jokoa?**

Zelai barruan arerioak bakarrik ikusten

dituzu! Lagunen bila hasi eta ez duzu bat ere topatzen. Nik ere hamaika partida ikusi ditut harmailetatik, eta oso ezberdin ikusten da. Zelai barruko ikuspuntua beste bat da, eta arduraren zamak ere ez du askorik laguntzen. Ulertzen dut bere burua egoera horretan ikusi ez duten hainbat zaletuk kri-

“Mugitzen dituen interes ekonomiko eta politikoak ikusita, futbola kirola baino gehiago da”

“Ez naiz sekula teknikoki gehiegi nabarmendu. Talde lanari aportatzen diot”

tikak erraz egitea. Baina zelai barruan gauzak egitea askoz zailagoa da, goitik ikusten dena baino.

Jokorako bista edukitzeak berezkitik asko dauka. Norberaren izaera zelaian islatzen da. Batzuk berez dira obserbatzaileak, kontzentratzen direnak, eta minutuero taldearen kokapenean fijatzen direnak...

■ **Iazko denboraldia oso larria izan zen Realarentzat. Nola bizi izan dituzue talde barruan tentsio une horiek?**

Gogorra izan da. Baina aldagela barruan zerbait positiboa izan badugu, izan da krisi egoeratan azaleratzen diren

hainbat arazo ez direla agertu. Horrelako egoeretan hasten direlako bata besteari errua botatzen, kritikatzten... Baina guk, giro onari eutsi diogu. Horrek indarra eman digu, ez da taldea hautsi, eta horrela lortu dugu lehen mailan mantentzea.

Jokalarien artean dagoen komunikazioa zelaian islatzen da. Sarri begirada batekin bakarrik konplizitatea transmititzen da. Orain arte ez zaie gauza horiei garrantzia handirik eman, baina uste dut aurrerantzean gehiago landuko direla.

■ **Kaleko presioa, komentarioak... Nola jasan dituzu?**

Inor ez da harrizkoa, zure inguruan

egiten diren komentario denek eragiten dizute. Baina saiatu behar da komentarioak erlatibizatu eta neurtzen, komentarioak onak edo txarrak direnean. Futbolean dena exageratu egiten da, dena da zuria edo beltza. Edo ohiz kanpokoak zara edo oso txarra. Jakin behar da kritikiei daukatena baino garrantzia handiagorik ez ematen. Eta era berean, kritika bakoitzak zentzuzko zerbait izango duela pentsatu, eta hortik ikasi.

■ Zein da irtenbidea hurrengo denboraldia hobeto joan dadin?

Sekula ez dut mirarietan sinetsi eta dena zorte txarrari atxekitzea ere baloia kanpora botatzeari iruditzen zait. Ikusten dudana irteera bakarra lana da. Futbolean arrakasta konstantziak ematen du. Urte osoan entrenamendutan ahalik eta arlo denak landuz gero, emaitzak jasoko ditugu. Eta lan giro on bat ere beharrezkoa da, lan giro lasaia eta ilusia.

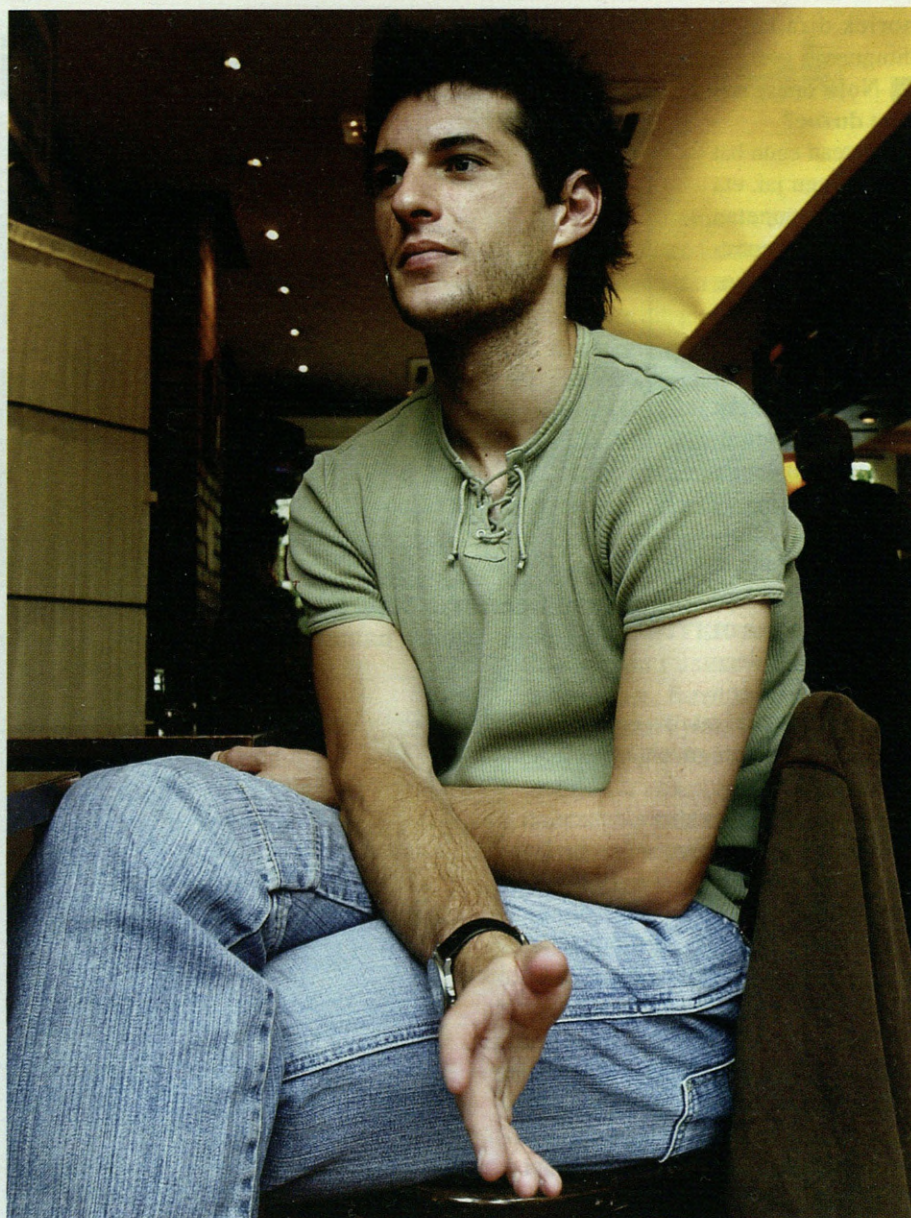
■ Denboraldia bukatuta kontzentratuta egon zarete talde osoa. Zer da egin duzuen?

Burgosko "Bujedo" monasterioan egon ginen. Amerikan landutako esperientzia bat da. Psikologo talde batek zuzendu du kontzentrazioa, eta aisialdiko monitore batzuk izan ditugu aktibitateak gidatzeko. Taldeka landu ditugu ariketak, eta horrela ikusi dugu zerk huts egin duen talde bakoitzean ariketa bat egitera-koan. Helburua talde barruko harremanak hobetzea izan da. Aktibitateen bidez ikasi dugu talde osoak helburu berak dituela, eta helburu horiek lortzeko denok lagundu behar dugula. Alde psikologikoa ere landu dugu. Orain arte arlo fisikoa bakarrik landu izan baita.

Futbolean zenbait mementotan, gauzak espero bezain ongi irtetzen ez direlako

dena zalantzan jartzen duzu, baita zure gaitasunak ere. Eta ez zara gai beste egoeratan ongi egingo zenituzkeen gauzak

egiteko. Zeure buruarengan konfiantza galtzen duzu, eta ingurukoei ere ez diezu konfiantzarik transmititzen. Gauza

Bizkaiko Foru Aldundia

Bizkaiko Foru
Aldundia
Kultura Saila

Diputación Foral
de Bizkaia
Departamento de Cultura

Gure ARTEAN euskaraz!

horiek dira landu ditugunak.

■ Nola entrenatzen duzue?

Astean egun bat izaten dugu jai, eta beste sei egunetan ordu pare bat entrenatzen dugu. Askotan kritikatzeko denbora gutxi entrenatzen dugula, baina fisikoki ez dut uste gehiago entrenatzerik dagoenik. Gorputzak behar du deskantsu hori hurrengo egunean entrenatu ahal izateko. Baina behar bada badira gehiago landu daitezkeen beste arlo batzuk: taktika eta estrategiak, nola jokatu, zer mugimendu egin... maila teorikoago batean.

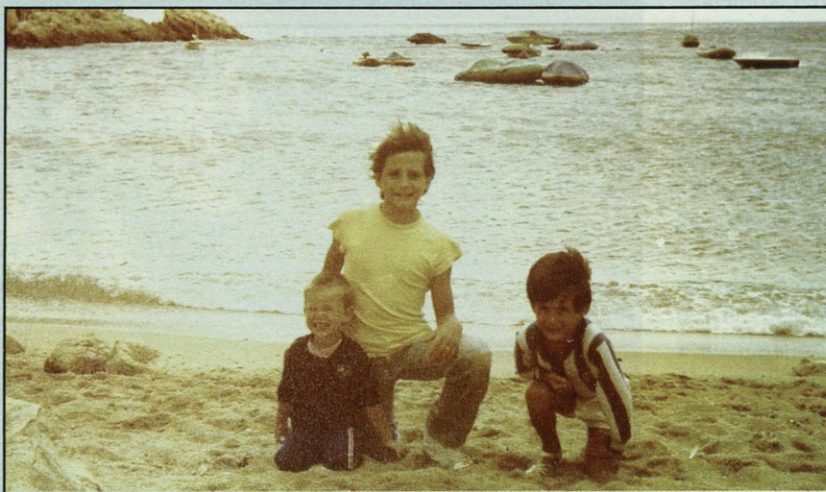
Entrenatzeko modua aldatzen ari da, dena pertsonalizatuagoa da orain. Bakoi-tzak dituen beharretara egokitzen dira entrenamendu zati batzuk. Teknologia ere sartzen ari da, eta dena oso kontrolatuta dago. Froga asko egiten dira bakoitzaren gaitasunak ikusteko, pultsometroarekin entrenatzen dugu, ordenagailuz egiten da partiden analisisa (bakoitzaren mugimenduak aztertzekeo)...

■ Gazteak txikitatik sartzen dituzte futbol klubetan barnetegietan. Hori zer iruditzen zaizu?

"Zubieta XXI" proiektuaren barruan sartuta dago gazteentzako barnetegia. Pentsatzen dut asmoa izango dela gazteak bertan bizitzen edukitzea, egunero Gipuzkoako beste puntako herrietatik joan etorrian ibili beharrean. Inguruko ikastetxeetan ikasiko dute, eta gaztetatik sartuko dira futbolaren dinamikan.

Nik ez dut horrelako esperientziarik ezagutzen, ikusiko da praktikan nola irte den. Baina kontuan izan behar da hor

ARGAZKI ZAHARRA

Udako oporretan, Xabi lehengusu zaharragoarekin eta Jon lagun txikiarekin. Sikiera bainatzeko erantziko al zuen futbol kamiseta!

sartzen diren batzuk lehen mailara iritsiko direla, eta besteak ez. Hor sartzen denari eta batez ere bere gurasoei sarri iruditzen zaie izar handi bat aterako dela. Eta hori ez da erreala.

Sarri gurasoak dira okerrenak. Bere semeari erakusten dieten mundua oso

erlijio bihurtzen da. Bere taldea azkenerraino defendatzen dute beste taldeko zaleen artean. Eta azkenerraino esateak hil arte esan nahi du.

Badirudi, hemengo ligan futbola horrela bizi dutenak talde marginalak izan behar dutela, baina askotan ez dira horrela. Askok ez dute gabezia ekonomikorik edo ikasketa faltarik.

■ Euskararen kontuan "errealista" izan behar dela bota zenuen behin. Nola dago euskara Realean?

Harreman pertsonaletan euskara asko erabiltzen da, euskaraz dakigun dozena bat gazte gaudelako. Zelaian ere batzutan erabiltzen da, estrategia ona da gainera, arerioek ez ulertzekeo.

Klub mailan, funtzionamenduan aurrerapausoak ikusi ditut, ahalegina egiten ari dira.

Gauza ofizialetan dago hutsunerik handiena. Ez da harritzekoa, futbola oso espainiartuta dago, federazioaren menpe gaude...

■ Bilbon bizi izan zinen ikasle garaitan, orain Donostian...

Bilbora joan nintzenean, lehen aldia izan zen etxetik aterata lagunekin bizitzeko jarri nintzena. Gero, bakarrik bizitzeko zer den ikastea tokatzen zitzaidan, eta orain fase horretan nago. Hurrengo ez dakit zer izango den...

Une honetan hiriek gehiago erakartzen naute. Eguneroko bizitzan jendea behar dut inguruan, hiriek ematen duten mugimendu hori ●

BERTSOA

Doinua: Bogart eta Bilintx

**Eguneroko lana omen da
arrakastaren erdia,
eguneroko ahaleginetik
hasten dela, alegia.
Izan zintezke zure taldeko
saiautuen aurpegia,
baina taldean bertan pasa da
esan ezazu egia
zergatik da hain zaila ikusten
izarraren izerdia?**

Aitor Mendiluze

arroxa da, bera dagoeneko futbol jokalaria bat dela, lehen mailara iritsiko dela... Nahiago nuke horrela balitz, baina utzi bakean umeari, berak egin dezala ahal duena. Gainera, bakoitzari bere inguruan hazten utzi behar zaio, eta pixkanaka erabakiak hartzen joan. Futbolak izan behar du gatzetxoaren bizitzako osagarria, eta

"Entrenatzeko modua aldatzen ari da, dena pertsonalizatuagoa da orain. Teknologiaz ere baliatzen gara"

Aktoreak, intrusismoa eta behiak

Lanbide honetan, bedekintua izatearena alde batera utziko dut ez baitakit zein den bere jatorria, lanean eragiten duten alderdi guztiak direla eta, nortasuna susmatu ezin diren mugetaraino gartzzen da.

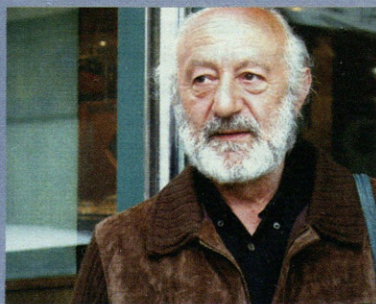
Honi gehitzen badiogu, aktoreen espeziearen biziraupena zientifikoki frogatua dagoen mirari bat dela, izan ere, munduan bakarra baita ez dakiena urtean zenbat egunetan lan egingo duen, horietako zenbat kobratuko dituen eta noiz, eta kopurua nahikoa nabarmena izango ote den; atxikipen eta kenkariak ez ditut aipatu ere egingo emaitza ezkorra izateko arriskua baitago; eta gainera aktore batek familia baldin badu bere gain, egoera beldurgarria da.

Baina, herri honetan telebistan txutxu-mutxu saio bikainak ditugu, non, antzerki mundua festa artean bizi dela erakusten den; aldizkari ezin hobeak, non aktoreen etxebizitzak, oporraldiak, ligeak eta egitasmoak ikusgarriak diren; eta kalitate handiko eta oso ondo ordaindutako telesailak ematen diren, gainontzeko guztiek, hau da bere soldatetik eta Ogasunaren itzulpenetik bizi den kaleko jende xeheak, inbidia ikaragarria pairatzen du platoetako eta eszenatokietako jendearen zoriontasun probokatzailerak ikusita.

ETA hemen dator arazoa. Badago jendea hau guztia sinesten duena eta pentsatzen duena lanbide hau daukagun guztiok (adi, lanbide esan dut) Jainkoa bezala bizi garela, eta ia antzerkiko beste azpitale bat den politikariak bezala. Eta sinesten dutenez, lanbide honekiko inbidia sentitzen dute, lanbidearekiko errepikatzen dut, eta ahal duten guztia egiten dute lan honetan sartu ahal izateko, bai hobby bezala, bai enplegu aniztasunarengatik, beren lagunartean arrakasta izateko, agian beste batzuek ero talde honetan bikotea aurkitu ahal izateko eta beste askok inork ez dielako inongo titulu ez esperientziarik eskatzen.

Mundu zurrunbilotsu honetan funtzionatu ahal izateko, uste dut, zaletasuna, sakrifizioa, irmotasuna eta ilusioa behar direla. Eta hau guztia galdu egiten da, eta ezintasuna gehitzen zaio onartutako eta bultzatutako intrusismoa dagoela ikusi

eta frogatzean. Ustezko ekonomia batengatik enpresariaren morala leunki desegiten da, inoiz existitu baldin bada behintzat, eta formakuntza bizkar gainean daramaten aktoreak tabernetan lan egin dezaten onartzen du, gurasoen etxera jatera joan daitezkeen, garbiketa lanak egin ditzaten hirigune desberdinetan edota gosez hil daitezkeen, besterik gabe. Izan ere produktuak kalera ateratzen dira etengabe, enpresak aurrera egiten du, audientziak mantendu egiten dira eta publizitateak dirua ateratzen du nahiz eta telebistan ateratzen diren "panpinak" pub batean, futbolzelai batean edota geriatriko batean hartuak izan.

Txema Blasco

Euskal Aktoreen Batasuneko lehendakaria

"Badago jendea hau guztia sinesten duena eta pentsatzen duena lanbide hau daukagunok Jainkoa bezala bizi garela. (...) Sinesten dutenez, lanbide honekiko inbidia sentitzen dute eta ahal duten guztia egiten dute lan honetan sartu ahal izateko"

NORBAITEK pentsa dezake hau guztia Euskaditik kanpoko ametsa dela, Estatuko beste lekuetan bakarrik ematen dela, nik baieztatu dezaket eta baieztatzen dut EABk arazoa ezagutzen duela, hemengoa ere badela, baina ezer gutxi egin daiteke ez badago kontratazio legalen inguruko kontzientzia seriorik. Eta badakit aktoreen kolektiboarentzako helburuak lortzeko atsedenik gabe egiten dela lan, baina nola hau nahikoa deserrututako lanbidea den, zenbait langileri bururatu ere ez zaio egiten, ez noa esatera eskertzea, baizik eta sinpleki laguntzea. Eta ezin dugu ahaztu EABn lan egiten dutenek doan egiten dutela, solidarioki, denentzako eta beraien esfortzuak era desgokian interpretatuak izatera arriskatzuz.

Hemen gure lur bedekintuaren, hau bai bedekintua, zelai berdeetan gertatzen den bera gertatzen da. Behi polit batzuk lanean dabilta euren sabela larre gozoz betez, ondoren esneki bikainak emateko. Inguruan ibiltzen dira ezparak odol tanta batekin elikatu

ahal izateko baina behiak, buztanaren kolpe soil batekin, hurbildu nahi diren arrotzak uxatzen ditu.

Eta bururatzen zait, adibidez, eta barkatu, behiak ekoizleak izan daitezkeela, eta ezparak duinki lan egiten bizirautean saiatzen diren lankide asko, elikagai bera bilatzen duten erlamando ugari jasateko arriskua badute ere.

Eta hori gutxi balitz, hemen, Jose pertsonaia biblikoaren ametsei aurka eginaz, behi gizen asko dago ●

E Z P A

PRINTZA

LITERATURA ETA
HIZKUNTZA

Anjel Lertxundik eta Joseba Sarrionandiak Alberdaniak plazaratu berri duen "Bost idazle Hasier Etxeberriarekin berbetan" liburuan adierazitakoak dira hauek:

A. LERTXUNDI: "Beste batek kontatzen dituen istorioak beste batek kontatzen dituen bezala kontatzea ez zait batere interesatzen. Norberak topatu behar du bere marka eta horretarako errazagoa da euskaraz, erdaraz baino. (...) Nazionalismoak euskara zaindu ordez euskara bere irabazkintarako erabili egiten duenean sortzen dira problemak. Euskaraz bihotz gutxiago eta lan gehiago behar zuela esan zuen Mitxelena, eta bat nator. (...) 'Nirea da gaztelania ere', esan zuen Mitxelena. Hemen jaiotako hainbat intelektuali entzuteko nago 'nirea da euskara ere' esaten eta praktikan jartzen (...)"

J. SARRIONANDIA: "Gaur egungo literaturak ez du igual guztiz galdu antigoalean mitoak zuen ahalmen hura. Irrealitatea, errealitatea bera baino egia dentsuagoa balitz bezala irakurtzen da. Irakurlea egiaren bila abiatzen da irakurketan, eta kontatzen zaiona egia izan gabe ere ez da gezurra, zentzuaren bilaketa horretan dagoelako egia. (...) Erdara ere euskal hizkuntza da euskaldunek egiten dutenean. Enkartzioetan eta Erriberan espainieraz egin da beti, historia ezagunean behintzat, eta horko jendeak Ataungoak euskaraz egiteko dituen arrazoi berberak ditu espainieraz egiteko".

ARABAKO BARROKOA

ARABAKO arte barrokoaren berri eman nahi du Gasteizko Vital Kutxa Fundazioak uztailaren 10a arte Gasteizen paratu duen erakusketak. Horretarako, Arabako zenbait bildumatako olio pinturak daude ikusgai batetik, eta bestetik, Arabatik kanpo egin diren arren, mendeetan zehar bertako elizetan ikusgai egon diren eskulturak.

S.A.-REN KONTRAKO KANPAINA

SOZIEDAD Alkoholika rock talde gasteiztarak Espainian zehar egitea aurreikusita zituen sei kontzertuetatik, lau bertan behera geratu dira. Talde honek adierazi duenez, "pentsamendu bakarretik aldentzen den ideien kontrako kriminalizazio kanpainaren barruan" sartzen da gertatutakoa. Izan ere, gasteiztar rock taldeko partaideen kontrako hainbat akusazio egin dituzte zenbait komunikabide espainiarretan, eta ondorioz, kontzertu horiek bertan behera geratu dira. Taldeki-deak bide judizialek joko dutela esan dute, "terroristen aldeko" deitu dieten medioak salatu asmoz. Taldea 1988tik musikatik bizi da, eta 60.100 eurotako galera izango du.

KALEA ETA PLAZA

HILAREN 21etik irailaren 14a arte Donostiako kaleetan 16 antzerki obra ikusi ahal izango dira, horietatik 10 euskaraz. Guztira, 30

JOXE LACALLE

emanaldi eskainiko dituzte Guixot de 8, Professor Karoli, Gorringo, Kore, Zirko Ttipia, Pikor, Maimur, Vaiven, Kulki, Couleurs Mecaniques, Kiki, Koko eta Flax, Circ Panic, Trapu Zaharra, Oihulari Klown eta Kukubiltxo taldeek. Iaz Donostiako auzoetan eskaini ziren emanaldietara 9.000 lagun gerturatu ziren; aurten, kopurua handitzea espero da. Bestalde, hilaren 21etik 23a arte Jazzle erakundeak antolatzen duen Plaza Jaialdia burutuko da Kursaal Jauregian. Musika, dantza, antzerkia, arte ederrak eta olerkia nahastuko dira ikuskitzunean. Besteak beste, Jabier Muguruza musikariak eta Damian Muñoz koreografoak hartuko dute parte.

MUSIKA JAUREGIKO EGITASMOAK

DAGOENENKOK aukeratu dituzte Gasteizko

H I T Z B I T A N

- Asier Serranok honela zioen "Aizu" aldizkarian: "Inolako konplexurik gabe, euskal literatura mimatu eta beste arte askotan erabili behar dugu".
- Carmelo Bernaolak hil aurretik "El Cultural"en egin zioten elkarrizketan honako adierazpenok egin zituen orkestrei buruz: "Gaur egun oso gutxi entseatzten da eta bakarrik gai teknikez arduratzeko. Egun gauza ikaragarriak gertatzen dira. Orkestrak lantegiak bezalakoak dira. Entseguetan, podiumean zuzendari handi bat egonik ere, betiko sindikalistak

L A K

DANI BLANCO

ARTEAREN KAMELEOIA

Orain hamabost urte sortu zenetik, une bakoitzari egokituz aldatzen joan den errealitatea da Arteleku, Gipuzkoako Foru Aldundiaren menpean dagoen Kultura eta Arte Garaikideko Zentroa. Oraingoan, inoiz egin duen berrikuntzarik garrantzitsuen burutu du, urtebete iraun duten lanetan. Hilaren 21ean irekiko ditu bere ateak azkenik. Kanpotik gauza gutxi aldatuko den arren, barnerantz egin dira aldaketak. Esaterako, liburutegiak gero eta garrantzi gehiago hartuko du. Tailer tradizionalak kanpo aldera ateratu dituzte, multimedia lantegiek bete dutelarik haien lekua. Eta obrak eraikinaren atzealdean jarri dituzte. Guztia, artea, erakusteko artelanak egitea baino areago, hausnarketa dela adierazteko.

Musika eta Arte Eszenikoen Jauregia eraikitzeko aurkeztu diren hiru proiektu. Juan Navarro Baldewegena da bat, Guillermo Vazquez Consuegrarena bestea eta azkena Herzog eta de Meuronena. Ekainaren 21ean aurkeztuko dituzte arkitektoek euren proiektuen nondik norakoak epaimahaiaren aurrean. Musika Jauregia eraikitzeko 30 milioi eurotako aurrekontua du aurreikusia Gasteizko Udalak.

ZABALKUNDE GARAIA

PABLO Sarasate Orkestra Sinfonikoak zabalkunde garai bati aurre egingo dio datorren udazkenetik. Musikari kopurua zabalduko du aurrean. Irailean, orkestrako kideak 39 izatetik, 50 izatera igaroko dira. Eta hurrengo urteko urtariletik aurrera, 60 izango dira. Kide gehiago izateak errepertorioa zabaltzea

ekarriko du. XIX. eta XX. mendeko lanak jo ahal izango dituzte, eta gainera, kontzertu zikloak hamarrekoak izan beharrean, hamabikoak izatera pasako dira.

ALBERTO ELOSEGI

esaten badu 'bukatu dela', entsegua bukatu egiten da eta listo".

- Jon Benito idazleak "Geu" aldizkarian: "Inspiraziorik ez dago inon eta lan eta lan egitea da literaturgintzan aritzeko modu bakarra".
- Bernardo Atxagaren hitzak dira hauek "El Pais"en jasoak: "Literatura batzuetan politika iristen ez den lekuetara ailegatzen da".
- Maite Agirrek "Euskaldunon Egunkaria"n idatzi zuenez, "Euskal Herrian Antzerki Eskola Ofizial bat sortu beharra dago eta euskal antzerkia bultzatzeko plataforma bat eratu".

EUSKAL KULTURA GAUR/AITOR BAYO

■ Juan Garzia.

IZENAK

Juan Garziak Juan Rulfo mexikarraren "Pedro Páramo" lana euskaratu du, Ibaizabalaren "Bilduma Unibertsala"ren baitan.

Francisco Escudero konpositore zarauztarra lehengo astean zendu zen. Aspaldian gaixo zegoen musikagileak euskal doinueta oinarrituriko obra ugari laga du.

Kepa Sojo laudiarraren "Looking for Chencho" laburmetraiak bigarren saria irabazi du. Oraingoan, Peñiskolako Zinema Jaialdian izan da saritua. Jaso dituen 9.000 euroak datorren urteko lehiaketa estreinatuko den laburmetraia egiteko baliatuko ditu.

Ander Lipusek "Aktorea, teknika eta jolasa" izeneko antzerki monografikoa eskainiko du euskaraz hilaren 24tik 28ra Bilboko Kafe Antzokian eta uztailaren 1etik 5a bitartean Ondarroakoan. Ikastaroak antzezpenaren hainbat alor landuko du.

MONIKA DEL VALLE

■ Ander Lipus.

Euskara hobeto ezagutzeko asmoz, sortu zuten hiru abadek 1977an Labayru ikastegia. Egun garrantzi handiko gunea da euskal kulturaren, euskara irakatsi eta ikertzeaz gain, etnografia alorreko ikerketak eta liburu ugari argitaratu baititu. 25. urteurrena ospatzen ari da aurten.

DERIOKO HIRU ABADEN PIZTUTAKO SUA

■ Bilboko egoitzaren eta Derioko seminario zaharraren artean ditu banatuak Labayruk bere zerbitzuak.

INIGO AZKONA

Oroitzapen ilunak ekarriko dizkio euskaldun askori 23 F-k. Edozelan ere, badira egun horri atxikitze moduko oroitzapen politak. Esate baterako, urte batzuk lehenago, 1977ko otsailaren 23an, Labayru ikastegia sortu zela. Orain dela 25 urte, beraz. Askorentzat nahikoa estatuko kolpe izango zen Labayru Ikastegia sortzea, baina 7 urte aurretik Derioko Udako Euskal Ikastaroak antolatzen zihardutenei, eta euskaltzaleei, bide berria zabaldu zitzaizkien.

Derioko seminarioan zeuden 3 abade gazteri, beraien hizkuntza hobeto menperatzeko sua piztu zitzaizkien. Bide horretan Udako Euskal Ikastaroa sortu zuten Karmelo Etxenagusiak, Mikel Zaratek eta Ander Manterolak. 1970ean izan zen hori, eta handik 7 urtera, Labayru ikastegia sortu zuten jarduerari sendotzeko.

Orain, 25 urte geroago, elizatik guztiz autonomoa da Labayru. Zelanbait esateko, lotura formalak baino ez ditu elizarekin. Funtzionamenduen eta landu beharreko gaien gainean ez du eskurik sartzen elizak. Askok dira izan ere, hasierako hel-

■ **Egun elizatik guztiz autonomoa da Labayru. Lotura formalak baino ez ditu berarekin**

buruak bete asmoz, Labayruk zabaldu dituen bideak: euskara irakatsi eta ikertu egiten dute, euskal etnografia ikertzen dihardute, euskal gaiez hornitutako liburutegi itzela osatu dute eta argitaratze zerbitzua ere badaukate. Zerbitzu guztiok

Bilboko egoitzaren eta Derioko seminario zaharraren artean banatuta daude.

Artezkari taldeak zuzentzen du Labayru. Gotzaitegiak aukeratzen ditu zuzenean bertako 4 kide, baina beste 8ak laguntzaileen batzarrak proposatzen ditu. Gero, artezkari taldekoen iritzia entzun, eta artezkari burua izendatzen du Gotzaitegiak. Osterantzeko karguak, artezkari taldeak banatzen ditu, bere iritzia arabera. Horretan parte hartzen du elizak Labayruren jardunean.

EUSKARA LEHENGAI. Hasieratik hartu zuen Labayruren euskara atalak eskuizkribuen transkripzioak, literatura kritika, testuen edizioa, ahozko literaturaren bilketa eta azterketa, gida didaktikoak, itzulpenak eta itzulpen metodologikoak jorrazteko konpromisoa. Horretan dabilta oraindik ere.

■ Ander Manterola, Labayru Ikastegiko zuzendaria

“Lehenago baino euskaldun gehiago dago, baina euskal hiztun gutxiago”

Orain euskal talde asko dago nonahi, baina Labayruren lehenengo urteak zailak izango ziren, egoera kontuan izanik.

Badira 32 urte behar honetan hasi ginela. Izan ere, Labayru, 7 urte lanean generamatzanean sortu genuen. Jakina, 70eko hamarkadan, egoera beste bat zen. Gure hazia Gerra Zibilaren aurrekoa da. Gero, Francorekin lehorte ikaragarria izan zen. Ostean, 60ko hamarkadan, hezetasuna heldu zenean, lehenagoko haziak erne ziren. Ez ziren aldi gozoak izan; guk eman ditugu ikastaroak “Ley de excepción” zelakoa indarrean zegoenean ere, baina ez da ezer handitu behar. Guk zaletasuna izan dugu eta elizaren zein euskaltzaleen laguntza ere bai.

■ Ikastaroak aipatu dituzu. Zein da hauen fruitua?

Gramatika, morfologia, literatura... kontuan hartuta, 200 liburutik gora argitaratu ditugu euskaraz. Ez denak bizkaieraz. Beste alde batetik, gure ikastaroetatik igaro direnak, oso lotuta daude gure metodoari eta jarraibideari, eta ez dute baztertzeko ahozko hizkuntza. Batzuetan, pentsatzen dugu besteen euskara dela ona eta norberarena txarra, eta hori apurtu egin behar dugu.

■ Bizkaiera arloan ematen diren aurrerapausoak ikusita, poza hartuko duzue?

Guk batez ere pozez ikusten duguna da euskaraz egitea. Euskara ona egitea. Ez horrelako sasi edo erdal euskara egitea. Euskara hori argia eta bizkorra bada, hobeto, eta ulerterraza bada, onena izango da.

■ Urtetan hainbeste zerbitzu sortu dituzue: itzulpengintza, liburutegia...

Dozenaka liburu argitaratu dituzte “Laratz”, “Idatz & Mintz”, “Litterae Vasconicae” zein “Sutondoan” aldizkarietan. Askok, egungo literatur lanak, baina beste asko herri kondairetan eta ahozko tradizioan oinarrituta. Badira, XVII. eta XVIII. mendeetako testu zaharren berrargitalpenak ere, Labayruren sinaduraren azpian. Orain lau urte, gainera, Urte Sasoiak izeneko proiektua jarri zuten martxan. Neska-mutilei urtaro bakoitzeko ohiturak irakastea da egitasmo horren helburua. Horiek ikas dezaten, irakasleak trebatu dituzte lehenengo ikastaroak eta abar emanda.

Euskara zerbitzua bidean zegoenean sortu ziren Itzulpen zerbitzua eta hizkuntzaren erabilera planen zerbitzua. Egungo kezketariko bat euskararen kaleko erabilera da, eta horretarako sortu zuen Labayruk bigarren zerbitzua. Izan ere, kalean, etxean, eskolan, lanean entzuten den neurrian esan ahal izango dugu euskara bada goen ala ez dagoen.

NICO AZKONA

■ Ander Manterola, Ikastegiaren sortzaileetako bat da.

Euskara bizia galtzen ari omen da. Etxeko euskara txarra den pentsaera zabaldua dago gizartearen, eta horrek herri esarak zein hizketa moduak trabatu egin ditu; atzeratu. Bide horretan, handia izan da Labayruk bizkaieraren inguruan egin duen lana. Euskara zerbitzuak batez ere, euskalkia jorratu eta irakatsi egin du urteetan zehar. Etnografia arloa gehiago mugatu da Euskal Herriaren gaineko atlas etnografikoa egitera. Behar mardula hori ere. Hizkuntzari dagokion arloak, baina, ahozko euskarari ere gogor heldu dio.

Berririk emateko asmorik badaukazue?

Ogibideetan sartu gura dugu. Euskara izan dadila erabilgarri eguneroko lanean. Hori izango da gure erronka hurrengo 10 urteetan, hizkuntza arloan. Denek ez dute euskaraz egingo, baina egiten dutenek egin dezatela balantzeak idazterakoan, gutunak bidaltzerakoan edo txosten bat prestatzerakoan. Orain arte egon da euskara itsasoan, artzaintzan, etxeko andreen artean... Orain industrian sartu behar dugu.

■ Badago dikotomia bat, bizkaiera eta eliza lotu dituen. Zuek zelan ikusten duzue lotura hori?

Egia da, Labayru Bizkaiko elizan eraturako erakundea dela, baina autonomia da. Autonomia handia dauka erakunde legez. Elizak beti eman dio lehentasuna hiztunari. Hor oinarritzen da guk elizan, bizkaieraren alde jokatzeari; baina Gipuzkoako elizak gipuzkeraren alde jokatzen du; eta Lapurdikoak lapurteraren alde. Ebanjelioa ez dadin izan arrotza eta ulergaitza elizara datozen kristautentzat.

■ Hutsunerik ikusten duzu? Handiena non?

Euskara ikasteko, batez ere hirietan, eskolara joan behar da. Euskara ez da kalean ikasten. Euskaldun gehiago dago lehen baino, baina euskal hiztun gutxiago, eta kontuz ibili behar gara.

■ Horren ondorioa izango da euskara bizia eskastea?

Bai, baina hori galtzen bada, euskara galdu da. Guk hizkuntza esaten dugu, baina euskaraz mintzaera be esaten da. Mintzaera mihiz egiten da. Euskara egiten dugun bakoitzean euskara indartu egiten da, eta egiten ez denean endekatu ●

LABAYRUREN ALTXORRA.

Ikerketaz ikerketa, azterketaz azterketa eta jakin-minez jakin-min, dokumentazio handia batu du Labayruk. Potoloa. Derioko seminario zaharreko Euskal Bibliotekan denetariko liburuak daude. Areago, baita iragan mendeko aldizkariak ere txukun-txukun bilduta. Herriak ekoiztutako ehunka liburu eta aldizkari daude liburutegian. Diruz ordaindu ezinezko balioa daukate askok.

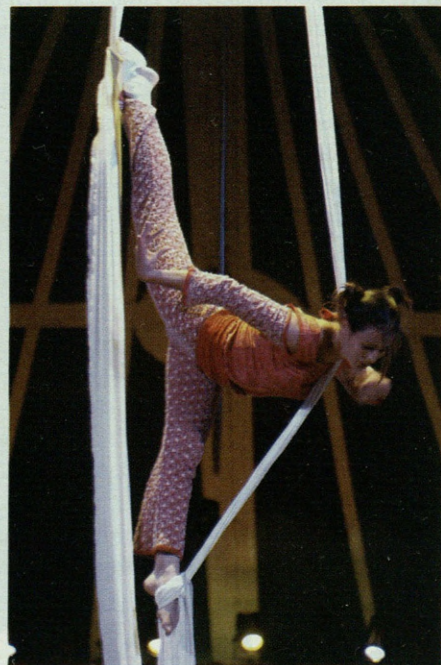
Tejerok eta Marotok huts egin zuten estatu kolpean. Bertan behera erori ziren altxatu bezain laster. Labayru oster, astiro altxatu zen, eta ez da erori. Apurka-apurka lanaren poderioz, altxor izugarria osatu du, eta horren adibide dira esate baterako, “La Vasconia” aldizkariaren aleak edo 1935eko ZERUKO ARGIAren aleak. Egindako beharraren fruitu dira argitaratutako liburuak eta ekimenaren emaitzak ●

◆ ONINTZA ENBEITA

ZIRKUA

Gero eta gutxiago dira familia bereko kideek osatutako zirku tradizionalak, eta profesionalizazioa gailentzen ari da, berriki burututako Biarritzeko Topaguneak erakutsi bezala. Dena den, Euskal Herrian zirkuak ez du indar gehiegirik.

FAMILIAKO NEGOZIOAREN AMAIERA

ALBERTO ELOSEGI

■ Artisten mugimenduen, argiaren eta soinuaren arteko koordinazioari inoiz baino garrantzi handiagoa ematen zaio.

Sarritan ikusten ditugu kaleko paretei itsatsirik hirira heldu berri den zirkuaren afixak. Afixa horietan aurpegia margotutako pailazoa agertu ohi da, zirku tradizionalaren irudirik esanguratsuena, hain zuzen ere. Kartel iragarleok denbora luzez toki berean irauten dute, denboraren poderioz hasierako kolore bizia galdu dutelarik. Gauza bera gertatzen zaio zirku tradizionalari: gainbeheran da, eta gero eta gutxiago dira babak eltzetik ateratzeko kamioietan alde batetik bestera dabilzan familia eta artista konpainiak. Gaur egungo zirkuaren hezitako elefanteek, lehoiek nahiz zaldiek ez dute lekurik, ezta begitartea margotutako pailazoez ere. Antzerki eskoletan eta kaleko formatu txikiko ikuskizunetan trebaturiko aktoreek beraien lekua hartu dute, eta egune-

rokotasuna dute hizpide nagusi. Trapezistak, funanbulistak eta enparauak ez dira atzean geratzen, eta eskola bereziak jarraitzen dituzte beren lana ahalik eta hobekien burutzeko asmoz.

□ **Gaur egungo zirkuaren hezitako elefanteek, lehoiek nahiz zaldiek ez dute lekurik. Antzerki eskoletan eta kaleko formatu txikiko ikuskizunetan trebaturiko aktoreek beraien lekua hartu dute**

Horrela bada, egungo artistak dagoneko ez du bere sendiaren karpa jartzen, ez die abereei bazka ematen eta ez du kamioirik gidatu behar. Espezializazioa eta globalizazioa nolabait zirkura ere heldu dira, eta trapezista bretoi batek, adibidez, Alemaniako konpainia ospetsu batentzat lan egin dezake. Abangoardiako zirkuak, gainera, aro berrietara moldatu eta aurrerapen teknologikoetaz baliatzen da emanaldi ikusgarriak prestatzeko. Hala artisten mugimenduen, argiaren eta soinuaren arteko koordinazioari inoiz baino garrantzi gehiago ematen zaio.

Dena den, orain gutxira arte ohiko zirku emanaldia bost minutu inguruko ikuskizunetan zatitzen zenez, aurkezlea artistak aurkezteaz arduratzen zen. Abangoardiako konpainietan, ordea, ez dago

aurkezlerik, ezta beharrik ere, emanaldi osoan istorio bakarra eta etengabekoa kontatzen baita.

Horren adibiderik argiena 2000ko maiatza eta ekaina bitartean Bilbon Cirque du Soleil-ek aurkeztu "Quidam" lana dugu. Berez konpainia kanadarra bada ere mundu osoko artista bikainak bil-

Halakoa izango omen da XXI. mendeko zirkua: erraldoia, poetikoa eta esperimentala.

LEHENBIZIKO ZIRKU EUSKALDUNA. Euskal Herrian konpainia gutxi daude eta txikiak dira, eta horietako batek baino ez ditu emanaldiak eus-

Eibarren maiatzaren 18an izan zen. Magia, umorea eta malabarismoak uztartzen dituzte, eta bertako kide Iker Lezetak lautan eskuratu du Munduko Trialsin Txapelketa. Haurrak liluratuta uzten omen ditu bizikleta gainean bereak eta bi egiten baititu Ikerrek. Marcel magoak, Patxi artista-malaba-

ALBERTO ELOSEGI

■ Zirkua aldatu den arren, umeez ikuskizunean agertzen duten ilusioa ez da aldatu.

tzen ditu. Adituen hitzetan "Quidam" ikuskizun gorena da, eta argia, soinua, umorea, oreka eta arriskua maisuki uztartzen ditu herrialde askotako ikusentzuleak aho bete hortz uzteraino. Zuzendari nagusi Guy Laliberté-k eta Daniel Gauthier-ek giro bereziak eta erakargarriak sortzeko iaioak direla argi erakutsi dute, baita publiko anitza egunerokotasunetik atera eta sentsazio berriak biziarazteko gaitasuna ere.

□ XXI. mendeko zirkua honelakoa izango omen da: erraldoia, poetikoa eta esperimentala

kara hutsean eskaintzen. Zirkua maite duten zenbait lagunek Bilin Bolo taldea sortu zuen, eta estraineko emanaldia

ristak eta Gari, Montxo eta Joxe Lontxo pailazoez taldea osatzen dute.

Dena den, pailazo hirukotea ez da berria kontu hauetan. 1996an sortu zuten taldea, baina aurrez Tutik ere Clowns-eko partaide ziren. Egungo umeen gehiengoa euskalduna denez, aro berrietara moldatu eta euskara berreskuratzeari ekin zioten. Zirkuko hondarra oso gustuko dute, eta pilotaleku eta antzeztokietan ere moldatzen

Bizkaiko Foru Aldundia

Bizkaiko Foru
Aldundia
Kultura Saila

Diputación Foral
de Bizkaia
Departamento de Cultura

Gure ARTEAN euskaraz!

dira, baina aldamenean inolako animaliarik gabe.

Bestalde, orain urte gutxi Iruñeko Oreak eskolak klaseak eskaintzeari ekin zion Mira antzokian.

MIARRITZEKO I. ZIRKU TOPAGUNEA. Zirkua, beraz, garai berrietara moldatzen ari da, eta bere baitan aldaketa sakonak gertatzen ari dira. Umeek zirku emanaldietara joateko agertzen duten ilusioa eta nahia, ordea, ez dira batere aldatu, eta beren gurasoak eskutik tiraka karpa barruraino eramaten dituzte. Bertan aurkezleak ongietorria eman eta argiak itzali arte txikiak ez dira baretuko.

Ipar Euskal Herriko haurrek ere maiatzean aztoratuta ibiltzeko motibo izan zuten Miarritzeko I. Zirku

Topagunea izan zelako. Bost egunetan jarraian Frantziatik etorri pailazo, trapezista eta enparauen ikuskizunak harritzeko eta gozatzeko aukera izan zuten. Biarritz Culture-k antolatu jaialdian era guztietako zirku konpainiak parte hartu zuten; batzuek abangoardiako konpainien berrikuntzak eskaini zituzten, eta beste batzuek, ordea, zirku tradizionalari eutsiz prestaturiko emanaldia malabaristen, trapezisten eta hezituriko animalien trebeztan oinarritzen zuten. Pagnozoo familiaren zirkua horren adibidea da.

Pagnozoo sendiak bizitza osoa alde batetik bestera darama bere ikuskizun ibiltariak nonahi aurkezten, eta senide guzti-guztiek parte hartzen

Ohiko zirku emanaldietan aurkezlea artistak aurkezteaz arduratzen zen. Abangoardiako konpainietan ez dago aurkezlerik, ezta beharrik ere, emanaldi osoan istorio bakarra eta etengabekoa kontatzen baita

dute, laupabost urteko alabarik gazteenak barne. Zaldiak eta bestelako abereak hezitzen iaioak dira eta artisten aginduak zintzo eta dotoretasunez betetzen dituzte, Pagnozoo sendiko seme-alaba nagusiek haien gainean akrobaziak egin bitartean. Oraindik nahiko gazteak izan arren, ikuskizunetan erakutsitako maisutasunak eskarmentu handia dutela frogatzen du, eta magia ikuskizunak tartekatze-ara ere ausartzen dira. "Sabots de

Egungo artistak dagoeneko ez du bere sendiaren karpa jartzen, ez die abereei bazka ematen eta ez du kamioirik gidatu behar. Espezializazioa eta globalizazioa nolabait zirkura heldu dira

lune" edo "Ilargi eskalapoia" lana erritmo bizian burutzen dute, eta atse-den laburretan gazteok gurasoengandik gomendioak jasotzen dituzte, lagun duten "*Les Yeux Noirs*" ("Begi beltzak") musika talde zingaroak Europa Ekialdeko doinuak jo bitartean. Pagnozootarren emanaldiak zirku modernoaren zertzelada batzuk baino ez ditu, horien artean, sudur gorriarik eta aurpegi zuririk ez duen Hercule Flocon pailazoaren ikuskizuna. Guztiek, ordea, zirkua dute bizibide eta zirkua maite dute. Pagnozoo familia bera izan zen Miarritzeko Topagunean zirku emanaldiak aterbetu zituen karpa jartzeko ardura bere gain hartu zuena, zirkuairen seme-alabek belaunaldiz belaunaldi hala egin baitute ●

◆ GONTZAL LANDA

Artisten patu goibela

[illegible]

the 1960s, and the 1970s. The 1980s were a time of great change for the world, and the 1990s were a time of great change for the United States. The 2000s were a time of great change for the world, and the 2010s were a time of great change for the United States. The 2020s are a time of great change for the world, and the 2030s are a time of great change for the United States.

"Ez da aurrenekoa. Auziak, artista elkartetatik artistaren bat uxatzeak lehen eta orain gertatzen direnak dira. Berdintsu gertatzen da eskutitza izenpetu duten artisten alderdian ere. Ez daukagu toki-rik, baiña izen-zerrenda aundia jarri ditek-e. Eta inor ez litzake garbi geldituko. Asko dira beren aberritik ihes egin behar-rean arkitu diran artistak. Are gehiago isilaraziak eta zokoratuak. Baita gaixo-

Editorialgiealek ez zuen arazoa gehiegi argitzen, eta ezin esan, bada, nik zertara zetorren, zuzen, gorabehera. Egia da garai hartan, ika-mikarrik ez zela falta korronte bateko eta besteko artista euskaldunen artean, eta zenbaitek "espaiño-

■ Pake atarian ote gaude?

Basarri, 1972-VI-25

Viet-Nam-go gerra azkenetan ote degu? Betiko asi zala zirudiena, bukatuko ote da oraingo ontan? Politiko argi begi-zorrotzek diotenez, ez da arrigarri izango onela gertatzea. Jaunak bakarrik daki Nixon-ek eta Rusiako agintariek zer asmo artu zituzten Mosku-ko izketaldietan. Komeni zaiena zabaldu dute, ta komeni zaiena ixildu ere bai. Goiko diplomazia dantza bizian ikusten da egun auetan. Rusiako lendakari (presidente) Podgorny, Hanoi-ra; Nixon lendaka-

riaren esku eskubidea dan Kissinger, Pekin-era. Udazkenean botazioak dira Ipar-Amerikan lendakari berria autatzeko. Edo lengoak aurrera agintzen jarraitzeko. Dexkuidoan Viet-Nam-go gerra bukatzeko modua egiten badu ta soldadu amerikanoak etxeratzea, ezta errez izango botazio oietan Nixon menderatzen. Beste urte batzutarako bera geldituko da jaun da jabe. Presa duela dirudi Nixon-ek Indotxina-ko pakeak egiteko. Antzeman ditek zer motiborengatik; datozen botazioengatik, batipat, berez pakezale izango dala zalantzan jartzen ezpadegu ere ●

tzat eta zorotzat artuak ere. Ez dut uste oker aundia denik artista jendearen gaurko egoera negargarria denik esatea".

HIL ETA GERO, SALDA BERO

Horrelako ondorio batek argibideak behar zituen, eta haixek emateari ekiten zion editorialgileak jarraian. "Zenbati il eta gero omenaldia egin zaie, bizi ziran bitartean ahaztuak, baztertuak eta muzinduak izan badira ere. Binbitartean, berriz, beste zenbait dekoradore, abeslari eta izlari eskas goraipatuak dira. Denborak gauzak ahaztutzen dituenen, baztertuak goraipatzen dira eta goraipatuak baztertzen. Negargarria artisten izaera. Oihu egiten du, ez guri entzunarazteko, guk dugulako aren oihuaren beharra baizik; eta guk entzungor egiten diogu. Edertasuna sortzeko gauza dana da artista.

■ D. Kosme pipiak jota

Arostegitar Jok, 1972-VI-25

Ez dabil bere onean gure On Kosme. Ez da txantxetakoa, izan ere, sendagileak eman dion azken epaia: "Zure biotza pipiak jota dago; zure tentsioak aur koskor batena dirudi; pultsoa ia eziñ arrapatu, erdi illa, neurri batekoa ez. Leenik artu bear duzun neurri zorrotza au duzu: Sekula-santan ez duzu zigarro bat gehiago erreko". "Farias koskor bat ere ez, besterik ezean, Obispuaren egunean?". "Ezta Sakristauaren egunean ere; ez Farias bat eta ez kolilla mutur bat ere. Berealaxe oera joan bear duzu". "Ogeita lau ordutarako?". "Hogeita eta lau egunerako gutienez. Alkooolik ez sekulan". "Wiski pitin bat ere ez, sendagille Jauna? Zaiñak zabaltzen dituela diote, bada, Wiski pitin batek". "Gaxoak bere buruari iruzur egiteko erabiltzen duan engaiñu bat da, Wiski zikiñ ori. Aldaparik ez duzu gehiago igoko". (...) On Kosme gizajoak, tipili-tapala, pulliki pulliki eskaillera maillak jaisten ditu. Tristoraz negar ere egingo luke. Saturrarandik Ondarruraino igerika joan etorria, inun gelditu gabe, egiten zuana, oe zulora, alajaiña (...) ●

Ortarako gaiñeko azal zakarra desegin behar du barruko edertasuna gaiñeratze-ko. Guk ikusten dugun munduaren mintza ausi behar du guri mundu berri eta ezezagun bat erakusteko. Orregatik da artista enparagarria, bihurria. Bizi geran munduan ondo bizi diran guztientzat batez ere. Aatik isilarazten dute, ahazten eta zokoratzen. Itzegiten duena ohartu gabe isilarazten duena argien. Orregatik jarriko du arte lana irabazpide. Eta apaingarri eta gustagarri bihurtuko du edera-lana. 'Giñol' baten antzera esku-keiñuka jardungo du artistak andik aurrera. Baiña iñork ez dio entzungo. Oihuka ari dela usteko du, baiña illik dago".

DENENTZAT SOBERAN

Patu goibela, benetan, artistarena, Z. ARGIAko editorial hura burutu zuenaren ikuspegiaren bederen. Eta alfer-alferrik ibiliko zen itxaropenari leihoren bat ireki nahian, gainera! "Enparagarri eta bihurria, artisten lana, baita egoera jakin bat onartzen ez dutenentzat ere eta aldatzeko irrikaz lanean ari direnentzat. Berentartzat jotzen dute artista. Bizi dugun egoera aldatu nahi du onek ere. Beren bururaren aldekotzat eta abeslaritzat artzen dute. Arriskugarria. Esku-keiñuka ari dan txori izugarri bihurtu nahi dute. Beren molde eta egitarauetan esitu nahiko dute. Artistak, bere ahotsa, galduko du. Bere ahotsa gordetzen badu, berriz, bakartitzat eta iheslaritzat joko dute. Negargarria artistaren izaera, enparagarria batzuentzat eta besteentzat".

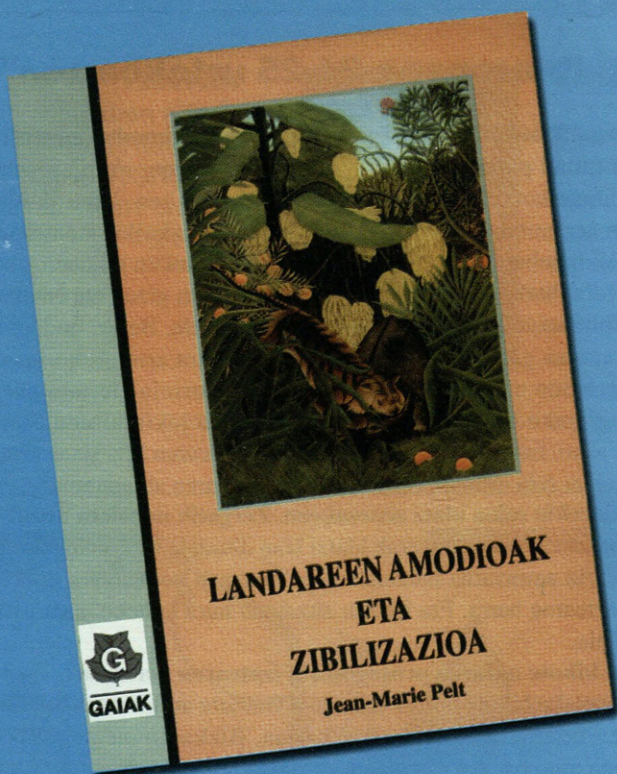
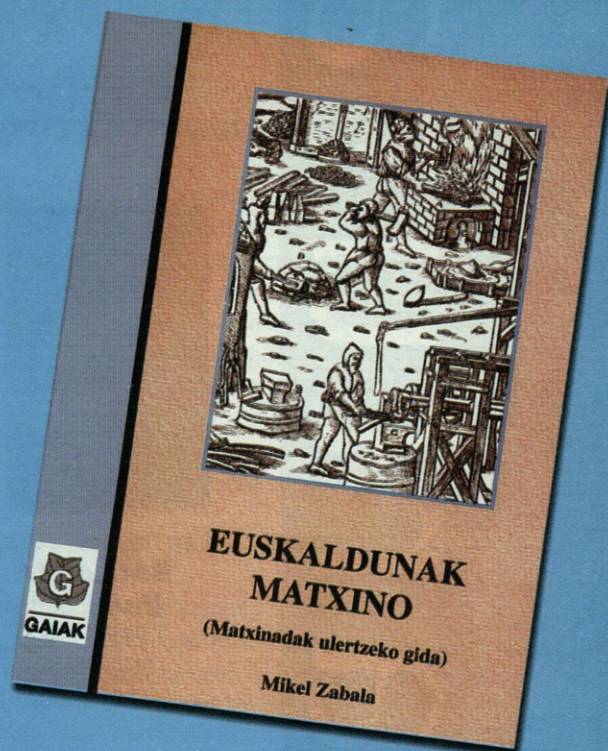
Hala ere, izateko eskatzen zion artistari editorialgileak, beharrezkoa zela gogoratu, zeren negargarria bazen bere orduko izaera, are "negargarriagoa oraindik artistarik gabeko erriarena. Patxaran eta lasai biziko da, baiña ez da sekulan mundu berrien leihotilara iritxiko. Baiña azkenean aspertu, nazkatu eta okiturik il egingo da. Oraindik ez dana jartzen die artistak begien aurrean egoera ala dela diotenei. Orregatik isilarazten dute. Baiña, ez dena, dena baiño egiazago da. Geroak, oraiñak baiño indar-eragille gehiago du. Negargarria artistaren izaera, baiña are gehiago bere artistak aintzaketatzen ez dituan erriarena. Erriak beharrezko bait du bizitzeko artista enparagarri ori. Erriak uzten dioenean egin dezake artistak bere lana" ●

◆ PILAR IPARRAGIRRE

EUSKALDUNAK MATXINO (Matxinadak ulertzeko gida)

Euskal Herria beti erresistentzian ibili den herria da eta herriaren erresistentzia oso gogorra izan zen XVII. et XVIII. mendeetan, gaur ia idealizaturik ditugun "matxinadak" sortuz. Liburu honetan agertzen dira garai haietan Euskal Herrian gertatu ziren mendetasun ideologiko, politiko eta ekonomikoak, eta horien ondorioz sortutako herri-erreboltak. Ondorio ezin erakargarriagoak ateratzen dira liburuaren azken partean eta oso bibliografia zaindua ere agertzen da. Liburu bikaina, beraz, gure herria hobeto ezagutu eta maitatzeko.

LANDAREEN AMODIOAK ETA ZIBILIZAZIOA

Landareen inguruan gehien dakien eta hoberen dibulгатzen dituen bere ezagutza Jean-Marie Pelt zientzialari ospetsua dugu. Biziaren sorreran itsasoetako algetatik eboluzionaturiko goroldioak, garoak eta koniferoen bidez landareek obulua, hazia eta polena asmatu arte, sexu-erakarpenak izan duen garrantzia azaltzen digu Peltek, nobela moduan, umore finez eta ia-ia X sailkapenean egon zitekeen (landareen amodio sutuengatik) historia. "Ekologiako Europar Instituto"aren lehendakaria den jeinu honek jende askorentzat urrun dagoen unibertso hori, gozatzeko, maisuz hurbildu digu.

**Jadanik
salgai zure
liburudendan!!!**

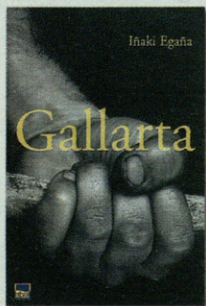
GAIK

ARGITALDARIA

Astia Hartuta

A S T E K O L I B U R U A

"GALLARTA", IÑAKI EGAÑAREN LEHEN NOBELA

GALLARTA

Iñaki Egaña

TTARTTALO

384 orrialde

19,40 euro

Historialari eta saiogile bezala orain arte ezaguna zen Iñaki Egaña, XIX. mende amaierako Bizkaiko meatzetan ematen ziren bizi-baldintza ankerrak jarri ditu agerian "Gallarta"n, benetazko gertakizunak eta fikziozkoak nahasturik bere lehen nobela honetan. Lehorre ikaragarri baten ondorioz, Nafarroako Erriberako nekazal bizimoduari agur esan behar izaten dion bikote ezkonberriaren ordura arteko bizimodua irudikatuz hasten da idazlea, eta etorkin gisa senar-emazteak Bizkairantz eginiko bidaiaren bitartez, orduko Euskal Herriak zituen giza-

geografia ezberdinak azaltzen ditu gero. Baina behin bikotea Gallartara iritsi eta El Carmen meatzean lanean hasiz gero lortzen du Iñaki Egañaren nobelak bere goren unea, nabarmentzen duenean meatzariak jasan beharreko zapalkuntza baino are sufriezinagoa zela meatzetan lanean ziharduten emakumeena. Egoera horren aurka emandako lehen urratsek jaso zuten erantzun bortitza, ustez menderatuek hartutako mendekua, jada martxan ziren sozialistek hartan guztian izandako jarrera eta oro irauli nahian zebiltzan anarkista bakanen eragin murrizta islatzen ditu Egaña "Gallarta"n.

▼ Egileari Galdezka

"Meatze langileen bizi itxaropena 24-25 urtekoa zen"

Iñaki Egaña

GARIKOITZ GARAIALDE

■ Zergatik aukeratu zenuen meategietako bizimodua gaitzat?

Alaba futbol partida batera lagundu nuen batean, irratia piztuta generaman kotxean, eta historia saio bat hasi zen. Irratitik hitz egiten ari zenak XIX. mende bukaerako Bizkaiko meategiei buruzko hainbat datu eman zuen, eta ni oso hunkitu ninduen jakiteak, garai hartan, meategietan lan egiten zuten gizon eta emakumeen bizi itxaropena 24-25 urte ingurukoa zela. Beraz, ondorengo egunetan gaia ikertzeari ekin nion, ordura arte orokortasun batzuk baino ez bainekizkien hartaz. Eta horrela ziurtatu nuen meategietako bizi itxaropenaren datua, eta jakin nituen beste gauza asko, haien artean Bilbo bertako jendearen bizi itxaropena 29 urtekoa zela orduan. Hori izan zen nobelaren abiapuntua.

■ Gaiarekin saioa idatz zenezakeen. Zergatik nobelatu duzu?

Egia da, orain arte, saiakerak idatzi izan ditudala beti, baina nobela irakurle amorratua naizenez gero, barruan neukan ere nobela bat idaztearen harra. Eta iruditu zitzaidan hura egiteko unea iritsi zitzaidala.

■ Eta bikote nafarra protagonista izatearen arrazoia?

Nahi nuelako bikote horrek benetako Gallarta aurkitzea nik aurkitu nuen bezala. Izan ere, garai hartan, Bizkaiko meategietako lanarena mito bat zen ezagutzen ez zutenentzat. Jendeak uste zuen han soldata on bat jasotzeko aukera izango zuela, denentzako lana zegoela eta abar. Baina behin meategietako bizi baldintzak ezagutuz gero, mitoa desegiten zen, oso-oso gogorak baitziren.

■ Nobelan azaltzen duzun greba egiazkoa da?

Hori historikoa da. Baina nobela denez, fikziozko alde asko ditu. Adibidez, Praxedes Mateo Sagastari gertatzen zaiona.

L I B U R U A K

**UTZIDAZU
KARMINA
KENTZEN**

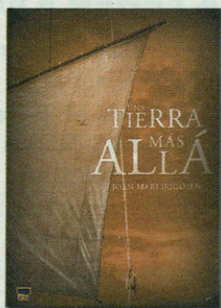
Urtzi Urrutikoetxea
KUTXA FUNDAZIOA
63 orrialde
3,01 euro

IRUN HIRIKO KUTXA POESIA SARIA

Urtzi Urrutikoetxearen "Utzidazu karmina kentzen" poesia bildumak eraman zuen 2000ko Irun Hiriko Kutxa Literatur lehiaketak euskarazko poesia atalean emandako saria. Gaurko eta hemengo bizipoza, asfaltozko iturritik edana; gaurko eta hemengo desioa, gaurko eta hemengo gatazkak eta gaurko eta hemengo izateko zoriona adierazi nahi izan ditu Urtzi Urrutikoeak "Utzidazu karmina kentzen" bere hirugarren olerki liburuan, poema bakoitzetik argazki pertsonala eginez, kokaleku eta fokatzeko bereziz egindako irakurketa ozena. Maitasuna, nolanahi ere, aldi bitan banandua agertzen du poetak. Eredu batean, maitaleen mundua agertzen du; eta bestean, inguruko errealitateak maitale horien baitan duen eragina.

**UNA TIERRA MAS
ALLA**

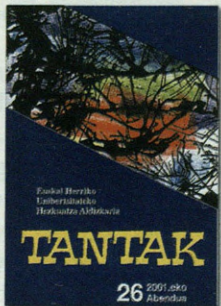
Joan Mari Irigoien
TTARTTALO
655 orrialde
23,5 euro

"LUR BAT HARATAGO" GAZTELERAZ

Jorge González Aranguren idazleak egokitu du gaztelarrera Joan Mari Irigoienaren "Lur bat haratago", euskarazko literaturak gaur arte ezagutu duen nobelarik luzeena. XVII. mendean kokaturik zegoenez, berak burututako Etxegoietarren istorioa, Axularren hizkera gogorarazten zuen euskara erabili zuen Joan Mari Irigoienek hura idazterakoan. Eta nobelaren garaira egokituz egungo irakurlea ez gehiegi nahasteko ahalegin bera egin du orain Jorge González Aranguren ere "Lur bat haratago"ren gaztelarazko bertsio hau osatzerakoan, Espainiako literaturaren Urrezko Mendea bezala ezagutu den hartan erabili ohi ziren hizkeren ukituak emanaz "Una tierra más allá"n azaltzen duen prosari.

TANTAK

Batzuen artean
EUSKAL HERRIKO
UNIBERTSITATEA
161 orrialde
7,21 euro

EHU-KO HEZKUNTZA ALDIZKARIA

Euskal Herriko Unibertsitateko Hezkuntza aldizkaria dugu "Tantak". Bere 26. zenbakian, besteak beste, egile ezberdinek landutako zazpi idazlan kaleratzen ditu. Hona hemen aipatu lan horien izenburuak: "Bideratze-funtzioa prestatzaileen prestakuntzan: esperientzia baten azterketa"; "Bideratze-lana gizarte-eragileen lanbide-garapeneko esperientzia batean: azterketa etnografikoa"; "Bigarren hezkuntzaren hastapenak Gipuzkoan, Donostiak garatutako prozesua"; "Gipuzkoako auzo-eskolak, 1930-1938"; "Eskolako hizkera ereduaz, euskara batuaren eta Euskalkiaren arteko harremanen testuinguruan"; "Amahizkuntzak ez du gramatikaren barnerakuntzaren ordenamendua baldintzatzen"; eta "EAEko ikastetxeen zuzendaritza-taldean inguruko Pertzepzioak".

K A L I T A T E A

**Produkturik
onenak,
MultiOpticasen**

**Aukerarik
zabalena**
betaurreko graduatu,
ukipen-lente,
audiofono eta
eguzkitako
betaurrekoetan.

**ZINKUNEGI
MULTIOPTICAS**
ZERBITZU OPTIKOETAN 1a
Hernani, 4 - DONOSTIA

LIBURUAK

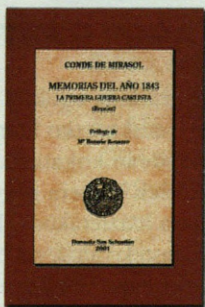
**USOA.
LEHEN
KANPAMENDUA**
Patxi Zubizarreta/
Elena Odriozola
EREIN
107 orrialde
9 euro

GUEREAN BIZI DEN NESKATO AFRIKARRA

Euskal Herrira bizitzera etorri behar izan duen hamaika bat urteko neska-toa da Usoa, Patxi Zubizarretak, benetako gertakizun batean oinarriturik, sortu zuen pertsonaia, Asun Balzolak marraztutako "Usoa" liburuan ezagutzera eman zena. Kontakizun hark izan zuen bere jarraia, hala ere, eta orain Erein argitaletxeak bilduma bat plazaratu du, Elena Odriozolak eginiko marrazkiez horniturik. Lehen liburuan, neskato afrikarra bere bizitzako lehen kanpamendura doa. Aurreko bi urtetan ezagutu ditu udalekuak, haietara bidaltzen baitzuten bere guraso zuriak, baina oraingoan kanpamendura doa eta handi sentitzen da, han bere buruaz arduratuko delako, neska-mutil asko ezagutuko dituelako, eta beharbada musuren bat ere jasoko duelako.

**MEMORIAS DEL
AÑO 1843.
LA PRIMERA
GUERRA
CARLISTA**
Conde de Mirasol
KUTXA FUNDAZIOA
82 orrialde
6,99 euro

DONOSTIA ALDEA LEHEN KARLISTALDIAN

Rafael de Arístegui y Velez zuen izena Mirasolgo kondeak, Doctor Cami-no Institutuak plazaratutako "Memorias del año 1843. La primera guerra carlista" idazlanaren egileak. Liburuak, Mª Rosario Roqueroren hitzaurre bat darama, non argitzen den militar liberal horri aipatu gerran jokatzeko egokitu zitzaion rola. Mirasolgo kondea, besteak beste, Espartero jeneralaren ordezkaria izan zen Lehen Karlistaldian, eta biak izan ziren garaituak Zumalakarre-gi jeneralaren indarrengatik Deskargako goietan. Baina liburu honetan Gipuzkoan egon zen garaiaz mintzo da kondea, 1837an Donostia aldean gerra bukatutzat eman zenean gertatutako liskarrez. Soldaduei ordaintzeko dirurik eza, Legio Britainiarrekoen errebolta, Hernaniko matxinada...

**NIRE AITA
ERREGE**
Thierry Robberecht
eta Philippe
Goossens
IBAIZABAL
27 orrialde
10,67 euro

AITATXO GEHIEGI HAZTEN DENEAN

Bost urtetik aurrerako neska-mutikoentzat espreski osatua dagoen "Nire Aita errege" Nekane Umerez Lazkanok euskaratu du. Goibel eta kezkatu agertzen da bertako protagonista, bere aitatxo izugarri maite duen mutikoa, jaun tente-potente batzuk bere aita maitea errege bihurtu dutelako, eta hark buruan koroa jantzi zuenetik bere etxean ez dagoelako giro. Izan ere, harrezkero egunetik egunera hazi eta hazi egin da bere aita hori, eta noski, etxeko aldatu behar izan zuten, zeukatenean ez zelako hainbeste hazitako aitaxo kabitzen. Beraz, jauregi batera joan ziren denak bizitzera, eta gure mutikoaren lagunek, miresturik, esaten zioten hori zela zortea, aita errege! Baina bera ez zegoen batere pozik, jadanik ez zegoelako aitarekin jolasterik.

DISKOA

**MINUS
PI. L. T.
METAK**
9 kanta
14,4 euro

KANTU SAKONEZ OSATUTAKO DISKOA

Bederatzu kantu sakonekin aurkezten da "Minus" CDan Rafa Ruedaren gitarrak eta ahotsak, Aitor Abioren teklatuak eta ahotsak, Dabid Gonzalezen baxuak eta Xanperen bateriak osatzen duten P.I.L.T. taldea. Lan honekin aro berri bati hasiera eman nahi izan dio taldeak, bai musika aldetik, eta baita bere kanten hitzei dagokionez ere. Beraz, "Minus"en agertzen diren "Runaway", "Bidaia",

"Bestaldean", "Goiza hirian", "Zurrunbiloa", "Kontzientziaren ateak", "Hogei orbain", "Ia zulo hau zer den" eta "Galdutako burruka" kanten letrak Kirmen Uribe, Txuma Murugarren, Unai Iturriaga, Igor Elortza eta Jon Maia bezalakoek eginak izan dira. Eta grabazioan, Zea Mayseko Aiora Renteria, Erasoko Sergio eta Mikel Urbeltzen lankidetzan izan dute, besteak beste.

BILBO ekainaren 21etik 23ra**Antzerkia**

Ramon Barearen zuzendaritzapean, Esther Velascok, Paco Sagarzazuk eta Begoña Bilbaok "Palabrarismos" antzezlan eskainiko digute, lengoaiaren jatorri eta garapenari buruzko lana.

22:00

La Fundación aretoa

GERNIKA-LUMO ekainaren 24a arte**Hitzaldiak**

Ekainaren 17 eta 24 bitartean, "Bizkaiera eta erabilpena" gaiaren inguruko hitzaldiak izango dira, Gernika-Lumoko Euskara Zerbitzuaren eskutik.

11:00etan eta 19:00etan

Elai-alai aretoa

DONOSTIA ekainaren 21etik 23ra**Jaialdia**

Hirugarren ekitaldia izango du aurtur Plaza jaialdiak.

Jende ezaguna izango da parte hartzaileen artean: Jabier Muguruza, Damian Muñoz eta Bakarne Jorge besteak beste.

Kursaal

BIARRITZ urriaren 3a arte**Erakusketa**

Biarritz Culture-k erakusketa handi bat dakarkigu. Bertan XX. mendeko 90 artista handiren lanak biltzen dira: Paul Delvaux, André Masson, Joan Miro, Joseph Beuys, Pablo Picasso, Auguste Rodin, Salvador Dali... Le Bellevue

ARRASATE, ekainaren 27a arte

Ekainaren 6tik 27a bitartean, ostegunero, gay eta lesbianen unibertsoa gaitzat hartuta, laburmetraia bat eta luzemetraia bat eskaintzen ari dira

21:30

Amaia Antzokia

GASTEIZ, uztailaren 10a arte**Erakusketa**

"Luces del Barroco" izenburupean, Arabako barrokoaren erakuslerik nabarmenetakoak diren bilduma zein baselizetatik ateratako artelanak bildu dituzte erakusketa batean.

Vital Kutxa Fundazioaren aretoa

AZPEITIA, ekainaren 20a arte**Lehiaketa**

Euskal Antzerki Topaketak direla-eta, aurtengo ediziorako kartel lehiaketa antolatu da. Edonork parte har dezake. Lanek edozein teknika edo material erabiliz egin daitezke. Lanak Azpeitiko Udaleko Kultura sailera bidali behar dira.

LASARTE, ekainak 22**Kontzertua**

1993an sortutako Sirope Sound System taldeak agur esango die bere jarraitzaileei hilaren 22an eta 23an emango dituen kontzertuekin. Hilaren 22an Lasarteko Zulo aretoan eta 23an Urguleko Guardia Etxean izango da.

23:00

Zulo aretoa

IRUÑEA ekainaren 30a arte**Erakusketa**

Uztailaren 7a hurbil denez, "Los Sanfermines a través de los carteles" erakusketa paratu dute Iruñean. Bertan festa hauen inguruko 87 kartel eta 200 programa inguru biltzen dira.

11:00-14:00 eta 18:00-21:00 (igandetan goizez bakarrik)

Ziudadelako Armen aretoa

ATARRABIA ekainaren 22 eta 23an**Antzerkia**

Kataluniako La Fura del Baus taldeak bere azken lana eskainiko du. "XXX" lan honek zenbait kritika piztu du, bere eduki erotikoa edo batzuen iritziz pornografikoa dela-eta.

21:30

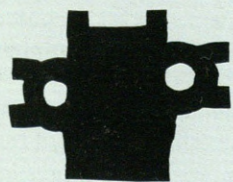
Hermanos Indurain kiroldegia

Agendarako deialdiak hogeiei egun lehenago bidali 37 34 03 faxera

Agenda: KATIXA GARATE

Argitarapen honen edizioko laguntzaile:

En la edición de esta publicación colabora

k u t x a

zuri esker
gracias a tigizarte ekintza
obra social

Udaberriko pujaren hasierako indar hori apaltzean landareek makalalditxo bat izaten dute; orduan azaltzen dira zorriak. Horiei aurre egiteko hiru irtenbide proposatzen dizkizuegu.

SAIATZEKO AUKERA

Udaberriko pujaren hasierako indar hori apaldu eta ur aukera urritu eta beroa areagotzen denean landareen hazkundeak makalalditxo bat bizi du. Orain artean luzatutako puja berriaren etorkizuna erabat zeken daiteke puntta-berri gosea antsia bihurtua baitute zorriek. Simaurra edo beste ongarriren batetik nitrogeno gehiegi hartu duen lurtean landareek eman duten puja guriagi hazten da eta zorri, batez ere berde eta beltzen, bazka erraza da. Hona hemen zorri hauei aurre egiten saiatzeko hiru edabe:

Tipula bat eta bi baratxuri begi txiki-txiki egin, litro erdi bat uretan

■ Tipula eta baratxuriek zorriak desagerarazi ditzakegu.

jarri eta zuku makinatik pasa. Iragazi eta lainoztagailua edo langargailua duen ontzi batekin busti ondo hostaila, gain eta azpi.

Eskukada bat zorri bildu eta akabatu, litro erdi bat uretan jarri, zuku-makinatik pasa, iragazi, beste litro bete ur gehitu eta langargailuarekin landarea, goi eta behe, ondo busti.

Hiru piper bizi-bizi eta hiru baratxuri begi zuku-makinatik pasa eta koilaratxo txiki erdi bat xaboi likido eta hiru katilukada urekin jarri. Hurrengo egunean iragazi eta langargailuaz landarea busti ●

◆ JAKOBA ERREKONDO
mandio@zerain.com

O S A S U N A

Elikagaiak direla-eta iaz 764 pertsona intoxikatu ziren. Intoxikazioekin adi egotea ezinbestekoa da, batez ere udako hilabeteetan, taberna eta jatetxeetako janariarekin.

ELIKADURA INTOXIKAZIOAK

Beren jatorria elikaduran edota uran izan zuten intoxikazioek 764 pertsoneri eragin zieten iaz Euskal Autonomia Erkidegoan. Infekzio gehienak arrautza bezalako elikagaiek, edota taberna edo jatetxeetan kontsumitutako arrautzaren eratorriek eraginak izan ziren, EAEko buletin epidemiologikoan adierazten denez. 2001eko urtarilaren 1etik urriaren 1era bitartean 46 brote jakinarazi ziren EAEko behaketa epidemiologikoaren sarean guztira, eta brote horiek jatorri hidrikoa eta elikadurakoa zuten toxi-infekzioztat jo ziren. Brote horietatik 44 elikagaiek sortuak izan ziren eta 2 urak sortuak, eta horietan 733 eta 31 pertsona izan ziren erasanak, hurrenez hurren.

Transmisioa uraren bitartez gauzatu zen broteetan, ura ez zen hornikuntza sare publikotik hartua, eta beraz ezinezkoa gertatu zen intoxikazioaren jatorria zehaztea. Elikagaiek sortutako intoxikazioen kasuan, berriz, kasuen %59

Salmonella enteritidis izenekoak eraginak izan ziren. Zein izan ziren intoxikazioak eragindako elikagaiak? 34 kasutan argitzea lortu zen, eta gehienetan arrautzak eta haien eratorriak izan ziren (21 brote, kasuen %48). Eta arrautzen atzetik hainbat janari aipatzen ditu ikerketak: txerriak, izozkiak, lekaleak, arrainak, saltsak eta oilaskoa izan ziren nagusienak.

Non gertatu ziren intoxikazio horiek? Lekurik usuenak tabernak eta jatetxeak izan ziren (broteen % 53), eta horien atzetik etxeak agertzen dira, % 27rekin. Kasurik gehienak ekainean eta uztailan izan ziren, 15 brote hain zuzen (guztien %34) ●

◆ JABIER AGIRRE

Benta Berritik Arranbideko bentara Urdaburuko zoko basatietatik

Gipuzkoa eta Nafarroaren arteko mugaren inguruetan, Hernanitik Goizuetarako errepi-dearen ertzean hain zuzen, daude bi benta hauek. Urumea ibaiaren haranean daude biak, lehenengoa Aranoko lurretan, gainalde batean; bigarrena ibaiaren ur bazterrean, Goizuetako lurretan. Litekeena da inguruotan benta gehiago ere izatea noizbait. Duela denbora asko ez, Aboño baserria taberna zen; bestalde,

■ Ibilaldian Goizuetako Arranbideko benta (goian) izango da helmuga. Behean bentatik hurbil dagoen Añarbeko presa.

Añarbeko urtegiak bailarako beste baserri batzuk urpean utzi zituen, Añarbe eta Petrine baserriak esaterako. Txango honetan Benta Berritik Arranbidera egin dugu ibilaldia, inguruotako baso ederretan zehar. Hasiera eta amaiera leku ezberdinetan egin dugu, beraz, kontuan izan beharko dugu abiapunturainoko itzule-ra nolabait konpondu beharko dugula.

■ *Goian Urumea ibaia eta ezkerrean Urdaburu erreka gurutzatzen basoan behetik gora abiatzeko prest.*

Benta Berri (115 metro) hiru solairuko etxea da, antza denez, Ameriketako dirua egin eta gero etorritako indiano batek egina. Taberna eta jatetxe da gaur egun. Beste zenbait eraikuntza ditu bere inguruan. Sarrerako ate nagusiaren gainaldean, eraiki zeneko urtea ageri da idatzita: 1937. Benta Berriren atarian autoa utzi, eta errepidetik oinez egin ditugu lehenengo metroak Goizuetarako norabidean, berehala, ezkerrean egiten duen porlanezko bide bat hartu arte. Bidea aldatuta lehen zatian, behean ikusten den Urumea ibairaino jaisten da, eta zubi batez berau gurutzatu ondoren, Argorri baserrira heldu gara (65 metro). Baserriko zakurrak zaunka bizian hasi direlarik, baserritarra atera da eta elkar agurtu dugu.

Bidean aurrera segituz, ataka bat

Benta Berri (115 metro) hiru solairuko etxea da, antza denez, Ameriketako dirua egin eta gero etorritako indiano batek egina. Taberna eta jatetxe da gaur egun. Sarrerako ate nagusiaren gainaldean, eraiki zeneko urtea ageri da idatzita: 1937.

pasa eta malda behera labur baten ondoren, baserria atzean gelditu denean, eskuinera ur eroan baten zubi moduko arku bat azaldu da eta harantz zuzendu ditugu pausoak, honaino ekarri dugun bidea utziz. Basoan sartu gara, eta basoan egingo dugu hemendik aurrerako ibilbide osoa. Urdabururen magalean hedatzen diren baso hauetako bakoitzak badu bere izen berezia: Erreka Beltzaren inguruan zabaltzen dena Altza-Basoa deitua da. Altza udalerrin independentea zen garaian bere jabetza koa zuen baso hau. Donosti-Basoa, aldiz, Altza Basoaren iparraldera zabaltzen da, eta pinuekin birlandatua izan zen. Inguru honen guztiaren jatorrizko izena, hainbat agiritan agertzen den bezala, Oberan omen zen.

Erreka Beltza deitua eskuinera utzi dugu, eta Urdaburuko erreka ondotik gora egin dugu, errekatxo eskuinera daukagula. Baina errekastotik aldentzen joan gara berehala, metro gutxiren buruan. Bide garbirik gabe baina baso garbian zuzenean gora, behean utzi dugu Urdaburuko erreka, bizkar garbi batetik igoz. Horrela, Urdaburu aldetik Ugaldetxorantz doan pistaren bihurgune itxi batera atera gara, eta pista honetatik eskuinerantz doan bide zaharra hartu dugu (200 metroko altueran, gutxi gora-behera),

■ Urdaburu, Urdao, Urreburu...

Hiru izen horiek ditu, gutxienez, Donostiako udalerrirak diren lur guztietako gailurrik garaienak, 597 metroko altuerarekin. Donostia, Errenteria eta Hernaniren arteko muga da bere tontorra. Gailurrak bi haitz ditu alde banatarik: ipar-ekialdera dagoena Gabiroian Harkaitza deitzen da; hego-ekialdera dagoena Enpendeko Harria. Tontorrari Urdaburu edo Urdao deitzen zaio: Urdaburu arrantzale jendeek eta kostaldeko biztanleek esaten diote; Urdao, inguruotako biztanleek. Urreburu, berriz, mendi honen kondairarekin lotua dagoen izena da. Izan ere, sinesmen eta elezaharrek zera diote: mendi honen gailurrean altxor eder bat dagoela ezkutaturik!

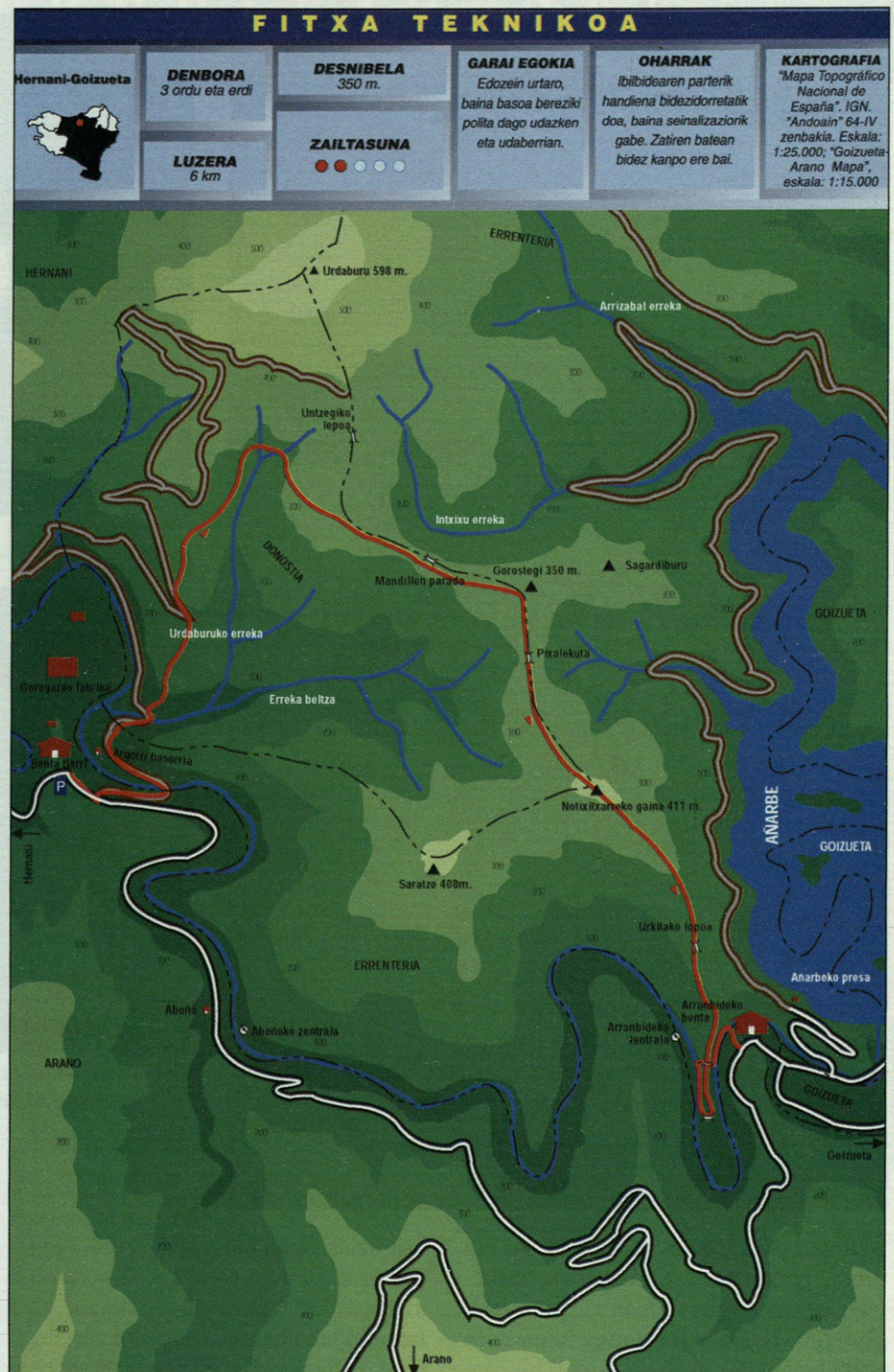
Hainbat ehiza posturen ondotik pasaz, Gorostegi deitzen den gain zabal eta leunera heldu gara (350 metro). Erreterria eta Donostiaren arteko mugarrria dago bertan; edo, zuzenagoa da Altza eta Erreterriaren arteko mugarrria dela esatea, harrian grabaturik "A" eta "R" letrak baititu.

Mandillen Paradara eramango gaituena.

Malda gora jarrai baina leunean beti, zuhaitz mota anitz nahasten diren basoan barna, bideak egiten duen bihurtune itxi batean, Urdaburuko erreka gurutzatu eta orain arte parean ikusi dugun mendi hegalerara pasa gara. Aurre-rago, puska batean ibili ostean, une batez, basoa pinudi izatetik pagadi izatera pasa den puntuan hain zuzen, bide zaharra ezkutatu da metro batzuetan, eta miaketa eta zalantza batzuen ondoren, jarraipena topatu dugu. Azkenean, bideskak Mandillen Paradaraino eramango gaitu zuzen-zuzen.

Erreterria eta Donostiaren muga den lepo hau (308 metro) zabala eta garbia da, hainbat bideren elkargunea. Aitzina, Añarbeko mendiak ustiatzeko zaldi eta mandoentzako beharrezko pasabidea zen leku hau, eta dirudienez horrekin harremana dauka bere izenak: "mandillak" zaldi eta mandoei lepoaren bi aldeetatik zintzilikatzen zaizkien zaku edo alforjak dira, eta "parada", berriz, ehiza begiztatzeko postua. Garai batean baso hauetan lan egiten zuten ikazkinen, basomutilen eta hemendik pasatzen ziren mandazainen elkargune eta atsedenekua zen.

Pagadi ederrean beti, ekialderantz egin dugu gainez gain, bide garbitik, gandar zabalaren gainaldetik. Kontrako norabidea hartuko genuke, hau da, gandarrean mendebalderantz joko genuke, Urdabururen gailurrera igo nahiko bagenu. Horrela nahi izanez gero, Untzegiko gaina (397 metro) pasako genuke lehenik, gero izen bereko lepora iristeko. Ondoren, Urdabururen gailurrerainoko azken malda gogorra igotzea

geratzen da bakarrik, basoan irekitako suebaitik gora.

Hainbat ehiza posturen ondotik pasaz, Gorostegi deitzen den gain zabal eta leunera heldu gara (350 metro). Erreterria eta Donostiaren arteko mugarrria dago bertan; edo, zuzenagoa da Altza eta Erreterriaren arteko mugarrria dela esatea, harrian grabaturik "A" eta "R" letrak baititu. Mendi gandar honetan zehar goazela, Notixitarreko gaineraino iritsi artean, beste hainbat

mugarri topatzen joango gara, Donostia eta Erreterriaren arteko muga seinaltatzen dutenak.

Gorostegitik aurrera segituz, gandarren gainetik beti, Pixalekutara heldu gara (323 metro). Pixalekuta, jada atzean utzi dugun Mandillen Parada bezalaxe, kontatzeko kontu zahar asko dituen lepoa da. Zein ote da izen bitxi honen jatorria? Zenbaiten ustez, Pixalekuta "pisatzeko lekua" omen zen. Hemendik pasatzen omen ziren ibilta-

ASIER AGIRRESAROBÉ

ASIER AGIRRESAROBÉ

ASIER AGIRRESAROBÉ

■ *Goian ibilbidearen hasieran topatuko dugun Argorri baserria eta inguruko zelaia eta ezkerrean, Arranbideko benta, helmuga.*

riek zeramatzaten merkataritza gai eta produktuak kontrolatzeko asmoz, mikel-leteek pisatu egiten omen zituzten leku honetan, Nafarroako muga hemendik gertu egonik.

Galbiderik gabeko bidetik, gando-rraren gainaldetik jarraitu dugu, eta Notixitxarreko gailurrera igo (411 metro). Basoak estalitako tontor txiki honen izenak ere, ziur baduela kontatzeko istorio zaharrik. Ibiltzen ari garen bide hauek guztiek hitz egingo balute...

Notixitxarreko gainetik, hego ekialdeko gandozetik beherantz hasi gara jaisten, Añarbe alderantz, txilar artean irekia dagoen bideska garbitik. Basoaren itxura aldatu da: hegoaldeko isurialdean egonik, pagoek haritzei utzi diete

lekua, eta ingurua sastrakatsuagoa bihurtu da. Altuera galduz joan gara garbiro. Urkitako lepore iristean (232 metro), gertu somatu dugu Arranbideko benta Urumearen ertzean, gure zeharkaldiaren amaiera lekua. Bideska garbiak ibaiak marrazten duen meandro bitxiaren erdira eraman gaitu. Nondik pasako ote gara ibaiaren beste aldera eta, azkenik, erreperidera? Ezkerreantze, Arranbideko bentarantz doan bideskatik jarraituz gero, bidea galdu egin da ibai ertzeira heltzean, eta hortik, baserritik gertu dagoen zubira eta azkenik baserrira iristerik ez zegoela ikusi dugu. Orduan, nondik? Arranbideko zentralera doan bideska hartu dugu, berau ikusteko asmoz, baina minutu gutxiren buruan bertara iristean, sekretu

bitxia aurkitu dugu: bentaren aldameneko presatik zentralera doan lurpeko ur kanaletik pasa beharra dago beste aldera. Sarreran dagoen argia pizteko botoiari sakatu ostean, ehunen bat metroko luzerako tunelean zehar, heldu gara azkenik Arranbideko bentara (90 metro), Benta Berritik abiatu garenetik, lau ordu eskaseko ibilaldiaren buruan.

Arranbideko benta lau isurkiko tei-latua duen baserria da. Etxearen ondoan daude bere baratze eta belardi txikiak. Benta 1903an irekia izan zen. Nahiz eta sarrerako atearen ondoan oraindik Coca-Cola eta Avidesaren kartel zahar herdoilduak ageri, utzi zion taberna gisa funtzionatzeari ●

◆ ASIER AGIRRESAROBÉ
◆ MUSKILDA TELLABIDE

Denbora-pasak

Kike Amonarrizen
Umorea

UNTXIAREN BOTEREA

Tesia idazten ari zen Aralarreko untxiaren istorioa da honako hau. Goiz batez, pagadiaren erdian basakatua aurkitu zuen:

- Hara nor dabilen hemen! Untxia! Jakin al liteke zertan ari zaren?
- Tesia idazten ari naiz.
- Tesia? Zertaz?
- Untxiak basakatuak baino gehiago direla frogatzen duen tesia.
- Ja, ja, ja! - basakatuak, hori entzun eta barreari eutsi ezinik.
- Ez baduzu sinesten, zatoz nire etxera eta ikusiko duzu -erantzun zion untxiak-.

Basakatua, harroa eta uste handikoa zenez, untxiaren etxera joan zen eta geroztik inork ez du haren berririk jakin.

Hilabetera, untxiak artzain zakurra ikusi zuen pagadi berean, eta:

- Zertan zabiltza, untxi? -galdetu zion artzain txakurrak-.
- Tesia idazten ari naiz.
- Tesia? Zertaz?
- Untxiak artzain zakurrak baino gehiago direla frogatzen duen tesia ari naiz idazten.
- Ja, ja, ja! -artzain txakurra ere trufaka-.
- Ez baduzu sinesten, zatoz nire etxe-

UNTXTU UNTXTU

22PIAK
BATMAN

Asteko Lokuzioa

KATANESA

Sexu grina pizten duen emakume erakargarria, diti handiduna, usu; sexu jardunerako aparteko jaidura uste zaion neska

**HALAKORIKI KATANESA HORREK BAITA
JOANNES ARTZAIA ERE JARRIKO LUKE SANTA
AGEDA JOTZEN**

TIGRESA, PANTERA / UN CANON / SEXY PUSS

ra eta ikusiko duzu -erantzun zion untxiak-.

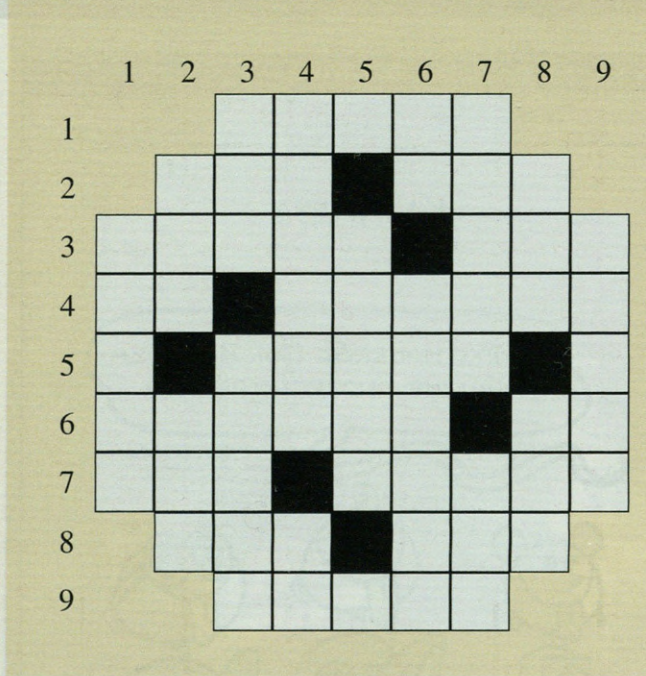
Eta untxiak egindako gonbiteari jarraiki, artzain txakurra bere etxera joan zen. Geroztik inork ez du ikusi. Gauza bera antxumearekin errepikatu zen.

Eta untxiaren etxera iritsi zirenean, atarian, basakatuaren hezurak ikusi zituen, soro erdian zakurrarenak, eta

etxera sartu zirenean... hura usteka-bea! Egongelaren erdian, lasai arraio eserita, tesiaren zuzendaria zegoen: otsoa.

Ondorioa garbia da: tesieta, garrantzizkoena ez da gaia, tutorea baizik.

Hitz gurutzuak

EZKER ESKUIN

- 1.- Gaizto. 2.- Lurralde. Txinako iraultzailea.
3.- Handi. Landare mota. 4.- Iridioaren sinbolo kimikoa.
Azidotasuna duena. 5.- Kontsonantea. Hitzarmena.
Iodoaren sinbolo kimikoa. 6.- Goxotu. Errepikatuz, txori mota.
7.- Bizkaiko mendia. Aralarko ordokia. 8.- Bi eta bi.
Edari alkoholdun. 9.- Bizkaian. azeria

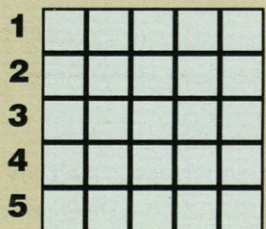
GOITIK BEHERA

- 1.- Ikastetxe. 2.- Bizkaia, sobera. Zilbor.
- 3.- Egur. Ospe. 4.- Komunikabide mota. Bokal errepikatua.
- 5.- Tona. Beldurtu, ikaratu. Potasioaren sinbolo kimikoa.
- 6.- Amerizioaren sinbolo kimikoa. Txingurri, xinaurri.
- 7.- Bizkaiko hondartza. Sugetzarra. 8.- Oinarrizko Hezkuntza Orokorra. Ohorezko hitz. 9.- Trebea. abila.

Ekar bosteko hori!

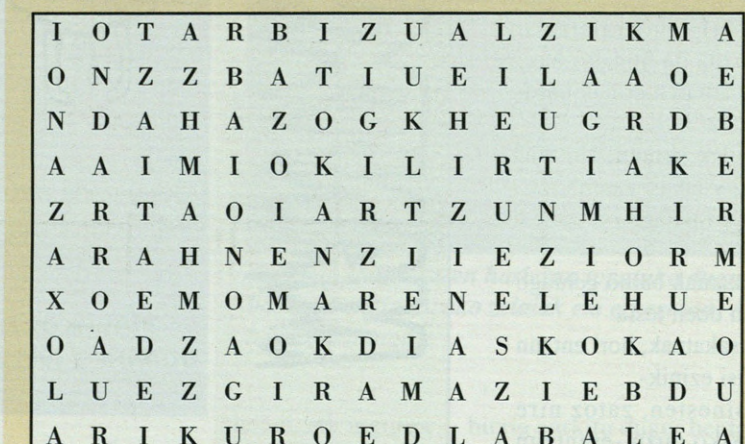
Ezker eskuin eta goitik behera,
zenbaki bakoitzean hitz bera
aterako zaizu

1 2 3 4 5

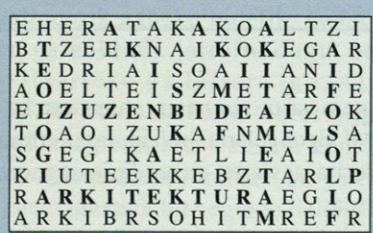
1. Ahalmena. 2. Zenbaki bikoiti.
3. Amaren ama. 4. Jorratu.
5. Legea, jarraibidea.

Letra Zopa

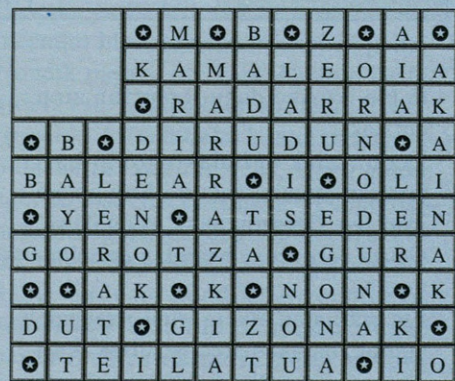

Aurki itzazu
UEMA
elkartera
biltzen
diren 8
udalerriren
izenak.
Hitzak
ezker
eskuin,
goitik
behera
edo
diagonalean
azalduko
zaizkizu

Aurreko asteko soluzioak

8ko txikian
1. Erauntsi. 2. Predikua. 3. Bizibide. 4. Lorontzi.
5. Itzaltsu. 6. ustiapen. 7. Leporatu. 8. Hautetsi.
9. Irismena. 10. Lirainak. 11. Letagina. 12. Ostarte.

Hitz gurutzatuak

Ezker eskuin: 1. Mahai. 2. Zil. Ito. 3. Denak. Zin. 4. Ar. Bakana. 5. K. Zakil. R. 6. Izokin. Ao. 7. Tar. Atera. 8. Ira. Ore. 9. Arrai.

Goitik behera: 1. Dakit. 2. Zer. Zai. 3. Min. Zorra. 4. Alabak. Ar. 5. H. Kakia. R. 6. Ai! Kintoa. 7. Itzal. Eri. 8. Oin. Are. 9. Naroa.

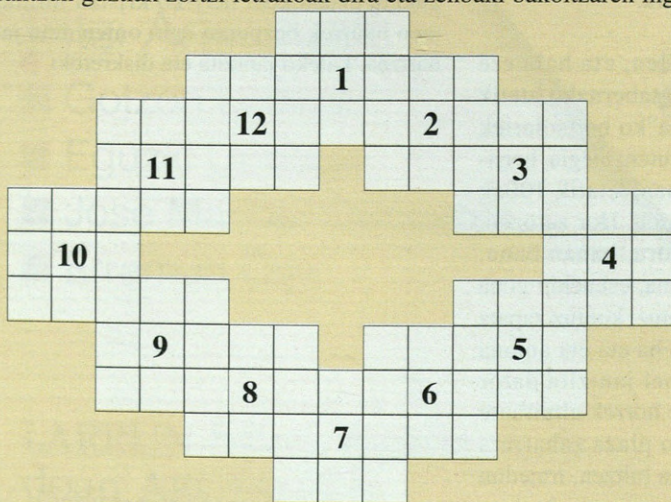
Hitz Gezidunak

	Guraso arra		Gipuzkoa-ko ibaia		Ogi egile		Hegazti mota		Abestia
	Pl., fruitu generoa		Atean deitzekoak		999		Inbutuak		
	Teilatuko hodia								
	Deitura								
Ahomena		Putrea			Nuen, hari				
Izena		Automata			Gabezia				
				Röntgen		Bokala	50		Kontso-nantea
				Oxigenoa		Modua	Tona		Teilatuko pieza
Kolorea erantsi									
Barazki mota									
				Garoa			Suari dariona		
				Nork atzizkia			Igarobide		
Hamabi						Bokala	1		Nor atzizkia
Altzari mota						Non atzizkia	49		
						Iaioa			
						Bokala			
Suitzako ibaia				Txorrotak					

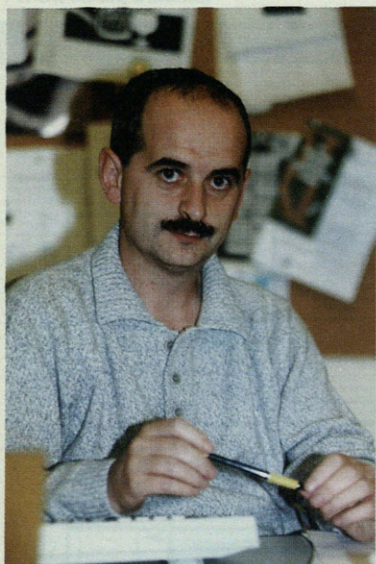
Pertsonaia: Eskultore nafarra

8ko Txikian

Erantzun guztiak zortzi letrakoak dira eta zenbaki bakoitzaren inguruan kokatu behar dira. Hitzak ordu orratzen arabera bideratu behar dira, beti ere zenbakiaren gaineko lauki txikitik abiatuta.

- 1.- Ahaztua, atzendua
- 2.- Adierazpena
- 3.- Esferaren formakoa
- 4.- Oihu
- 5.- Erbestea
- 6.- Ziria sartu
- 7.- Italiako hizkuntza
- 8.- Gailu, tresna
- 9.- Maitekiro jokatzeko duena
- 10.- Auzapezak
- 11.- Omentzeko ekitaldi
- 12.- Gizon

ALBERTO ELOSEGI

PELLO ZUBIRIA

OSTIAN BIZI ZERA...

Ohi baino beranduago ari zara kafea hartzen Kale Nagusiko ostatuan. Eta ohi ez bezala, emaztearekin, haurrak ohean utzita. Astegunetako udal langileen ordeztasun-errietatik mezatara jaitsitako etxeko jaunak dituzu ondoko mahaian, Arrueren koadro batetik atereak diruditela. Eta alboko komertzioetatik eskapadatxo egin eta kortadoa hartzera etortzen diren emakumeen ordeztasun-erdeztasun, gaupasa egin eta erretiratu ezinik dabilzan hiru golfo.

Emazteak egunkariari ekin dio, albisteen garratza kurasanarekin gozatuko duelakoan, eguna haserre hasteko motibo bila, oharkabea. Eta zuk "Hernaniko Kronika"ri heldu diozu, zeure inguruan gertatuko edo gertatu denaz "off-side" ez geratzeko, kafe amerikanoa tragokkadatan hartuz.

Baina jainkoren batek eguna alaitzea erabakia du, eta xirula zuberotar baten hotsak hasi dira sartzen tabernako ataritik. Hurbiltzen doa, gainean da, barrikadaren bat hausten ari direla iragartzen duen doinu jostalaria. Eta atabalaren burrundaren atzetik sartu dira barraraino dantzariak azkenean. Hor Jauna, hor Anderea, haruntzaxeago Kantiniersa, Zamaltzainak iristear behar du, ea Kabana autentikoa den... "Ho, Pitxu, ho!" oihukatu du bata, eta "Jeuup!" erantzun diote gaupaseroek. "Horiek bai gorputzak" esan diot keinuz emazteari, aurea hartu nahian. Eta xirularia trago bat edateko isildu denean, umore ona atera da ketan nahastuta ostatutik karrikara.

ABISATUTA zeunden, eta hala ere ezustean harrapatu zaitu tabernako atetik ateratzerakoan. "Kronika"ko bertsolariak argi eta garbi publikatua zuten; alegia, herriko adin horretako 150 haurretatik 100ek egin behar zutela komunioa. Hor zetozen, bada, Kale Nagusitik gora, banan bana. Horra gure printzesa-birjina, eskuekin gona zabala ahal bezala manejatuz, kontuz zapata xuriak zikindu... ama, izeba eta eta amona atzetik. Atzerago marinel jantzita dator mutiko hori, ai, eta beste horrek almirante baten distira du. Herriko plaza zaharrera begira ezazu, ari da jendea biltzen, trajedun horrek bideoa darama eskuan, soineko luze

eta eskote zabaleko hark kamera digitala...

Oharkabea, buruak haurtzarora eta jaioterriko eliza ttiki zaharreraino egin dizu ihes. Kandelak aldarean eta intzentsu usainarekin nahastuta lirioen lurrin berezia, maiatzeko igande bateko goizean. Armonioa negarti ari da, organistaren hankak hauspoetan. Apezak komunioa partitzen duen bitartean "Ostian bizi zera" kantatuko duzue, "baina guk Jesus, Zu maitatzea edo iltzea nayago". Eta jaunartzeen eguna baita, ilara luzeak bigarren kanturako beta ematen du. "Ogi zerutik etorria / Zu zera gure poz guztia".

Arratsaldean, "Bonanza" ikusi aurretik, igandeko bezperak. Eta eskuetan erramilete bana daramaten neskak hasiko zaizkio kantari urrezko distirak barreiatzen dituen kустodia zaharrari: "Aingeruzko lirio txit eder garbia"...

KARKABAKO kantoitik sudurretatatu zaizun pix-usainak itzularazi zaitu XXI. mendera. Albotik pasatzen ari zaizun Muri-lloren aingeru horren, edo laster Lolitaz beztituko den neska polit haren, neba ariko zen maxkuria deskargatzen etxerantz abiatu baino lehen. Begira, eta koxka honetan egin du txahala birjinatxo horietakoren baten ahizpa zaharrenak, gauaren majia joan eta egunsentia kupidarik gabe zabaldu denean. Agian bihar anbulatorioan ikusiko duzu, biharamoneko pilularen galdez.

Maiatzeroko karnabal kitsch antziano garestiak inbaditu du herria, Dantzari Eguneko Maskarada zuberotarraren gainetik.

Baina tarteka katolikoek ere eman diezazukete ezustekoa: herriko kristau militanteen haurrek bezperan egin omen dute jaunartzea, kaleko jantzita eta diskretoki ●

"Begira, eta hemen egin du txahala birjinatxo horietakoren baten ahizpa zaharrenak, gauaren majia joan eta egunsentia kupidarik gabe zabaldu denean. Agian bihar anbulatorioan egokituko zaizu ilaran, biharamoneko pilularen galdez"

Ekaineko

Larrun

Kale neurketa: euskararen osasuna neurtzeko tresna eraginkorra.

SElren neurketa: argiak eta itzalak.

Ezagupenean gora. Eta erabileran?

Erabileran bultzatzeko estrategiak.

Giltzarriak: Hizkuntz komunitatea, harreman sarea, hizkuntza politika.

Euskararen erabileraren gora... beherak

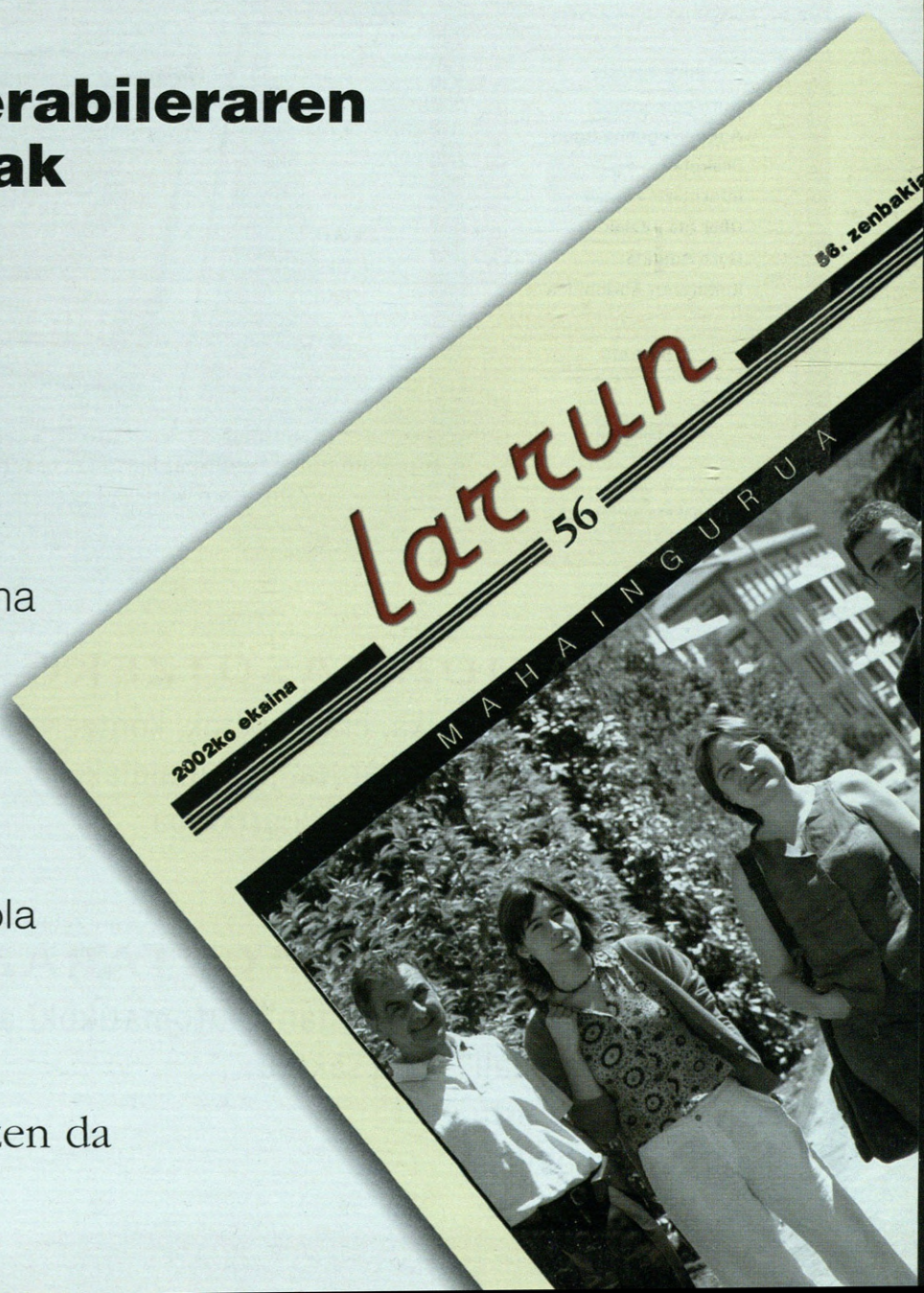
Mahaingurua

- Olatz Altuna
- Xabier Aizpurua
- Rosa Ramos
- Iñaki Martinez de Luna

Iritzi Artikuluak

- Gotzon Lobera
- Eguzki Urteaga
- Jose Manuel Odriozola
- Erramun Osa

LARRUN hilero banatzen da doan ARGIArekin.

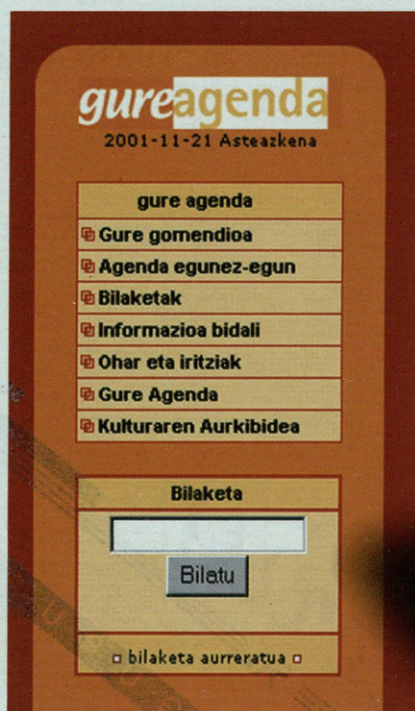

Euskal Herriko kultur agenda

"Zer egin dezaket asteburuan?"

"Non eskaintzen dituzte antzerki ikastaroak?"

"Non eta noiz jotzen du nire talde gogokoenak?"

gureagenda
2001-11-21 Asteazkena

gure agenda
☐ Gure gomendioa
☐ Agenda egun-egun
☐ Bilaketak
☐ Informazioa bidali
☐ Ohar eta iritziak
☐ Gure Agenda
☐ Kulturaren Aurkibidea

Bilaketa

☐ bilaketa aurreratu ☐

egunero

www.argia.com

INFORMAZIOA JASOTZEKO TRESNA

- Antzerkia, dantza, musika, erakusketak, kontzertuak, lehiaketak, bertsolaritza, hitzaldiak, ikastaroak, literatura, jardunaldiak...
- 6 hilabeteko aurreikuspenak eta artxiboa
- Euskal Herri osoko informazioa

INFORMAZIOA EZAGUTARAZTEKO TRESNA

Zure informazioa "Gure Agendan" automatikoki agertzea oso erraza da:

1. "Informazioa bidali" tekla sakatu
2. Sarrera gakoa lortu
3. Informazioa bidali

